

Holy Bible

Aionian Edition®

Ökhs' I Tsĭn Ik Sĭn Ni Matthew Ot Sĭn Ai Pi
Blackfoot Matthew

AionianBible.org
The world's first Holy Bible untranslation
100% free to copy and print
also known as “ The Purple Bible ”

Holy Bible Aionian Edition ©

Ōkhs' I Tsīn Ik Sīn Ni Matthew Ot Sīn Ai Pi
Blackfoot Matthew

CC Attribution NoDerivatives 4.0, 2018-2024

Source text: eBible.org

Source version: 2/21/2024

Source copyright: Public Domain

British and Foreign Bible Society, 1890

Formatted by Speedata Publisher 4.19.2 (Pro) on 6/22/2024

100% Free to Copy and Print

TOR Anonymously

<https://AionianBible.org>

Published by Nainoia Inc

<https://Nainoia-Inc.signedon.net>

We pray for a modern public domain translation in every language

Report content and format concerns to Nainoia Inc

Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Siksiká at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* © is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aiōdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aiōdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is eternal! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to eternal life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of eternal punishment. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Take the time to understand these eleven words. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read online at AionianBible.org, with Android, and TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal... and purple is the color of royalty!

Table of Contents

NEW TESTAMENT

Matthew	11

APPENDIX

Reader's Guide

Glossary

Maps

Destiny

Illustrations, Doré

NEW TESTAMENT

The Crucifixion

*"Jesus said, 'Father, forgive them, for they don't know what they are doing.'
Dividing his garments among them, they cast lots."*

Luke 23:34

Matthew

1 SIN AK'SIN Jesus Christ David okkuai' Abraham okkuai' un'ix o sīnaks' oaiēxēsts. **2** Abraham ikuyiu' Isaac; ki Isaac ikuyiu' Jacob; ki Jacob ikuyiau' Judas ki omu' pappiipix; **3** Ki Judas ikuyiu' Phares ki Zara, Thamar ipau'kaiīmmiuax; ki Phares ikuyiu' Esrom; ki Esrom ikuyiu' Aram; **4** Ki Aram ikuyiu' Aminadab; ki Aminadab ikuyiu' Naasson; ki Naasson ikuyiu' Salmon; **5** Ki Salmon ikuyiu' Booz, Rachab ipau'kaiīmmiuaiē; ki Booz ikuyiu' Obed, Ruth ipau'kaiīmmiuaiē; ki Obed ikuyiu' Jesse; **6** Ki Jesse ikuyiu' David omūx'nin'a; ki David omūx'ina ikuyiu' Solomon, annōk' ake'uōk itom'itomiuōk Urias man'itotsipokaiīmmiuaiē; **7** Ki Solomon ikuyiu'. Roboam; ki Roboam ikuyiu' Abia; ki Abia ikuyiu' Asa; **8** Ki Asa ikuyiu' Josaphat; ki Josaphat ikuyiu' Joram; ki Joram ikuyiu' Ozias; **9** Ki Ozias ikuyiu' Joatham; ki Joatham ikuyiu' Achaz; ki Achaz ikuyiu' Ezekias; **10** Ki Ezekias ikuyiu' Manasses; ki Manasses ikuyiu' Amon; ki Amon ikuyiu' Josias; **11** Ki Josias ikuyiu' Jechonias ki o mu' pap piipix, annik' ito'toōpikau Babylon; **12** Ki ot'sitotos au Babylon, Jechonias ikuyiu' Salathiel; ki Salathiel ikuyiu' Zorobabel; **13** Ki Zorobabel ikuyiu' Abiud; ki Abiud ikuyiu' Eliakim; ki Eliakim ikuyiu' Azor; **14** Ki Azor ikuyiu' Sadoc; ki Sadoc ikuyiu' Achim; ki Achim ikuyiu' Eliud; **15** Ki Eliud ikuyi u' Eleazar; ki Eleazar ikuyiu' Matthan; ki Matthan ikuyiu' Jacob; **16** Ki Jacob ikuyiu' Joseph, Mary om'i, annok ipau'kaiīmmiuōk Jesus, anīstau Christ. **17** David otsīs'tsits'unoauai Abraham itsipuk' sūpokosīnimotseiiu ke'pitappiiu nissekoputtsi; ki ot'sitotosau Babylon omats'īstsits'unoauai David mats'itsipuksūpokosīmmotseiiu, matsīsse'koputtsi; Christ omats'īstsits'unoauai ot'sitotosau Babylon mats'itsipuksūpokosīmmotseiiu matsīsse'koputtsi. **18** Jesus Christ, otsipokai'isīnni ūn'niniitsiu: Annik' Mary, Jesus oksīs'tsi, Joseph otak'okemattōsaie itop itappi'inai, otse'kosatsok Atsīm'istaaw. **19** Joseph om'i mokōm'motsitappiiu, ki matsitsitau'ats mōk'aiiistsīnnikōttōsaie; osīme'tsitān mōksisīm'ianīstūpskoōsaie. **20** Ki otai'ksīmstatoaie, Satsit, Ap'īstotokiuāoto'tokatatsīs otsipōk'toakaie ki otan'ikaie, Joseph, David okku'i, pinstūnnos Mary kōk'okemattosi, otse'kosatsok Atsīm'istaaw. **21** Ki ai'aksipokaiīmmiuaiē okku'yi, ki kitak'anīstsīnnikōttau Jesus: tūkkā, otsitappim'ix

otsauum'itsitappi'isuauēsts aiakitaikōmotse'piuax. **22** Itūn'nitsiuaiē mōk'itsenūpanīstōsi Ap'īstotokiuā otse'poawsīssts, otsipropheti itotse'poawsīnēsts, ki an'īmai, **23** Satsik, mokōk'iake ai'akopitappiiu, ki ai'aksipokaiīmmiuaiē okku'yi, ki ak'anīstsīnnikōttsiuaiē Emmanuel, ito'kīsasattop Ap'īstotokiuā ipokai'tappiīmmau. **24** Joseph otsipauw'ki otso'kani, ūn'niitsitappiiu Ap'īstotokiuā oto'tokatatsīs otan'iipiaie, ki ito'tuyiuaiē otokem'an: **25** Ki ototom'okkuyi otsauomai'pokaiīsaie matpoksokamiu'atsaie: kinitsīn'nikōttsiuaiē JESUS.

2 JESUS otai'pokaiisi Bethlehem, auōsīn'īm Judæa, annists'īsk ksīstsiku'īstsk, Herod otsītsīnaiipi, Satsik, mokōk'ietappix umut'autstsiipi apinōk'kuyi itsipuk'sipuiāu Jerusalem, **2** An'iau, ūnan'ōk manipok'auōk Jews otsīn'aimoaiāuaie? Tūkkā, annim' apinōk'kuyi stai'tappiosi nitsīno'ūnan okōkatosim, ki nimut'otopīnan nōk'itauatsīmmimmōsīnan. **3** Herod omūx'ina otokh'tsīsaie, otap'itsi-tanaie, ki Jerusalem īstokōnai'tappix ikōno-nokap'aitsitamīuax. **4** Ikōnaumoipiūsax omūk'atoiapiekuax ki ai'sīnakix, sūppoōttsesattsiuax Christ mōk'itsipokaiīpiaie. **5** Ki an'īstsīuāuaie, Bethlehem, Judæa īstauōsīn'īm, ūn'nimaie; ūn'anīstappi prophet osīn'aksīn; **6** Ki ksēsto'a Bethlehem, Judæa īstauōsīn'īm, kimats'inūkstsipuaa, Judah īstsīn'ax; Nin'auōk, ksesto'a ak'itsīstauasiu ki otso'i ai'akaukōkitsīmau nitsitappim'ix Israel. **7** Herod, sīmi'nikōtūssax mokōk'ietappix, sokap'sūppoōttsesattsiuax otsokap'īnōkuyisaie kōkatosi. **8** Ki itūpūt'okōttsīuax Bethlehem; kian'iu, kūkko' sokap'apsūmmok pokau'ōk; ki ikonoainoeniki, itūm'ūtskītsīnikokīk nōk'itsitotosi nōk'it a tsīm mīm mosi. **9** Otokh'tsīsau omūxina otan'iipiaie, itsīs'tapuiau; ki satīsk, anni'isk kōk'atosiīsk otsitsīnoauaiīsk umut'autstsiipi apinōk'uyi otsitom'akoaiāuaie, ki otai'totosi inūk'sipokai ot'sitaupīpiaie itots'iketsipuyiāuaie. **10** Otsīnno'ōssauaiē kōk'atosi, eks'kamūk otse'tametūsuaii. **11** Ki otaitsipīs'sau nap'ioyīs, Mary oksīs'tsi ipīnnu'yīuāuaie pokai'īsk, ki īnnīssi'iau, ki itatsīm'mīmmiau: ki otaiipasuk'īnīssauēsts otakomūtskotuksauāuēsts, īsak'okotsīuāuaie gold ki frankincense ki myrrh. **12** Ap'īstotokiuā papaukōkianīstcsax mōkstaiskīto'tosau, noke'tsi moksokui itūp'akaiiāu. **13** Ki otau'mattosau, satsīk, Ap'īstotokiuā sto'tokatatscs papauta'atsīuāuaie Joseph,

an'isitouaie, Nipuat', ki mattos'au pokau' ki oksis'tsi ki ikum'itappoat Egypt, ki stau'pit ki kitak'otumanisto; tük'kä, Herod ai'akapsümmiuaie inük'sipokau möks'enitösaie. **14** Otai'puawksi, sepiai'akotuyiua inük'sipokau ki oksis'tsi ki Egypt itüp'itappoiau: **15** Ki itau'puaie otai'insaie Herod, möksenüp'anistosu Ap'istotokuia otse'poawsin, otsiprophet i totsi'uaie, Egypt, ün'nimaie nitsit'ütümäu noko'a. **16** Herod, otai'noösx mokök'ietappix otap'apistotoyisax, eks'kaiistsetükkiu, ki itüp'otoköttsiua (otsen'nakemix) Bethlehem ki sa'akapotsim, ai'stokistuyimix sök'umappix ikön'ainittsiuaux; küttaistoki'stuyimix sök'umappix mat'oködnainittsiuaux, umut'otsksinippi otsokap'süppoötsesattüsax mokök'ietappix. **17** Itüm'enüpanistomaie Jeremy prophet otse'poawsin otan'ipi, **18** Epo'awsinni itsik'kitokhtsip Rama, asain'sinni ki ailm'motseisinni ki omükoyesinni, Rachel o'kosix itau'asünü ki matokuikiawpiketükkiu'ats, tük'kä, itsen'iau. **19** Herod otse'insi, sat'sik, Ap'istotokuia ototokatatsis Joseph otsipapau'takaie, Egypt otsitai'tappiisaie. **20** An'istsiuaie, Nipuat'ki mattos'au inük'sipokau ki oksis'tsi, ki itüp'itappoat Israel istau'öšnim; tük'kä ini'au anniks'isk ap'üsummiiskaie otsipai'tappiisinni. **21** Ki itsipuaie ki aiako'tuyiua pokau'a ki o'ksis'tsi, ki Israel istau'öšnim'ito'to. **22** Ki otokht'sissi Archelaus otau'atsuaiisitapai'naiisi un'ni otsin'naiisinni, isstün'imaie mök'ittapposaie; ki Ap'istotokuia otsipapauanistosuaie, Galilee itanis'tüpitappo: **23** Ki akapioyis, Nazareth anistau, ito'to kiitoko'yiu; mökenüpanistosuaie prophetix otan'lipiax, akanistai'niköttau Nazaren'aikuün.

3 ANNISTS'ISK ksistsiku'istsk John Baptist ito'to Judæa istoks's'tapiksökkui, itüs'-ksinimatstokiu, **2** Ki an'iu sauai'tsitak, spots'im istin'naiisinni asttsiu'. **3** Am'auk annök' matap'püöck Isaiah prophet an'iu Nitsitappiua ksistapitauosnim sokse'puyiu, Süppoatsistotokh'sattoat Nin'a oksokui, oksoku'ists moköm'otstsisests. **4** Ki John, Camel oku'yists, itsis'totosiu, ki itsiköp'okuu itsep'siu; ki otso'öšsinests tsikatsix ki namap'iniu. **5** Jerusalem istoköna'tappix otokönitota'akax, ki Judæa istoköna'tappix, ki Jordan istau'öšnim'istoköna'tappix mat'okönitautaaakax. **6** Ki nie'tüktai Jordan (an'istop), otsit'üstapinopiax, ki

otsaum'itsitappiisuests aiinüp'anistomiauests. **7** Ki otsinno'össax otas'taaissax akai'tappiiax Pharisees ki Saducees, otsittüp'auuökössax otsitüsta'pünükipi, an'istsiuaux, Pitseksinau'kosix, tükka'kitan'ikoau kökanistüpistüpiksatossuai annik'istse'tüksinik astai'tsiik? **8** Ai'süksattok matsiin'ists mök'itanistosu kitsauai'tsitani: **9** Pini'tsitsiikasik kitsitsi' tanauests kok'kitünissuai Kün'un Abrahami; kitan'istopua Ap'istotokuia, am'oxim okotokix ikotsistauatomoaia Abraham pokax. **10** Kiannok' köts'eksists kaxa'kin itsipo'toau: köna'istsis saiinasissi ak'aikakiaiaie ki ak'aututsaiaie. **11** Okke' kimut'sitüstapinopuaie kökkötsisauai'tsitasaie: apatots'ik annök' ai'aksakootoök aiis'skunitapsiu, nimatsikökokotopa'tomoauats matsikists': Ostoi' kimutak'istapinokoau Atsim'istaaw ki is'tsi: **12** Ose'kotükkiatsis ai'nimaie, kiaupüx'ixtoxixi otsit'aisuisuitsipik'iakipi aiaksokapse'maie, osos'tsipikiapioyis aiakitsiptsipotomests otapaien'insimmanists; ki istotox'ksiiests istsi'i matakatsiu'ats ai'aketsinsimests. **13** Jesus Galilee itüm'aumatto, Jordani nie'tüktai ito'to, John mökistsitapiniisaie. **14** Ki John paiaie'tsimuaie, ki otan'ikaie, ksösto'a is'ta' pün o'kit, kitaketak'sipuksipat to kökokots's'tapinnöksi, ki kumauksipuksipaakiks? **15** Jesus an'istsiuaie pokitse'tsit annok': nöks'istutsisinan moköm'motsitappiisinni. Itümipaio'kits etomoyuaie. **16** Ki Jesus aiis'tapinnössu, itopitsissoa'tomaie okke': ki, sat'sik, spots'im kau'opiu, ki nan'nuyiuaie Ap'istotokuia otatsim'istaaw itutu'süpünümaie sistsi'i itsinauüni'inai, ki itokhitopi'inai: **17** Ki, satsik, epo'awsinni spots'im itunni'u amok'auk nütük'omimokoa, nitsekökh'simau.

4 ATSIM'ISTAAW ksis'tapiksökkui itümitüpp'p'uaie Jesus, sauum'itsitappiua mök saksksinnoösaie. **2** Ki nisip'puyi koku'ists, ki nisip'puyi ksistsikuists otsit'saioiyipists, itsakoo'notsiu. **3** Ki Issaks'ksinimaitappii itoto'yinaie an'iinai, Iküm'ümeniki Ap'istotokuia okku'i, am'oxim ok'otokixim sitsip'satsisau mökitapaienasau. **4** Ki itünis'tsiuaie, Sinaip Matap'pi matokot'otsipaitappi'iuats napaien, Ap'istotokuia maoi'i umutoköna'poawsists aiakotsepaitappiiu. **5** Sauum'itsitappiua otsitapippiok Atsim'akapioyis, ki itokhit'sipotoyeik Nato'iapioyis, **6** Ki an'istsiuaie,

Iküm'ūmeniki Ap'īstotokiau okku'i, īnīs'suiauūnit: sīn'aip, akanīstsiuax oto'tokatatsix ksēsto'a: ki otsu'auēsts kitakitotsiketsi'enokiau, kokōt'sists kōkstai'tūkōkhsau ok'otoki. 7 Jesus itūnīs'tsiuaie, mat'sīnaip, kimataksaksīnoau'ats Nin'a, kitap'īstotokā. 8 Sauum'itsitappiūā spaīštūkki otsittūmmi'piokaie itaiīstummūt'tsiikaie kōnauau'ōsinists ki istsap'īnatsiikiests; 9 Ki anīstsiuaie, am'ostsim kōnauau'ōsīnīsts kitak'okoto, apīs'tuksīsanopieniki, atsīm'mīmokeniki. 10 Jesus itūman'īstsiuaie, Mīs'taput, Satan: sīn'aip, Nina Ap'īstotokiau kitak'atsīmīmīmau, ki kitak'aitanīstaitoau. 11 Ki Sauum'itsitappiūā otai'skikaie ki, sat'sīk, oto'tokatatsix ito'toyikiax ki otpum'okax. 12 Jesus otokh'tsīmīsi John ēn'ōsaie itsitap'po Galilee: 13 Ki otūnīštūpa'atosaie Nazareth, Capernaum ito'to ki itoko'yiu, īssoots'i omūk'sikīmi ai'aketskōkkui Zebulon ki Nephtalim: 14 Isaiah otse'poawsin mōksenūpanīstosi otanīpi, 15 Zebulon īstau'ossīnni ki Nephthalim īstau'ossīnni o mūk'sikīmi īsta'potsim, Jordan ap'ūmmotsim, Galilee īstok'auaax; 16 Anniks'īsk matap'pixk, ski'natsi itau'pixk omūk'anatsi nan'īmīmau: ki anniks'īsk matap'pixk auōssīn'ni ēnīsīn'ni itstsi'ipi ki ēnīu'tūxīssīnni itstsi'ipi, itau'pixk, ksīstsikui'natsiu otsūs'kōpsiu. 17 Annik' Jesus aumūtūpsokse'puyiu, ki an'iu, Sauai'tsitak; Spots' īmistokōk'itsimani āsttsiu'. 18 Ki Jesus, auau'ōkassi, Galilee īstomūk'sikīmi, itsīnnu'yiuax aiīs'kūnnīmotseyiy, Simon, an'īstau Peter; ki oskūn' anīstau Andrew, īskšimmatūk'kiomikatsīs omūk'sikīmi itai'suiapīxīmīmauaie, tūk'ka itomik'aitappīsau. 19 Ki itūnīs'tsiuax, noksūppa'akik, ki kitakītaumik'ottaiau matap'pix. 20 Ki atomik'atsuai itskīm'mīmau ki itopokīuo'iauaie. 21 O mūt'tūkkīosi matsītsīnnuyeiuaax mat'toskūnīmnotseiix, James, Zebedee o ku'yi, ki John oskūn', ipīt'sūpīnnuyiuax ak'iosatsīs, Zebedee, iin'oauaie, aip'sīmīax otomik'atsuaiax: ki itsīn'nikōttsiuaax. 22 Ki ipīt'skītsīiauaie un'oauaie ki ak'iosatsīs, ki itopokīuo'iauaie. 23 Ki Jesus Galilee īstokōnau'ōssīnni itap'auauōkau, otatoiapīoko'auēsts itai'pīstksīnīmatstokīu ki aisokse'puyiu spots' im istsetam'itsīnīksīnni; ki matap'pix opūs'tsīmmesuai ki otok'tokossīnuauēsts ikōn an'kūttutuyiuax. 24 Ki otap'īstutūksīnni ikōnauanētūnīstopaie Syria īstau'ōssīnni; ki ikōnai'oktokosix, ki amianīstsiipūs'tsīmīsix, ki anniks'īsk matap' pixk

sauumitsitappiūā itsīps'tokoyiau, ki mat'tsapsix, ki an'auxenix, ikōnītautsīppotoaiax; ki ikōnau'kuttutuyiuax 25 Ki Galilee īstokōnai'tappix ikōnaw'pokīuoiauaie, ki Decapolis, ki Jeiusalem, ki Judæa, ki Jordan ap'ūmmotsim īstokōnai'tappix matsekōnaw'pokīuo'iauaie.

5 Kī otsīnno'ossax akai'tappix ni tum'mo ita'mīso: ki otau'pīssi otsitappim'ix ototaakax: 2 Ki itsipa'kuiakiu ki itūsksīnīm'atsiuaax, ki itūnīu, 3 Anniks'īsk matap'pixk oskēttsipōppuauēxk īkīkīn'etūkkīisk, etam'etūkkīau: spots'im ītsīn'naiisīnni osto'auai otsinan'oaiau. 4 Au'yēsīx etam'etūkkīau: aiaksīkiawpīksīstotoaiu. 5 Ikkīnap'itappiix etam'etūkkīau: ksōk'kum otaksīnan'oaiau. 6 Ino'tāttomix mokōm'motsīpaitappīsiīnni ki ināk'attomix mokōm'motsīpaitappīsiīnni etam'ētukkīau: ai'akokuyian. 7 Kīmapī'itappix etam'etūkkīau: otak'sikīmokīau 8 Ksīkus'skēttsipōppix etam'etūkkīau: ai'aksīnnuyīaiaie Ap'īstotokīuā. 9 Inūs'tsetappix etam'etūkkīau: akanīstainīkōttaiau Ap'īstotokīuā o'kosīx. 10 Anniks'īsk matap'pixk itsīkīm'atsīstotoaiu otōkōmmo'tsitappiūōsoauēsts etam'etūkkīau; otsinan'oaiau spots' im itsīn'naiisīnni. 11 Oksīs'totokoēnīki ki mak'a'pī sītsīp'sūkoēnīki, ki aisīmīm'motsenīkīau, tūkka kītūk'omīmokoau kitse'tametūksuai. 12 So poke'tametūkkīk, spopai'pīik; kitakitakai'sakīnnosūko spots'im: apatots'ik neto'yīk ūnninetoksisīstotoyiuax Ap'īstotokīuā otsīprophetix. 13 Kēsto'akauk ksōk'kum ītsīstsīxīpoku: atstosai'e umut'aiawxīpī itsīx'īpokuyī, tsanīstapiu ksōk'kum umutaiaksītsīxīpokuīststīp? Matūtokoapi'uat, ki aksīs'tapīxīp, ki akītsītautūtsamīai'osi. 14 Kēsto'akauk ksōk'kum īstūn'natsīi. Akap'īoyīs aitokittokhī netum'moyī matokotsīksīstapp'ats. 15 Matap'pix matotstīm'axaiaie anak'imatsīs mōkītsītaistakhtotosuaie assuyīn'ī, itai'sūppatomiāu itai'sūpanakīmatsopi, ki matap'pix itsīps'taupix napīoyīs itokōnnauan'akīmīmau. 16 Neto'yīk kītan'akīmatsīs īstot'ūnnasayīt matap'pix mōk'itsīnnīsau kitawx'īstutsīpīsts mōk'ītsīsakūttsosuaie kīn'a spots'im. 17 Pīnstak nīmut'otopi nōkītūnnīstūpīpotsīsau okōk'itsīmani, ki prophet ix otūn' īssuai: nīmatūtoto'pa nōkītūnnīstūpīpotsīsau, nīmut'oto

mõkītsüpani's'tsistutsisau. **18** Kitau'münistopuau spots'im ki ksõk'kum otsauomai'tsinikasi, ki okõk'itsimani otsitsauomsüpanistsiopi tük's'kai sikük'sinaksin okõk'itsimani itstsi'ipi mat'akitsinikauatsaie. **19** Annõk tukskai am'ostsim inuxe'poawsists kütta'i'aksistutsimõkaie, ki ai'aksksinimatsokax matap'pix mõk'staistutsisaxaie, ak'anistainikõttau inüks'tsim spots' im; annõk' ai'aksistutsimests ki ai'aksksinimatsokax matap'pix mõks'istutsimests, ak'anistainikõttau omük'sim spots'im. **20** Kit an'istopuau kitokõmotsipaitappiisinni saiis'tüpükuiõkhsissi Scribes ki Pharisees ot'okõmotsipaitappiisuests kimatakitsipipuuats spots'im istin'naiisinni. **21** Kikai'okhtsipuau ükkaiiap'ix otan'ikoaiau, Pinuye'nirik: ki annõk' ai'akoyenikiuõk ai'akesetsimaie okõk'itsimani: **22** Ki kitan'istopuau annõk' ksistapistsim'iuõk ox'okõa ai'akesetsimaie okõk'itsimani; ki annõk' ak'anistsiuõk ox'okõa Raca, aiakesetsimaie okok'itsimani: ki annõk' ak'anistsiuõk, kütüt'tsapsi, ai'akesetsimaie Gihenni ots'tsiimiaie. (Geenna g1067) **23** Puksipip'potomniki kitak'iksistomütskotüksinni nato'i'apioyis, ki isksinim'iniki kixokoa kitsis'tsimmok, **24** Ün'nim altar istsskit' kitakiksistomütskotüksinni, ki matskot'; matom'ots matsin'nüstseik ksõsto'a ki kixokoa, ki tüm'ütsipuksiput ki sakumüts'kotoat kitsiksist'omütskotüksinni. **25** Kipinnüs'tseimis kikakhtum'o, kitsakiokhpokau'pimõssi: kõkstaistapipioak au'kõkitsimiai, ki au'kõkitsimiai õk'staukotsei eēnake'nai, ki kitakitsips'tapixik itai'inükiopi, **26** Kitau' münisto kitsauomai'ponitatossi kitak'sakookotossi, kimataksuxpa. **27** Kikai'okhtsipuau otanipuuuests ükkaiiap'ix, Kimatakuõkotapuaua: **28** Ki nestoa kitan'istopuau, annõk' üs'sümuiuõk ake'uõk mõk'sta tossaie, ükaukhtauuõkautattseuaie u'skõttspõppi. **29** Kinet'oopspi itsuyisseeniki, sauau'tos ki mis'tüpapiksists: õkh'siu tüks'küma mõk'saiinakuaiissi koõpspi, õkstaiss'tupapiks is kostüm Gehenna. (Geenna g1067) **30** Kinet'otsis itsuyisse'eniki kawksinnit', ki mis'tüpapixit: õkh'siu tuks'kaii kotsis'i mõk'saiinakuaiissi, õkstaiss'tüpapiks is kostüm Gehenna. (Geenna g1067) **31** Ük'auanistop annõk' aiaksiksiuatsiuõk otokem'ani ünnianist'okotsis iksiuo'isnaksin: **32** Ki kitan'istopuau annõk' aiaksiksiuatsiuõk otokem'ani, otsauomauau'õkotasi, nokets'inai otauõkotäts'okaie; ki annõk' aiakokkem'iuõk otai'ksiuatai'isk

itau'õkatau. **33** Sts'i, kikai'okhtsipuau otan'ipuuuests ük'kaiiap'ix, kimataksiksistapatauüni'pa, ki, kitakitanuunistau Ap'istotokiau kitatauün'issinni: **34** Ki kitan'istopuau, Pinüt'auunik; spots'im pinitüpütauunik; tük'ka Ap'istotokiau otpspo'põtsisaie: **35** Ksõk'kum pini'tüpütauunik; itsissuikau'piu: Jerusalem pini'tüpütauunik; tükka Omüx'ina ot'akapioyimaie. **36** Kimat'akitüpütauunipa kotokõn', kimatkotsiksixistutsipats nitu'kuyekai ki kimatokotsixistutsipats. **37** Ki anik' A, A; Sa, Sa; mato'ketauanieniki, mat'õkhsiu. **38** Kikai'okhtsipuau, ük'auanistop sauau'toainiki moõps'pi, kitak'okõtanistotoko: ki sauau'tsiminiki mokhpe'kinni, kitak'okõtanistotoko. **39** Ki kitan'istopuau pinstimmim'motsemis sauum'itsitappiua: ki annõk' kitakauaiak'ioõk kitsets'stoksis matoko'tsis ki mat'stoksis'. **40** Ki matap'pi makitotsissip'puyissaie au'kõkitsimiai, ki stakhts'isokõsim mõk'otsisaie, mat ün'nistotsis kisau'tütsisokõsim. **41** Ki annõk' kitsitappa'atsokõk tuks'ka üskskak'sinni, pokom'is na'toki isksaksinni. **42** Annõk' kitau'kõmõnikõk, ko'tsis, ki annõk' kitai'akükkumatükok, pino'tükaatsis. **43** Kikai'okhtsipuau ük'auanistop kitak'ükomimmau kitopokau 'pimokã ki kitak'aukimaukikakhtum'o. **44** Ki kitan'istopuau ükomim'misau kikakhtum'ix, Atsim'mimmisau anniks'isk matap'pixk kitai'pakosinikokoauaxk õkhs'istutosau anniks'isk matap'pixk kitau'kimokoauaxk, ki au'a'tsimoiikatomosau anniks'isk matap'pixk kitse'ksistotokoauaxk, ki kitai'kimatsistotokoauaxk; **45** Kokaukosimmi'issuai K'in'ou spots'im: tük'ka ikkünats'iaie natos'i sauum'itsitappix ki õkh'sitappix, ki soio'tümstuyiuaux mokõm'otsitappix ki sau'okõmotsitappix. **46** Ukomim'mainoainikiau anniks'isk matap'pixk kitük'omimmokoauixk, tsaak'anistappiuaux kisa'kinosuai? Küttomünistauükomimmotsein'axau publicanix? **47** Ki namiksematsim'ainoainikiau kixokoax, tsanistapiu'ats kumutaumotsapiau stsik'ix? Küttomünistaiiksematsimotseiu'axau publicanix? **48** Ki süp-puiap'sik manist'süppuiapspi k'in'ou spots'im.

6 ISKSKATS'ÏK kõkstau'kõmmotsitappiisuai matap'pix kõkainu'yissi; ikümits'tsiki k'in'ou spots'im kimataksakinosükoauats. **2**

Mak'aumütskotükkieniki pinik'it manïstsik'ipi
aiksïstapokömtsittappikasix itai'puyïssax
natoi'apioyists ki moksoku'ïsts, matappix
möksïnnu'yïssax. Kitau'münïstopuau sakino'sattaiau.
3 Ki aumüts'kotükkieniki pinsksïnï's i'aksïssautsïš
kinet'otsïsi otai'ïstutsipi; **4** Möksïsmïš'si
kitaumüts'kotüksïnni; ki Kïn'a, aisïmmiüs'süppiüök,
kitaksïnnoam'sakinosük. **5** Ki atsïmoi'ikainoeniki
pinet'omanïstsïk aiksïstap'okömtsittappikasix:
otük'ometsïmanoaiiau mökauatsïmoikasau
otsitai'puyisau natoi'apioyists ki moksoku'ïsts
itsi'kokeïsts, matap'pix möksïnnu'yïssau.
Kitau'münïstopuau, sakino'sattaiau. **6** Ki Ksësto'a,
a'tšïmoiikainiki, ïstsiپی koko'ai, okïm'ïniki,
a'tšïmoiikamïš kïn'a ai'sïmmiapsiüä; ki kïn'a,
aisïmmiüs'süppiüök, kitaksïnnoam'sakinosük. **7** Ki
atsïmoi'ikainoeniki piniksïstape'puawtsïš,
manïstaiksïstapeoattoppiauaie saie'tükkix: tük'ka
üs'taiiau ak'aiokhtokiau otakai'puyïssau. **8**
Pinet'omanïstsïk, tükka Kïn'oua ïksïnïm'ests
kitsipu'ïnakitsipists kitsauomauan'ïstopi. **9**
Ûn'anïstütttsïmoiakak: Nïn'an spots' im kitsitau'pipi,
Ûnanïstatsïm'metsïš kitsïn'iköšim: **10** Ûnanïsto'tos
Kitotümap'sïnni: spots'im Kitsitsi'tan kanïš'tutsipi,
annom' ksük'kum noküt'anïstutsit: **11** Annok'
ksïstsïku'ik nokkok'ïnan aau'öššïn: **12** Ki
Ûnniksksïnït'au nitsauum'itsitappiisïnanëšts,
manïstüs'ksïnoawpi anniks'ïšk matap'pix
nitsauum'itsïstotokinanïx: **13** Ki pinïstksïm'ükïnan,
ki nokitsikömotse'piökönan Sauum'itsitappiüä;
kitüsk'sainaniau nïn'naiisïnni, ki otünmap'sïnni, ki
ïtsapïna'sïnni. Amen. **14** Ûnniksksïnno'ainoeniki
matap'pix otsauum'itsitappiisuaüëšts,
Kïn'oua spots' im kitak'oksksnökoau.
15 Ki sauoksksnö'ainoemki matap'pix
otsauum'itsitappiisuaüëšts, Kïn'oua Spots'im
kimatakoksksnökoau'ats. **16** Küttaioyienoeniki
pinomüs'süppik manïst'omüssüppipiaü
ksïstapokömtsittappikasix: tükka iksïstuts'imiau
ostokso'auëšts, matap'pix möks'ksïnoöšax
küttaau'yiau. Kitau'münïstopuauük'otsimiau
saiakinosattoppiaü. **17** Ki ksësto'a, küttaiaü'yeniki
pu'ikïniit, ki ïššï's'kiosit; **18** Matap'pix
kökstai'ïksïsnökiaü kikütäuü, köksksïnnu'yïssi Kïn'a
aisïmmiüssüppiüä: ki Kïn'a aisïmmiüs'süppiüä
kitaksïnnoam'sakinosük. **19** Pinaumoi'potosik
akau'tsapšïnni annom' ksök kum, apün'ix ki

apïssu'yei otsïts'oyipi, ki köm os'iepïtsix otsipïš'sax ki
otsikömos'sax: **20** Ki aumoi'potosik akau'tsapšïnni
spots'im, apün'ix ki apïssu'yei otsitsau'oyipiaü, ki
kömosiepitsix otsitsauaisisüppokatün'akiipiaü ki
otsitsauai'kömospiaü: **21** Itstsi'piaü kitsinan'ïsts,
Ûn'nimauk ku'skëttspïppi. **22** Mostüm'i ïsta'natsii
moöps'piina; nituks'küssi koopspi, kostüm'
ak'otuitsiu anat'sii: **23** Ki koöps'pi min'ix'ïssi, kostüm'i
ak'otuitsiu ski'natsii. Anat'sii annik' i tsïspsts'tsiik
kostüm'i ski'natsïssi maum'aumüko ski'natsïnni! **24**
Tuksküm matap'pi matokotsapotomoyiatsax
na'tokümix nïn'ax: aksikümökkïmiu tukskum ki
aks'ikümükomïmmiu stšik'i; akiküme'eniu
tuks'küm ki aksiküm'ïstšimmïmmiu stšik'i.
Kimatokotapotomouaxau Ap'ïstotokiaü ki
sauum'itsitappiüä. **25** Ûnnikaie kitan'ïstopuau
pinap'itsitaoat kitsipai'tappiisïnni kitaks'oattoppi ki
kitak'sïmattoppi: ki pinap'itsitaoat kostüm'i
kitai'aksüpskawsattoppi. Tse'ka ïšskïts'tau
opai'tappiisïnni ki aau'öššïn, mostüm'i
ki istotos'ists? **26** Süm'mokau paiu'tax:
mat'omaiinsïmmauaxau ki matomaipokiakuaxau, ki
matomaumoipotükkiiii'axau ïnsïm'apioyïsts; ki
Kïn'oua spots'im ai'ïssoyiüax. Tükka' ïšskïts'tau,
ksësto'a ki osto'auai? **27** Üs'tainoeniki
kök'spitappiisuai, tsiksïm a' ak'aatspitappiüü?
28 Kumauk'apaitsitatoppuaïsksisstasï ïstotos'ists?
Sat'sïkau anat'suiopokists itai'süskiaü;
matapotükkiu'atsau, matapïš tutükkiu'ästs'au
ïstotos'ïsts. **29** Ki kitan'istopuau Solomon
otstap'ïstotossi mat skït stom'atsëšts
annists'ïsk suo'pokistsk. **30** Is'totosatstopiëšts
saiüs'kiïsts manïstïš'totosatstopiëšts
annists'ïšk annok' ksïstsïkuik na'paitappiisik
ki apinök'wis apittüp'apïxipiaü ïstsi'i:
kiküttomaiakstaišttüppïstototsatskokoauats,
kitsenük'aumaitükkipiaü. **31** Ûn'nikaie
pinapai'tsitaoak kök'anïssuai Tse'a
nöks'auattopïnan? Ki, Tse'a nök'sïmattopïnan;
ki; Tse'a nöks'ïstotostattopïnan? **32** (Tük'ka
annists'ïsk, Gentiles ap'üssatsïmëšts:) Kïn'oua
spots'im ïksïnïm'aie kitsïm'mükitatostëšts. **33** Ki
Matom'apsatsïk Ap'ïstotokiaü otsïn'naiisïnni
ki otokömtsittappiisïnni ki annists'ïsk
kitak'ütokönokokëšts. **34** Ûn'nikaie pin ap'itsitatok
apinok'wis; api'nok'wis ak'apitsitasü. Tuks'kai
ksistsïku, maka'pi sup'anistsü.

7 PINOKÖK'ITSIMAK ki kimatakokökitsimük o'a 2 Kanistau'kökitsimapuui kitakanistaukökitsimükosuai; ki kanistau'kotawpi kitakanistau'kuyissi. 3 Ki kumauk'satsiks kėškün' osüppa'kömosinni, ki kimatstatopats kitomüksüppa'kömosinni? 4 Ki kiküttaukot'anistau kėškün' nök'sauautsissi kitsüppa'kömosinni; ki sat'sit, omük'o kitauütsüppa'kömosinni? 5 Kitsiksistapo'komotsitappiansi, Matom'-sauautsit kitomük'süppakömosinni, ki kitakotümsokapsatsip köksauautsissi kėškün' o süppa'kömosinni. 6 Annists'isk natoap'istsk piniko'tokau imitax, ki pearls pinitüp'istüpapixikau ak'sinix, öksikkümitauau'ökaiiau ki akotümotükau'auyiau ki kitak'otümsixipok. 7 Anik: ki kitak'okoko; apsatsik, ki kitak'okonip; istok'iakik, ki kitaksikauai'pixik. 8 Anniks'isk matap'pixk au'kömönixk au'kuyiiau; ki annök' ap'satsimök, au'konimaie: annök istok'iakiuök, otak'sikauaipixikaie. 9 Tükka'nin'naua, auköm'önistüssi okku'i napaiën, aiakokotsuaie okotoki? 10 Ki auköm'önistüssi mammi', aiakokotsuaie pıtse'ksina? 11 Kšėsto'au, kitsauum'itsitappiipuu, isksinim'enoainiki kök'okotosuai ko'kosoauax ökh'sists, Kın'oua spots'im küttoaiakokotsiu'atsax ökh'sists anniks'isk matap'pixk otau'kömönixk? 12 Kanist'sitsitatopnai matap'pix kökünistsitsitaissuaiau, kitak'ünistsitsittataiau: ünianistap'piu okök'itsimani ki prophetix otse'puawsuai. 13 Apüt'okitsimi pi'ik; sokokit'simi apük'oksokui itüp'itsiiau akotap'sinni, ki akai'tappii itsipim'ix: 14 Annik' kitsim'ik, ki annik' moksoku'ik itüp'itsiikiau opai'tappiisinni, aput'tsiiau; ki unna'tsitappii ikon'imix. 15 Stim'nokau ksıs'tapatoiapiekuax kit'sitotaakixk emük'ikinästotosixk, ki o'pıstokini itapis'onotsiau. 16 Kit-aks'ksınoaiu otsın'asoauėsts. Matap'pix küttoautuyiu'atsauax ksıssi'ix mın'ists, ki ksıs'tapsüksısts küttoautsım'axau figs? 17 Neto'i kōnai'ökhsıstsix ai'ökhsınasiu: ki makap'istsix makap'inasiu. 18 Ökhsıstsıs matokotokapinasıu'ats, ki makap'istsıs matokot'ökhsınasiuats. 19 Kōnai'istsix küttaökhsınasiix kakiok'au, ki is'tsi itsıs'tüpapiksıstaiau. 20 Ün'nikaie kitaks'ksınoaiu otsın'asoauėsts. 21 Kōnai'tappixk nitan'ikixk, Nin'a, Nin'a, matakokōnitaipim'axau spots'im istıs'in'naiisinni: annök' ap'istutsimök Nin'a spots' im otsitsi'taniaie, ai'akitsipim. 22 Annik'

ksıstsıku'ik akai'tappii nitak'anikiau, Nin'a, Nin'a, niküttomaisıtsıpsınanats kitsın'ikösım? Ki niküttomaisıskounaniauaxau sauum'itsistaawx kitsın'ikösım? Nikütto mutai'pıssatskasınana kitsın'ikösım? 23 Ki nitakotümanıstaiau, kimats'ksınopu aua; Mıstüpa'akik, ksėsto'au kitsauum'itsıstutsıpuai. 24 Annök' aiokh'tsımiuök annısts'isk nitse'poawsıtsk aks'ıstutsıu mokökiin'ai annök itokhit'okoıskauük ok'otoki: 25 Ki ai'sotau, ki ai'sauksikımskau, ki ai'sopu, ki annik' napıoyıs itot'süppu; ki matsıstokhopıu'ats; tük'ka, itokh'itokoıskau ok'otoki. 26 Ki annök' aiokh'tsımiuök annısts'isk nitse'poawsıtsk, ki matsıstutsım'atsėsts aks'ıstutsıu mattsapsın'ai, annök' itokhit'okoıskauük spöts' ikui: 27 Ki ai'sotau, ki ai'sauksikımskau, ki ai'sopu, ki annik' nap'ıoyıs itot'süppu; ki istokhopıu; ki omük'o otsıs'tokhopıisinni. 28 Ki ün'nıtsıu, Jesus otaiksıste'poattosėsts annısts'isk epo'awsıtsk, matap'pix skaietükkiu otsksınımats'tüksinni; 29 Ototümap'sinni itüs'ksınımatsıuax, ki sınak'ix manıstüs'ksınımatsawpıax, matüksınımatsıu'atsax.

8 OTSİN'NİSAATOSSI nitum'mo akai'tappii itopokıuo'iauaie 2 Ki, satsık, nınuau leper otsittotaakaie ki otsıt'atsımmımmaie, Id otsıt'anikaie, Nin'a, atsi'tatomıniki kitokotsıksıxıstotok. 3 Ki Jesus itsau'ksikınstısiakıu, ki itsıxen'iauaie, ki an'ıu, nitak'anıstutsıp; ksıksıt'. Ki soksıksık'sıuaie. 4 Ki Jesus anıstısiuaie, Sat'sıt, pinaiıtsınıkos matap'pi; mıs'taput, annıs'tsınnosatsıs natoı'apiekuün, ki anııık' otan'ıpık Moses issa'kumütskotoat möks'ksınıısau. 5 Ki Jesus otsıto'taipııssi Capernaum, eën'aken'ai otsıtto'taakaie, ki otau'kömönikaie, 6 Ki otan'ikaie Nin'a, anrök' nitapotomokök noko'ai itsıs'tokhıtsıu, ai'papuyıu, eks'kaaıpuınüm. 7 Ki Jesus an'ıstısiuaie, nitak'ıttappo nitak'okuttutoau. 8 Eënaken'ai an'ıstısiuaie, Nin'a, nımat'sıpumapsa kökıtıspıssi noko'ai: kakse'puyıt, ki annök' nitapotomokök ak'okuttutoau. 9 Nėsto'a nitap'otomoki, ki eën'akex nitap'otomokıau; ki nıtan'ıstau am'ok mıs'taput, ki ai'ıstapu; ki nıtan'ıstau stsık'i, puk'sıput ki ai'paksıpu; ki annök' nitap'otomokök nıtan'ıstau, am'oi ünıanıst'tıtsıt, ki au'anıstıtsımaie. 10 Jesus otokh'tsımsaie, skai'etükkiu, ki an'ıstısiuax annıks'isk matap'pixk ipokıuo'ıxk, Kıtıu'münıstopuu manıst'omükopi otaumai'tüksinni

nimatün'istokonip'ats Israel 'istauðs'n'im. **11** Ki kitan'istopuau akai'tappii umutautstsiipi apinøk'kuyi ki otsit'tistükköpipi ak'ütotoiau, ki akopokau'pimiuax Abraham ki Isaac ki Jacob spots' im 'ists'n'naiis'inni. **12** Ki n'n'naiis'inni 'stokos'ix ak'satüpiks'istsiauax ski'natsii; annim asain's'inni ki satse'k'inan ak'its'sii. **13** Jesus an'ists'iaie e'enaken'ai m's'taput, kanist'aumaitükkipi kitakün'isttutoko ki annök'otap'otomokök itsok'okuttutoau. **14** Ki Jesus otsitsip'issaie Peter oko'aiaie, nannuyuaie otokem'ani o'ks'istsiaie itsis'tokhaits'iaie, ai'okhtokim püs'tsimes'inni. **15** Ki kaien'imaie ots'issi, ki püs'tsimes'inni itsk'imaie: ki itsip'uaui, ki ito'y'iuax, **16** Autükkus'si ito'tsipotuyiauaie akai'tappiiu sauum'itsistaawx pakh'tok'innattsiikiauax: ki otse'poaws'inni itsa'tüpiks'istsiuax staawx, ki ikut'tutuyiuax ikönaio'okhtokosix: **17** Möks'enüpan'istosi otan'ipiaie Esias prophet, ki an'iu, Osto'i mat'sim'ests kitsauüt' tsikotsapsinun'ists, ki ipa'tom'ests kitokh'tokosinun'ists. **18** Jesus otsinno'össax akai'tappiix oto'tüksipuyimokax, ikök'its'mau mök'opümmsau. **19** Ki tuksküm'ini ais'naki'ina itoto'y'inaie ki an'ists'iaie, Nin'a kitak'ittappopi nitak'opokiuo. **20** Jesus an'ists'iaie, ota'tuyix au'öttsimaniau, ki paiu'tax au'y'iiu; ki Nin'nau okku'yi mats'istokhotom'atsaie otokön'. **21** Ki stsik'i otüsk'sn'imats'aie an'ists'iaie Nin'a, nökötomitappo nököakitsösi n'n'a. **22** Ki Jesus an'ists'iaie, süppa'kit; ki enix ün'an'istak'itsösaui ax enix. **23** Ki otsüppopis'si akh'iosatsis, otüs'ks'n'imatsax ipokitsüppo'pii ax. **24** Ki satsit iek'opaik'mskau, ki ai'sikopaik'mskau akh'iosatsis; ki ai'okau. **25** Ki otüs'ks'n'imatsax otsit'totaakikax ki otsitsik'ekenokikax, ki an'ists'iaie, Nin'a kömotse'piok'inan: nitaks'inetsp'inan. **26** Ki an'ists'iaie kumauk'sikopup'uaui kitsenükumaitükkipuan? Itümit'sip'uaui, ki ai'sits'ipsattom'ests sopu'ists ki pai'kim'skai'ists; ki ikönaui maitsi'ests. **27** Ki n'n'ax skai'etükkiau, ki an'iau, Tsökhtan'istap'inanökhtauts, sopu'ists ki omük' sik'imi man'istse'tok'ests? **28** Ki otöpüm'mo'si Gergesenes 'istauðs'n'im ito'tatsemiauaie natsitappii sauum'itsistaawx pakh'tok'innattsiikiax, aken'iman'ists itsüx'iax, eks'kainixiikiax, matap'pi matokottotsitsko'pats. **29** Ki satsit, aisokse'puyiau, ki an'iau, Tsaakan'istappikitsimattop'inan, ks'esto'ä ki n'estünan, Jesus, Ap'istotokiuä okku'yi? Kiküt'tautotopa

kök'kits'ikimats'istotoks'inan otsauomo'tosi itaiks'istsikumioipi kök'kits'ikimats'istotoks'inan? **30** Ki P'ists'iksi'pio akai'em ak'sinix itau'y'iau. **31** Ki sauum'itsistaawx au'kömön'ists'iauaie ki an'ists'iauaie, saiai'pixik'inaniki, nököits'ip'is'naniau ak'sinix. **32** Ki an'ists'iaue kükku'. Ki otsüksax, ak'sinix itsipim'iax: ki, satsit, könak'sinix its'n'aukskasiau inno'ts'istüppakui, ki omük'sik'imi suioks'kasattomiau, ki inets'iau. **33** Ki anniks'isk matap'pixk üsk'kümüiskax itsis'tüpaukskasiau, ki akap'ioy'is itsipim'iau ki ai'its'nikötts'iaui ax, ki anniks'isk matap'pixk pakhtok'innattsix sauum'itsistaawx mats'its'innikötts'iaui ax. **34** Ki, sat'sit, Könai'tappix ikönaui'süxkits'imiaui akap'ioy'is mökittotatsemösaui Jesus: ki ots'inno'össauaie, au'kömön'ists'iauaie möks'istapusaie otau'össuai.

9 Ki itsüppo'piu akh'iosatsis, ki ito'püm'mo ki otauütakap'ioyim ito'to. **2** Ki, sat'sit, itots'ip'iauaie n'n'nau, ai'pakh'puyiu, 'istokhai'tsiu üks'n': Ki Jesus ots'n'is'saie otaumai'tüksuaiax an'ists'iaie ai'pakh'puyiuä, Noko'a, ökh'sitükkit; kitsaui'itsitappiis'ists 'isks'nip'iau. **3** Ki, sat'sit, stsik'ix ai'sinakix 'istai'au am'o (nin'nau) makapie'puyiu. **4** Ki Jesus 'isks'n'im'ests otüs'tap'uaue'ests ki an'iu, kumauk'itsitap'uaui aks' maka'pi ku'sk'ets'ipöpp'uaue'ests? **5** Ts'im'a ks'ists'pa'pi, kök'ansi, kit sauum' itsitappiis'ists'isks'nip'iau; ki kök'an'isi, Nipuat' ki auök'at'? **6** Ki köks'ks'n'iusuai Nin'a okku'yi iköts'ks'n'im'ests sauum'itsitappiis'ists annom' ksökkum (itüm'an'ists'iaie aipakh'puyii) Nipuat', matsit' kitük'sin, koko'ai is'taput. **7** Ki itsip'uaui ki oko'ai itsitap'po. **8** Ki akai'tappiix ots'n'is'sax, skai'etükkiau, ki a'ts'im'm'immiauaie Ap'istotokiuä annök' ikotsiu'ök matap'pix otüm'ap's'inni. **9** Ki Jesus otaumatto'si, nannuyuaie n'n'nau, an'istau Matthew, itaup'ii'inau itai'ponitotopiaie, ki an'ists'iaie Süppa'kit. Ki itsip'uaui ki pokio'atts'iaie. **10** Ki ün'niitsiu Jesus otsits'ips'taup'issi nap'ioy'is, otau'y'issi, sat'sit akai'tappiix publicanix ki sauum'itsitappix, itsito'taipim'iaui ki ipokau'pim'iaui ax (Jesus) ki otüs'ks'n'imatsax. **11** Ki Pharisees ots'inno'össax, itün'is'tsiaui ax otüsk'sn'imats'axaie. Kits'n'aimoau maukopoks'oyim'iaui ax publicanix ki sauum'itsitappix? **12** Jesus otokh'ts'iaie, an'ists'iaui ax, anniks'isk matap'pix ikut'totoax mats'im'müki tappi'uaui ax

assokinakki, anniks'isk matap'pixk ai'okhtokosixk kímük'ittappiiu. 13 Is'tapuk, üs'ksšnik manistap'ipi, nitökh'sitsip kím'apiišinni, ki nimatökh'sitsipats ikit'stüksinni: tük'ka nimat'ütotopa nök'ainiköttoasau moköm'otsitappix möks'isauaisitasau, sauum'itsitappix nimut'oto. 14 John otüs'ksšnimatsax otsitüm'ittotaakax, ki an'iau, Tšanistapiu'ats nimutsauau'yipinan nestün'an ki Pharisees, ki kītüsksšnimatsax küttaisauauyiu'axau? 15 Ki Jesus anistsiuax küttaukotau'yesiuaxau man'okkemiuök oko'ai istokos'ix, itsa'kiitawpšsi man'okkemiuök otai' akitotoawpštskaie, ki akotümsauau'yiau. 16 Kimatanipsospuau makap'isokösists; annik' psak'sšnik aksoksipinikau ki saku'apšnikan aksistüpaipinikau. 17 Matap'pix matomaisüppasuyinimēsts mani'ists mīn'iokkeiŕsts ũkautokeiŕsuyinists, öks'kakümpinikau ũk'autokeiŕsuyinists, ki mīn'iokke ak'saikmsskau, ki aks'iksistsuyinasiau: Manin'iokkeiŕsts itsüppa'suyinimiau man'otokeiŕsuyinists ki ai'aketökhšiau. 18 Otsakiaisitšp'sattosax annists'isk epo'awsists, tuksküm'ini eenakin'ai itoto'iīnai ki a'tšimmiŕmiauie, ki an'iu, Nitün'na ũk'ainiu; puk'siput ki kotsis'i tsixen'is, ki aks'ipui tappiiu. 19 Ki Jesus itsipuai, ki itopokom'iuaiie, ki otüskšnimatsax mat'opokomiauie. 20 Ki sat'sit ake'uā, au'atünikau ũksaumawksaikmsskau otok'tokossinni na'tsikoputtuyi stuyi'ists, itsüp'paatsiuaiie, ki itsix'enimaie opekakün'imaniaie: 21 Tük'ka, is'tau, ksen'imīniki opekakün'imani, nita'okuttotoko. 22 Ki Jesus ito'tükkau; ki otsinno'össaie, itüni'u, Nitün'na, ökh'sitükkit, kitaumai'tüksšinni kumut'okuttotoko. Ki ake'uā annik' itokut'totoau. 23 Ki Jesus otsitto'taiipiisi eenakin'ai oko'ai, ki otsinno'össax au'yesix ki matap'pix eis'tsekšniau, 24 An'istsiuax, anis'tapaauk, ake'kuūn matseniu'ats, ai'okau. Ki itai'imiauie. 25 Ki otsis'tüpskoöŕsax matap'pix, itsipim, ki ito'tšimaie, otsis'aie, ki ake'kuūn itsipuai. 26 Ki otap'istutsipi, annik' auöššnik, motüs'ksšniŕpaie. 27 Ki Jesus otsistüpaumatta'atossi, na'tokümi naps' tsix nīn'ax ipokiuo'iax, ki aisokse'puyiax ki an'iau, David okkui', Kīm'okīnan. 28 Ki otsišpīs'si nap'ioyis, naps'tsax itoto'yiauie: ki Jesus an'istsiuax kikütai'maitsipuan nök'okotünistutsis? An'istsiuaiie A, Nin'a. 29 Itüm'itsixeniuax oöps'puauax, ki itüni'u, kanisto'maitsipuai, ünianistsis'. 30 Ki itsikau'opiii oöps'puauax: ki Jesus saiemiuax

mökstanis'tosax matap'pix. 31 Ki osto'auai, otsis'tapusau ikönai'tšinnikoyiauaux matap'pix annik'auöššnik. 32 Ki otsüksax, sat'sit ito'tšipiauaie küttaiai'puyia sauum'itsistaaw pakto'kinattsuaie. 33 Ki sannm'itsistaaw otsai'piksistössaie, küttaiai'puyinā itse'puyiu: ki kōnaitappix skai'etükkiu, ki an'iau, matsikainip'ats Israel istauöššnik'im. 34 Ki Pharisees an'iau sauum'itsistaawx otsin'aimoauai itai'saipiksistsiuax sauum'itsistaawx. 35 Ki Jesus itap'auauökau kōnau'akapioyists, ki inük'akapioyists, ki itüs'ksšnimatstokiu ota'toiapioyimoauēsts, ki ai'semokiu nin'naiisšinni istökhs'itsšniksšinni, ki ök'kuttutsimēsts matap'pix otokōnai'oktokosauauēsts ki otokōnau'atünikauēsts. 36 Ki otsinno'össaie otappiisšina, kaiim'iuaiie, tükka ũs'tšimsiu, aneto'manistau'anetopiax emük'ikīnax saaits'tšissi ũks'kümokiuā. 37 Itüman'istsiuax otüskšnimatsax, akauo'yi insin'manists, ki ap'otükki unna'tosimiau; 38 Atsim'oiküttok insim'manists istšin'nau mök'itüpskoöŕsax otšimmanists apotükki.

10 OTSIPUK'SÜPANNIKÖTÜSAX na'tsikoputtsiu otüskšnimatsax, ikotsiu'ax otüma'sšinni mök'saipiksistosauax sauum'itsistaax, ki mok'ökuttutsisax amian'istokhtokosists ki amian'istatünikēsts. 2 Na'tsikoputtsixk itoköt'tsiuax otsin'ikösoauēsts am'ostsiaukiēsts; Matom'itappiu, Simon, mat'anistau Peter, ki Andrew oskūn: James, Zebedee okku'i ki John oskūn'; 3 Philip, ki Bartholemew; Thomas, ki Matthew, annök' publicanök; James, Alphæus okku'i. Ki Lebbæus, mat'anistau Thaddæus; 4 Simon, Canaanite; Ki Judas Iscariot annök' aien'üpanistsiuökaie. 5 Anniks'isk natsikoputtsixk Jesus itoköt'tsiuax ki saiem'iuax ki an'istsiuax, Gentiles oksoku'auēsts pinitap'pok, ki Samaritans otakap'ioyimoauests pinüt'sitsipik: 6 Ki Israel oko'au otomük'ikīnaumix ats'ax is'tapuk. 7 Ki auau'ökainoniki sem'okik, ki anik', spots'im istšin'naiisšinni asttsiu'. 8 Ai'oktokosix kut'tutokau, leperix issin'nomokau, enix' nipua'atsokau, sauum'itsistaawx sai'aipiksistokau; Kitsiksist'okoko, ksistoko'tükki. 9 Gold ki silver ki brass pinitšüp'pitükki kitsitai'süpopumatsopuauēsts, 10 Assuia'tšiman pinots'ik aumatto'ainoainiki, pinots'ikau na'tokaists spiks'isokösists, ki a'tsikists, ki otoats'ists; ap'otükkiuā ak'otsimaie otso'öššnik. 11 Annik' akap'ioyisk kītai'akitsipipika

süppo'öttsesatsik annok' oks'apsiuok; ki annim' stau'pik kitsauomai'sükskitsissuai. 12 Ki pim'ïnnoainiki nap'ioyis, ksematsim'attok. 13 Ki ökhs'issi nap'ioyis ünnianistsito'tos kitsin'nüstseisauuësts; ki sauökhs'issi ünnianistsska'atok kitsin'nüstseisauuësts. 14 Ki annök' kiküt'tautokök, ki küt'tauotsimikök kitse'poawsists, süskitsim'ïnnoainiki annik' akap'ioyisk sostsik'asattok. 15 Kitau'münistopuau akök'itsimaiksistsikuik Sodom ki Gomorrha ak'skitstom annik' akap'ioyisk. 16 Sat'sik emük'ikinax mis'tüpskoawkiapis'ix neto'yik kanistsis'tüpskopuau: mokök'ik manistsokökipi pitse'ksinax, ki ikkinaps'ik manistik'kinapsi kükku'ix, 17 Ki üsk's'kü mokau matap'pix; kitakaumüts'kaukoau akök'itsimani, ki otatoi'apioyimoauësts kitakitaipstüstsipis'okoau; 18 Kinin'ax ki omüx'ïnax kitakittüp'ïoioai, nësto'a kumut'aiakaitüpipiokoai, kökkite'nüpanistosau ki Gentiles. 19 Ki aumüts'kaukünnoiniki pinstak kökünistse'puyisuai; annik' kitak'okokoau kitai'akanipuai. 20 Kimats'epuyipuai, Kin'oua osta'aw ksësto'au itsipstai'puyiu. 21 Ki umu'pappiipi akumüts'kaiuaie umu'pappiipi möks'eïnsi, ki nin' a akumüts'kaiuaie okku'i; ki pokax aksenüpanistaiu un'ouax ki oksis'toauax möks'enitösuax. 22 Ki könai' tappix kumut'akaukimokoaiu nësto'i; ki annök' eikak'imauök umuts'ipaitappiiaspi akitsikömotse'piauaie. 23 Kim'atsistototsenoainiki tuks'kai akap'ioyis, mis'tüpokskasik stik'i: kitau'münistopuau kimatakokönitotopuau Israel istokönau'akapioyists otsauomai'akotosi Nin'au okku'i. 24 Üsksinimats'au matskitsimiu'ats otüsksinimats'tokuä, ki apotük'kiuä matskitsimiu'ats otsin'aim. 25 Ökh'siu üsksinimats'au möketüm'anistsau otüsksinimats'tokuä, ki apotük'kiuä möketüm'anistsau otsin'aim. Anistsin'niköttüsuaie nap'ioyis otsin'aim Beelzebub, ak'staianistsinniköttaiau itsipstapixk oko'ai? 26 Pin stün'nokau; matsekipats akstaisaiipasokinnis; matsitsiks'pats ak'staisaiisksinis. 27 Kitse'itsinikopuai ski'natsii matai'itsinikok ksistsiku'inatsii: ki kitai'okhtsipuai kotokhis'suai, sem'ik spots' im nap'ioyists. 28 Ki pinstün'nokau anniks'isk akenitomixk mostüm', ki sta'aw matokotsenitsiau'ats: stün'nok annök' i kots'enits iuökax mostüm' ki staaw stakhts'im. (Geenna g1067) 29 Natokümix sistsix

küttömütaiponitau'atsax nitsipün'asaini? Ki tuks'kü matakittotsiu'ats ksök'kum sauüs'ksinössi Kin'oua. 30 Kitoku'yikinsists ikönüks'topiau. 31 Piniko'puk; kitots'itskükaixkimipuai akaiëm'ix sistsix'. 32 Annök'aie'nüpanistsiuök matap'ii nësto'i, osto'i nitaks'enüpanistau nin'ä spots'im. 33 Annök' nit'saietokök matap'puiök, osto'i nitak'saietou nin'a spots' im. 34 Pinstak nimut'oto ïnnüst'sinni nökitsit'apixsi ksök'kum: nimat'otopa nökitsit'apixsi ïnnüst'sinni, innu'stoan nimut'oto (nökitsit'apiksistos ksök'kum). 35 Nimut'oto nin'au ki un'ni mök'itsipotsistsimmotseisau, ki otün'ni ki oksis'tsi, ki äum'si ki maawks'i mökitsipotsistsimmotseisau. 36 Ki nin'au aks'ikatümümmiuax otopokau'pimix anniks'isk matap'pixk oko'ai itsipsts' taupixk. 37 Annök' aïts'tüpkomümmiuök un'ni nësto'i nimatokotsinanük'ats: ki annök' aïstüpkomümmiuök oku'yi ki otün'ni nësto'i nimatokotsinanük'ats. 38 Ki annök' sauts'issi otaiünnan'i sauopokiu'osi nësto'ä, nimatokotsinanük'ats. 39 Annök' ikon'ïmök opai'tappiisinni, ak'atstomaie; annök' at'stomök opai'tappiisinni, nësto'i itat'stomaie, ai'akokonimaie. 40 Annök' kito'tokök nito'tok; ki annök' nito'tokök ito'toyeuäie annök' nitse'tokükök. 41 Annök' ito'toyeuök prophet otsiprophetisaie otak'okuyissi prophet osa'kinosinniaie; ki annök' ito'toyeuök mököm'otsitappiüä oto'kömotsitappiisaie, otak'okuyissi mököm'otsitappiüä osa'kinosinniaie. 42 Ki annök' ai'akutükkyiuök sto'kimi tuks'kümi anniks'isk inüks'tsimixk otüs'ksinimatsössaie, kitau'münistopuau matakastom'ats osa'kinosinniaie.

11 KI un'niniitsiu otai'ksistanistössax na'tsikoputsix otüsksinimats'ax itsüstüpa'atomaie möküsksinimatstoksi ki mökatsim'semöksi ot'akapioyimoauësts. 2 Annok' John itsipsts'taupissi itai'okiakiopi otokh'tsises Christ oiapistsupsists'äie, itoköt'tsiuax na'tokümix otüsksinimats'ax, 3 Ki an'istsuaie, kikütami'pa annök' aiakoto'ök, ki nökö'apsümmöshnan noke'tsimi? 4 Jesus an'istsiuax, mis'tapuk, matan'istsinnomok John annists'isk kitokh'tsipuauëstsk ki kitüs'satsipauuëstsk: 5 Naps' tsix üs'süpiu, üs'tsekaix iköm'otauauökaiau, leperix issin'äiau, küttaiai'okhtsimix ai'okhtsimiau, enix' aipuu'iau ki kïm'atapsix atsïmsem'äiau ökhs'itsiniksinni. 6 Ki atsïm'siu annök' kütta'i'tstskïmskükiuök nësto'i. 7 Ki

tuks'kümi emük'ikina, istsüp'popiissaie atün'iaksin
 issik'opiiksistsikui, Küttomai'akstaisautuyiatsaie? 12
 Nün'au küttomai'skistsimiuaus emük'ikina? Ün'nikaie
 itökh'siu mök'ökhspästutüksi issik'opiiksistsikuists.
 13 Itüman'istsiaie nün'au, Sauksikins'tsiakit. Ki
 itsauksikins'tsiakui; ki ikut'tutsipaie netoi'nitsiaie
 otat'otsisi. 14 I tümit'süksiau Pharisees, ki ikönau'kök-
 itsimattsiauaie manistaks'enitawpiauaie. 15 Ki Jesus
 otsksin'issaie, itsistapu': ki akai'tappix ipokiuo'iauaie,
 ki ikönau'kuttutuyiua; 16 Ki sokap'anistsiuax
 mökstaiitsinnikoösax'aie: 17 Möks'enüpanistosiasias
 otan'ipi, ki an'iu, 18 Süm'mok, nitap'otomok, annök'
 nitse'niniwattauök; nitük'omimmau, nu'skëttsipöp-
 pini nimit'ökhšimmau: nitakitsipotoai'ina nitsista'awi
 ki akanis'tšinmomoyiua Gentiles ökök'itsimani. 19
 Mataketskau'ats matakoksipüppisüm'ats;
 mat'akitstsipa matap'pi mök'okhtsisaie
 otse'poawsists moksoku'ists. 20 Apai' otük'itsissi
 matakšünükiu'ats: flax setsis'si matakütsim'atsaie
 otsauomai'tüpskisaie ökök'itsimani mök'itsskistsani.
 21 Ki otsin'ikösim Gentiles ak'aumaitšimiau. 22
 Tüks'küm ito'tsipotoau pakhts'istümmattseu
 Sauum'itsistaaw, naps'tsiu, ki mataipuyiu'ats:
 ki ikut'tutuyiaie, ki naps'tsiua it'süppiu ki
 küttaip'puyiua itse'puyiu. 23 Ki kónai'tappix
 it'skaiaetükkiau ki aniau kütamiau'ats David okkui?
 24 Pharisees otokh'tšimsau, an'iau, Am'o nün'au,
 matomaisaipiksistsiu'atsax Sauum'itsistaawx,
 Beelzebub Sauum'itsistaawx otsin'aimeoai,
 umutai'saipiksistopix 25 Ki Jesus isksinnu'yiuax
 otüs'tapiax ki an'istsiuax, Nün'naišinni ai'aketotoki
 ak'eitsinikau; ki akap'ioyis ki nap'ioyis aiaketotokiau
 matakšipuitsiats: 26 Sauum'itsitappiua
 satüp'iksistussi Sauum'itsitappiua, aiaketsistotosiu;
 ki otsin'naišinni küttomaksipuitsiu'atsaie? 27
 Satüp'iksistainikiau Sauum'itsistaawx, Beelzebub
 nimit'satüpiksistaiau, Tükka'ko'kosix
 itsatüpiksistsiu'atsax? Ün'nikaie osto'auai
 kitak'ökökitsimükoau. 28 Ki Satüp'iksistainikiau
 Sauum'itsistaawx Ap'istotokuia otsista'awmi
 nimit'satüpiksistaiau Ap'istotokuia otsin'ašišinni
 kito'taakoai'ini. 29 Mišköpin'ai oko'ai
 Tsa'akanistokotsitsipim'atsaie, mök'itauksistutsisaie
 ope'kanistsaie, sauo'tüm'šksipistüsaie
 mišköpin'ai? Ki ak'otümoksistutsisimaie oko'ai.
 30 Annök' niküt'taispiimmökök, niköttum'a:
 annök' niküttaupokomoawk'iakimauök

auanit'apiksistükku. 31 Ün'nikaie
 kitan'istopuau, amian'istsauumitsitappiisinni
 ki amian'istitüpsauokömotse'poawsists
 Ap'istotokuia akitsksinoaiu matap'pi;
 ki annök' akitüpsauokömotsepuyiuök
 Atsim'istaaw matakitsksinoau'ats. 32 Annök'
 itüp'sauokömotsepuyiuök Nün'au Okku'i
 ak'itsksinoau, ki annök' itüpsauokömotsepuyiuök
 Atsim'istaaw mat'akitsksinoau'ats annom'
 ksök'kum ki aie'nissi otsis'tüpipuitappiisinni,
 mat'akitsksinoau'ats. (aiōn g165) 33 Ökhs'apistutos
 mistšis', mök'ökhšinasiii: ki makap'istutos mištsis
 mök'okapinasi: mistšis' šksšino'au otsin'assinni. 34
 Pitse'ksinaipokax! Sauum'itsitappiinoainiki Tsa'a
 kitakokotünistse'poattopuau'astsaii ökh'sists?
 Manista'kauoopi u'skëttsipöp-
 pini, maoi'itai'puyiu. 35
 Ökhsin'aua manista'kauoopi ökh'si u'skëttsipöp-
 pini sau'otsimēsts ökh'sišts: Sauumitsin'naua
 manista'kauoopi maka'pi u'skëttsipöp-
 pini sau'otsimēsts makap'ists. 36 Ki Kitan'istopuau
 Kónai'ksistapitse'poawsists otakse'puyisau matap'pix
 aksenüp'anistomiauēsts Ökök'itsimani istiksists'isikui:
 37 Kitse'poawsists kitakokömotšitappiets'okoaiu
 ki kitse'poawsists kitak'saietokoaiu. 38 Stsik ix
 Šinak'ix ki Pharisees noküt'anistsiauaie ki an'iau,
 Nin'a nökökapipinan itots'tsipi kšesto'a. 39 Ki
 noküt'anistsiuax osauum'itsitappiisinna ki
 otai'ökotaitappiisinna itok'apsatsimiau;
 ki mat'akitstsipa ak'okotawpiau. Tuks'kai ak'okotapiau
 Jonas prophet. 40 Maništs'itaušisaie Jonas
 mammi' o'koanniaie nioks'kai ksistsikuists ki
 nioks'kai koko'ists; ünniak'anistsitaupiauaie
 Nünau Okku'i ksök'kum u'skëttsipöp-
 pini nioks'kai koko'ists. 41 Nineveh
 istšin'ax, akopoksipomiauax o'tappiisinna
 istots'tšissi Ökök'itsimani ki akitsautütsepuyiopiau;
 aisauai'tsitaiau otatsim'semössax Jonas; ki sat'sit,
 annök' skistsim'iuök Jonas annom' itau'piu. 42
 Amskap'iksökku ištšin'nauake akopoksipomiau
 o'tappiisinna ištšots'tšissi ökök'itsimani, ki
 akitsautütsepuyiopiau: umuk'itsipi ksök'kui ito'to
 mökitokhtšissi Solomon otokök'siniaie; ki
 annök' skistsim'iuök Solomon annom' itau'piu.
 43 Sauum'itsistaaw otsai'piksistüssi nün'au,
 ikitksök'kuyim itap'auauökau issik'opiššinni
 itap'satsim ki matokonim'atsaie. 44 Itümau'aniu
 nitak'ätsko noko'ai numut'süx; ki oto'si ikon'im

nam'itaitsiu, namokh'ipaie, ki a'natsistutsipaie. 45 Ki itum'itappo ki mat'tuyiua x ikit'sikümüiax sta'awx, itsis'tüpokapsiax, ki itsipim'inx ki itoko'attomiax: ki otsako'itappiisinni eikis'tüpokapiuaie ototom'itappiisinni. Neto'i ak'anistsiuaie ot'okapitappiisinna. 46 Otsa'kiaisitsipsattosax matap'pix, Sat'sit, Oksis'tsi, ki omu'pappiipix sauaus'im itai'puyiax, ai'puinümiau mök'sitsipsattösuaie. 47 Tuks'küm an'istsiuaie, Sat'sit, Kiks'it ki kumu'pappiipix sauaus'im itai'puyiau, ki ai'puinümiau köksiisipsaiisau. 48 Ki anni'isk otan'ikisk, an'istsiuaie, Tükka' niks'ita? Tükka' numu'pappiipix? 49 Ki itas'kotuyiua x otsis' otüs'ksinimatsax ki an'iu Süm'mokau niks'it si ki numu'pappiipix! 50 Annök' ai'aksistutsimöknüni Spots' im otsits'tani aie, osto'i numu'pappiipa, neskün', nit'akem, ki niks'ita.

13 ETO'IK ksistsiku'ik Jesus it süks' ki tsim nap'ioyis, ki omük'sikimi issoots'i itakau'piu. 2 Isto'tuitappiix oto'taakax, ki akh'iosas is itsitsüppo'piu, ki itakau'piu; ki isto'tuitap-piix ikön'itüssiupuyiau issoots'i. 3 Ki an'istsiua x akauo'iau parables ki an'iu, Sat'sit, aisüppipum'auä itui'süppipummau: 4 Ki otai'süppipummössi, moksoku'yi stsik'ists itsin'nissiests, ki paiu'tax itotoiax'ests ki itau'attomiaxests. 5 Stsik'ists okotoksskui itsin'nissiests otsits'inüxksökkuaspi; ki otsai'spixksökkuaspi itsik'kümsüskiaiu: 6 Oto'tümisköpsi natos'i, itse'tsinitsiau; ki otsau'okötseksau itopo'köttisau. 7 Stsik'ists itsin'nissiaiu ksissi'ix: ki ksissi'ix itsüskiaiu ki ito'satsiaua x: 8 Stsik'ists ökh'skökkui itsin'nissiau, kiitsin'asiau, stsik'ists kep'p'pui, stsik'ists nai'ippui stsik'ists niip'pui. 9 Annök' ito'kiuök, ünänistokh'tsims. 10 Ki; üksinimats'ax ito'toyiauaie, ki an'istsiuaie, Kumauk'sitsipsattaüksixau parables? 11 Noküt'anistsiua x, kitokokoau kök'itsksiniisuai spots'im itsin'naiisinni itse'kipi, ki osto'auai matokotau'axau. 12 Annök' nan'naniuök, ak'okotauaie, ki akakai'naniu: annök küttainan'iiuök, otsinanattopi ak'otsipaie. 13 Ün'nikaie numut'ünistsitsipsattaiau parables, issüppis'au möksta'apsau; okh'tsimsau möksta'okhtsimsau, mökstai'isksinnisau. 14 Aien'üpanistom'ests Esaias, otan'ipi, okh'tsimeniki kitak'okhtsim, ki kimat'akoksüniipa; ki

süppi'niki kitaküts'api, ki kimat'aksüniipa: 15 Am'o o'tappiisüni u'skëttsipöppists mi'ests, ki okhtok'ouests matomaipumokhtsimiu'axau, ki oöps'puau x naps'tsiax; möksta'apsax moöps'pix, möksta'okhtsimsests mokhtok'ists, möksta'okhtsimsests mu' skëttsipöppists, möksta'auai'tsiasau, nok'staukuttutuawsau. 16 Atsim'siau kööps'puau x, aiapiau; ki kokhtok'ists, ai'okhtsimiau. 17 Kit au'münistopuau, akaiem'ix prophetix ki mököm'otsitappix ai'puinümiau mök'satsisauests annists'isk kitai'nipuaüistsk ki matsinim'axauests; ki mök'okhtisauests annists'isk kitai'okhtsipuaüistsk, ki matokhtsim'axauests. 18 Okhtok ai'süpipummauä parable. 19 Ma tap' pi okhts'is si nün'naiisinni istse'poawsin, ki sauo'kömotokhtsissi, itum'ipuksipu Sauum'itsitappiua ki ito'kasattomaie annik' itsüp'ipumattopik u'skëttsipöppi. Annök'auk mat'simaie itsüpipum'ani moksoku'i. 20 Annök' mat'simök itsüpipum'ani ok'otokskui, ai'okhtsimiu epo'awsinu, ki otse'tametüksinni mat'simaie; 21 Mat'auütsitstipa kök'seksi, ki matakisümsu'ats; ikikün'etüksinni ki ükksistutük'sinni otos'au, atsim'epoawsinni ün'nikaie ito'toiau, its'kimsküku. 22 Annök' mat'simök itsüpipum'ani ksissi'ix, ai'okhtsimiu atsim'epoawsin; ki annok' pai'tappiisinni istap'aitsitani, ki spükis'sists ito'satstomiauaie atsim'epoawsinni, ki matsinasiu'ats. (aiön g165) 23 Annök' mat'simök itsüpipum'ani ökh'skökkui, ai'okhtsimiu Atsim'epoawsinni, ki mököm'otokhtsimaie; ki itsin'asiu, stsikix, kep'p'puyi, stsik'ix nai'ippuyi, stsik'ix niip'puyi. 24 Stsik'i parable an'istsiua x, ki an'iu, Spots'im'istsinnaiisinni netum'anistsiu Nün'au, annök' ai'süpipummauök ökh'sisüppipum'ani otsin'simman; 25 otai'okasax otap'automokix, okatum'i ito'toyiauaie, ki ökh'sisüpipumani ipa'söksüp'pipumau makap'süpipumani, ki itsis'tapu. 26 Ki otsüs'kissi mattuyis, ki otsin'assi, itümün'akuo makap'süpipumani. 27 Ki Nin'au otapautomokix otsito'taakax ki an'istsiuaie, Nin'a, Kiküt'taiinsimattop'a ökh'sisüpipumani kitsinsimman? Tsema ito'to makap'süpipumani? 28 An'istsiua x, Katum'a otap'istntüksinaie. Ap'automokix otan'ikax kiküt'ökhsitükkipa nököttotosinan nök'sauotsisinaiaiu? 29 Ki an'iu, Sa; saua'u'tsimnoainikiau, makap'süpipumani,

köskaküm'sanotsipnaii ökh'sisüpipumani. 30 Unnianist'süskĭsan mök'itotosi pokiak'sĭnni: Ki pokiak'sĭnni oto'si, nitak'otümanistaiu ai'pokiakix, matom'omoipotokan makap'süpipumani, ki ĩs'ksipikan kök'ksĭetsĭnsĭsuaiau; ki ĩstüp'omoipotokan napaiĕn'insĭmman nitapaiĕn'iokoai. 31 Stsik'i parable an'ĭstsiuax, ki an'iu, Spots' im ĩstĭn'naiisĭnni nitüm'anĭstsiu mustard ĩstĭn'sĭmman, annik' mat'sĭmök nĭnau, ki ai'süpipumau otsĭn'sĭmman; 32 ĩstĭs'tüpskaiinükotsiuaie kōnai'ĭnsĭmmanĭsts; ki sūs'kiĭssi, ĩstĭs'tüpomükkuiaiu insĭm'mansts, ki ĩstĭs'tsĭsasiu, ki pau'tax itotoiau ki itoko'attomiāx ĩsto'kūniksĭsts. 33 Stsik'i parable an'ĭstsiuax; Spots' im ĩstĭn'naiisĭnni nitüm'anĭstsin itai'kopütstauipi, annik' mat'sĭmök ake'u, ki kaias'attom niuks' kūmi omük'okosix, napaiĕn itui'tsiau, ki ikōnai'kopütstopiau. 34 Am'ostsk Jesus ikōnai'sĭtsĭpsattsuāsts matap'pix parables itai'sĭtsĭpsattsu; ki sauomai'sĭtsĭpsĭssi parable matomaisĭtsĭpsattsuatsax: 35 Mōksenüp'anĭstossi Prophet otanipi, ki an'iu, nimutaksipa'kuiaiki parables; nitakse'poattopiau annists'isk kai'sattop'istsk ksök'kumā sauomap'āstotoaws. 36 Ki Jesus aiĭs'tüpskuyiuax matap'pix, ki ĩtsit'sipim nap'ioyis: ki otüskĭnĭmats ax otsitota'akax, ki an'iau nokskĭnĭm'atsokĭnan parable makap'itaisüppipumaupi ĩnsĭm'man. 37 Noküt'anĭstsiuax, Annök' itai'süpipumauök ökh'si ĩnsĭmmani Nĭn'au okku'yi am'ĭni; 38 ĩnsĭm'man konai'tappiua; ökh'si ĩnsĭmmani, nĭn'naiisĭnni ĩsto'kos'ix; ki makap'ĭnsĭmmani, Sauum'itsitappiüä o'kosix; 39 Katum'a annök' ai'süppipumattomĕsts, Sauum'itsitappiüä itamiu; pokiak'sĭnni ksökkum aiksuios'si; ki aipo'kiakix, atsĭm'otokatatsĭsau, (aiĭn g165) 40 Manĭsts'aumoipitükkĭpiaiu makap'ĭnsĭmmanĭsts ki manĭstse'tsĭnĭtsĭpiau; ak'ünĭststsiu aiksuios'si annom' ksök'kum. (aiĭn g165) 41 Nĭn'au okku'yi aks'ĭstüpskuyiuax otatsĭm'otokatatsix, ki ak'omoipotsĭmĭauĕsts ikōnau'kapiĭsts ki anniks'isk matap'pixk, sauum'itsitappiiau ak'omoipotoyiuax; 42 Ki akitsĭpst'apiksĭstsiuax omüx'tsi; annim' ak'ĭtstsiu a saĭn'sĭnni, ki satse'kĭnani. 43 Mokōm'otsitappix akotümĭk'kūnasuyeiāu, manistsĭk'kūnasuyipi nato' si, un'ouai otsĭn'naiisĭnni, akotsĭk' kūnasuyiāuāie. Annök' itokh'iuök ünānistokh'tsĭms. 44 Stsĭki, Spots'im ĩstĭn'naiisĭnni nitüm'anĭstsiu treasure

kaias'attomaie insĭm'man; kon'ĭssi nĭn'au, mat'aiksasattomaie, ki otsetam'etüksĭnni ĩstĭs'tapu ki ĩpum'attopiĕsts otokōnai'nānĭsts, ki ĩpum'attomaie annik' ĩnsĭm'manĭk. 45 Stsik'i, Spotsim ĩstĭn'naiisĭnni nitüm'anĭstsiu awkh'pumapiekuuĭn otap'sümmössi ökh'six pearls: 46 Kon'ĭssi tuks'kūmi pearl akai'ĭxkĭmasiu, ĩstĭs'tapu, ki ĩpum'attopiĕsts otokōnai'nānĭsts ki ĩpum'attau. 47 Stsĭk'i, spots' im ĩstĭn'naiisĭnni nitüm'anĭststsiu itau'mikaupi, annök ĩtsuia'pĭximōkaie omük'sikĭmi, ki itomian'ĭstomoipitükkĭiu: 48 Itui'tsĭssaie, itopĭts'üssköpattomiauaie ĩssoots'i, ki ito'piiāu, ki ökh'six itaisüppitsĭ'iau ĩskix; ki makaps'ix ĩstĭs'tapiksĭstsiiau. 49 Ak'otümanĭstsiu aiksuios'si ksök'kum: atsĭm'otokatatsix ak'sipuksüpsüxiau, ki akai'aketaipiksĭstsiiau Sauum'itsitappix ki mokōm'otsitappix; (aiĭn g165) 50 Ki akitsĭpst'apiksĭstsiiau (sauum'itsitappix) omüx'tsii; annim' ak'ĭtstsiu a saĭn'sĭnni ki satse'kĭnani. 51 Jesus an'ĭstsiuax kikai'okhtsĭmĭpuaustsau annists'isk? An'ĭstsiuaie, A, nĭn'an. 52 Itüm'anĭstsiuax Annök' ai'sĭnakiuök üskĭnĭmats'au spots'im ĩstĭn'naiisĭnni, nitüm'anĭststsiu nĭn'au, iko'yiüök, sauauts'ĭmĕsts treasure manists' ki ük'aisĭsts. 53 Ki itünĭsts'tsiu, Jesus otaiksiu'attosĕsts annĭsts'isk parables, ĩstĭstüpa'atomaie. 54 Ki otsito'tosi otau'ütäuöšĭni otat'oiapioyimoai ĩtsĭpst'üskĭnĭmatsiuax, ki ek'skaietükkĭiu, ki, an'iau, Tse'ma itotsĭm'atsĕsts am'ok mokök'sĭnik, ki am'ostsk ot'omükapĭstutüksĭsts? 55 Küttomai'sauamiu'ats ai'satsakiuā okku'yi? Küttomaisauainikōttsiu'ats Oksĭstsi, Mary? Ki omu'pappiipix küttomaisauainikōttsiu'atsax James, ki Joses, ki Simon, ki Judas? 56 Ki ot'akemix oküttomaisaiiokōnopokomok'atsax? Am'o Nĭn'au, Tse'ma itotsĭm'atsĕsts annĭsts'isk? 57 Ki ĩt'sskĭmskūkiax osto'i. Ki Jesus an'ĭstsiuax, prophet itüs'tsakōttau, sauomai'tapposiĕsts otau'öšĭni ki otäuüt'okoai. 58 Otsauomai'tuksuai ün'nikaie ĩtsauomāpĭstutükkĭiu annim' akatio'yiĕsts ükkük'umapotüksĭsts.

14 ANNIK' Herod tetrarch okhtsĭm'attomĕsts Jesus otap'ĭststsiuax, 2 Ki an'ĭstsiuax otap'otomokix am'omauk John Baptist; enio'sĭnni mat'sipuu; ün'nikaie ükkük'umapotüksĭsts itap'ĭtstsimĕsts. 3 Herod ũkai'eĕniuaie John, ki

aiis'ksipistsuaie, ki itsok'iuaiie osto'iaie Herodias, us Philip otokeman'inaai. 4 Tük'ka John an'istsuaie matökh'siu'ats kök'otoössi. 5 Ki otai'aksenitossaie, stun'nuyiuax matap' pix, tük'ka isksinnu'yiuaxauaie prophet. 6 Ki otai'totstsissi Herod ot'sit'sipokaiipi, Herodias otün'ni itüt'sikipiu, ki itsüp'itstutuyuaie Herod. 7 Itsiks's'toatsuaie atoün'issinni mök'ittokotossaie otan'istopiaie. 8 Ki oks's'tsi ots's'tok, ki an'iu, John Baptist otokön' itsüp'potoat omük'okos ki annom' istoko'kit. 9 Ki omüx'ina itsik'oketükkiu: ki otütoan's'si ki otopokau'yemix, ün'nikaie itani'u mök'okotösaie. 10 Ki itüp'skökiu, ki itsi'kawkokitsuaie John itsipst's'okiawpiaie. 11 Ki otokön'itsipuk's'ip'p'p'otopaie, omük'okos itsüp'potopaie, ki ikotauai'e ake'kuün: ki ito'tsip'potuyuaie oks's'tsi. 12 Ki otüs'ks'nimatsax itoto'iau ki mat's'imiau mostüm' i, ki ai'akotomiau, ki i'tappoiau ki itün'ns'tsiiau Jesus. 13 Jesus otokh'ts'imsi, its's'tüpaatomaie akli'iosats's itsui'akhiosiu, ki ks's'tapskökkum itüpan'istappo'ae: ki matap'pix otokh'ts'sau itsiksiuopokiuo'iauaie, otakap'ioyimoauësts süx'iau. 14 Ki Jesus itop'its'ssa'atomaie, ki nan'nuyiuax akai'tappix, ki kaiim'iuax, ki ikut'tutuyiuax otai'oktokosimoauax. 15 Ki otai'istükköpsi, otüs'ks'nimatsax ot'sitota'akax, ki an'istsiauaie, annom' ks's'tapskökkumasiu, ki au'mütüputükku; o'tappiis'na ün'nistüps'skos, mök'ittapposi akap'ioyists, mök'opumattosi aau'öš'n. 16 Ki Jesus an'istsiuax, matokui'istapu'iauats; kotok' möks'auattopiau. 17 Ki an'istsiauaie, annom' nitsinan'an'ists n'sittu'yi ke'tan'ists ki na'tokümi mammix'. 18 An'iu, puk's'ip'p'otokikau. 19 Ki an'istsiuax könai'tappix mök'opasax mattu'yikui; ki mat's'imësts n'sittu'yists ke'tan'ists ki na'tokümi mam mix', ki, otspisüp'si itats'im'ets'imësts, ki itau'minotsimësts; ki ikotsiu'ax otüs'ks'nimatsax ke'tanists, ki otüs'ks'nimatsax ikotsiu'ästs o'tappiis'na. 20 Ki ikönu'yiau, ki itoku'yiau: ki mat's'imësts iau pi'nikësts its'tsi'ists na'tsikoputtuyi isks'immatük'iissokaiists. 21 Ki aiiniks'isk au'yixk n'sitsi' omük'sikep'p'ix n'n'ax, ki akex, ki pokax'. 22 Ki Jesus eikak'imatsiuax otüs'ks'nimatsax mök'it'süppop'isax akh'iosats's, mökotom'apüm'mosax, otsakiais'tüpskoösaie tappiis'n'na. 23 Ki ots's'tüpskoödsax otappiis'n'na, itsitam'isso' nitum'mo mökatsimoiikasi; ki otau'tükussi itsittau'piu. 24 Ki akli'iosats's ai'itütsikioo, ki

ipawkh'paikimskawp: tük'ka, umut'totsüppopi. 25 Ki n'issoo'yi iskska'tüksinni koku'yi Jesus itsitappo'ax, omük'sikimi itokh'itauauökau. 26 Ki otüs'ks'nimatsax otsinn'o'ossauaie umuttokhitauau'okani omük'sikimi, ap'aitsitaiau, ki an'iau, Sta'awina; ki oko'pusuai itokum'iau. 27 Ki Jesus kai'p'sitsipsatsiuax, ki an'iu, Ökh'sitükkik; nitam'i; Piniko'puk. 28 Ki Peter noküt'an'istsuaie, Nin'a küm'ämieniki ani'kit ksësto'a nökö'itotosi nökö'itsitüpaauökasi omük'sikimi. 29 Ki an'iu, Puk'siput. Ki Peter ot'inn'isa'atossi akh'iosats's, itokh'itauauökau omük'sikimi mök'ittapposi Jesus. 30 Ki ots'n'is'si eik'sopuyi, itsiko'pum: ki otaumutüp'süppopiisi omük'sikimi ita'sainiepuyu, ki au'aniu Nin'a, Kömotse'piokit. 31 Ki Jesus itüp'sauksik'ns'tsakuiaie ki itsën'iuaiie, ki an'istsuaie, ksësto'a enükaumai'tükkiua, kumauk'saietükki? 32 Otsito'tosau akh'iosats's, itsiks's't'sopu. 33 Anniks'isk itsüp'popixk akh'iosats's itoto'iauaie ki atsimm'm'miauaie ki an'iaiu, E'mümi kitam'i Ap'istotok'iuä okku'i. 34 Ki otau'pümmossau, itoto'iau Gennesaret istau'öš'sni. 35 Ki annim' ist's'n'ax, ots'ks'nüoössau, itüp'skükiu könu's'ksökkum sa'akapotsi, ki itots'p'iauaie ikönai'oktokosix: 36 Ki au'kömön'istsiauaie (Jesus) mökskaks'ixen'isax oso'köš'im itt'saiin'ikaists: ki man'ists'eipi kaien'ümix ün'nineetsimi sokap'okuttotoax.

15 AI'SĪNAXIK ki Pharisees, Jerusalem itsitappimix ot'sit'totaakax Jesus, ki an'iau, 2 Tsan'istapiuats umut'ün'istüpaixipixiau ükaitappix otün'issuaiauešts? Oyis'sax ke'tan, matüsts'imui'ax. 3 Noküt'an'istsiuax ku'maukan'istüpaixipuaiaisks Ap'istotokiuä otse'poaws'inni kök'sats'saii kiks's'tapün'issuai? 4 Ap'istotokiuä an'iu, atsimm'm'misau k'n'a ki kiks's'ta; ki, annök' ai'pakos'nikuyiuökö un'ni ki oks's'tsi, unnian'istse'insä. 5 Ki kitan'ipau annök' an'istsiuökö un'ni ki oks's'tsi, kotük'sinaie, kitak'ototokuinani pi n'ësto'a, 6 Ki küt'atsimm'm'miuax un'ni ki oks's'tsi, paio'toau. Kitse'poawsuauešts kumut'saiepumap'istutsipaie Ap'istotokiuä otse'poaws'n. 7 Kiks's'tapokömmotsitappiansuai! Esaias prophet kit'sokapenüpanikoau, ki an'iu, 8 Am' ox matap'pix nimut'astokokiau maau'ësts, ki nimut'atsimm'm'mokiau oto'ünüuauešts: ki u'skëttsipöppuanësts nits'p'piokokiësts. 9 Nitsiks's'tapatsimm'm'mokiau, ökö'aumais'p'ists ät'suai'isks'nimats'iauaax n'n'ax otan'ipuauešts. 10 Ki

nan'nikõttsiuax o'tappiisinna ki an'istsiuax, Okh'tok, ki sokap'okhtok; **11** Annik' itsüp'popiik maoi'i matokap'istotok'atsaie nïn'aii; annik' sük'siik maoi'i itokap'istutuyiu'iu'aie nïn'aii. **12** Ki otüsksnïmats'ax otsitota'akax ki otan'ikax kiküt'üsksnïpa Pharisees otsis'küksau otokh'tsïsau annik' epo'awsinik? **13** Ki noküt'ünüi, kõnai'süpipumanïsts Nin'a spots'im oküt'taisüpipumatpõistsi ak'süskõpattopïests. **14** Amau'patokau; naps'tsiotüppinnükiau naps'tsix. Ki naps'tsiuä ätuppïn'nüssi napsti'i, atün'iaksinni akai'akitsüppopiiau. **15** Peter itüman'istsiuaie, nokksnïm'atsokïnan am'om parable. **16** Ki Jesus an'iu, kiküttaisakiaisauaiokhtsïmipiuaa? **17** Kiküttaisauaiokhtsïmipiuaa, annik' itsüp'opiik maoi'i, itüp'süppopiu mo'koanni ki ipsai'piosop? **18** Ki annists'isk itsüks'isk maoi'i u'skëttsipõppi itsüks'iax; ki itokap'istutuyiuaie nïn'aii. **19** U'skëttsipõppi itsüks'ests sauum'itsitsitanïsts, inik'sïsts, auõk'otanïsts kõmos'ists, ïstüp'saiepitsïnni, atauün'ïssïsts; **20** Am'ostsk itokap'istutuyiuaie nïn'ai'i; ki maks'oyissi otsauomüs'tsïmïssi matokapistutuyiuats nïn'aii. **21** Jesus itümïstüpa'atomaie, ki Tyre ki Sidon ïtssoots'ïsts itsitap'po. **22** Ki sat' sit, Canaan ista'ke itsux'iu annists'isk issoots'istsk, ki itasaine'poattsiuaie, ki an'iu, Kïm'okit Nin'a, David okku'il Nitün'na eiko'ksïstutoau maka'pistaaw. **23** Ki matsitsitsipsattsiuatsaie. Ki otüsksnïmatsax otsitota'akax ki otau'kõmõnikax ki an'iax Ünnistüp'skõs; nitüsksauasaine'põükïnan. **24** Ki noküt'anistsiuax, nikak'itüpskoko Israeli ïstat'stanix emük'ikïnaiix. **25** Otsitümitota'akaie ki otatsïm'mïmmokaie, ki an'iu, Nin'a Spum'mokit! **26** Ki noküt'anistsiuaie, matõkhsiu'ats mõk'otsïssi pokax otsau'õsïnoaii mõkitüp'apïxïsästs imitax'. **27** Ki (ake'uä) an'iu, E'münüi, Nin'a; ki imitax' au'attomiau pinikësts ïnnissï'ïsts otsin'aïmoauai otsitau'yipiaie. **28** Jesus itümok'anistsiuaie, Ake', omük'o kïtaumai'tüksïnni: Ünnianïstsits'tsï kitsitsi'tatopi. Ki otün'ni ikuttotoai'ïnai annik' itai'ksïstsikumiopik. **29** Ki Jesus itsis'tüpaatomaie annim', ki itast'toto Galilee istomük'sikïmi; ki ita'mïssõ nitum'mo ki itau'piu annim'. **30** Ki akai'tappix otsito'taakax, ki ipokom'iauaax üs'tsekaiix, naps'tsix, küttaiai'puyix, iko'müksix, ki akaiëm'ix stsik'ix ki Jesus okt'sïsts itsïn'apiksïstsiuax; ki ikut'tutuyiuaax: **31** Ki kõnai'tappix ek'skaietükkia, otsïnno'õssauax

küttaiai'puyix otse'puyïssax, ki iko'müksix otokut'totoõsax, ki üs'tsekaiix otauau'õkäsax, ki naps'tsix otsaps'ax: ki üs'tsakõttsiu Israel ïstap'ïstotokii. **32** Jesus itümïn'nikõttsiuax otüsksnïmats'ax, ki an'iu, nitai'kïmaiau o'tappiisinna nioks'kai ksïstsiku'ïsts nitopokau'pimokiau, ki matokoyiu'axau: ki nimat'aksïstüpskoauaxau otau'notssau õkskakümitseni'au moksoku'i. **33** Ki otüsksnïmatsax an'istsiuaie Tse'ma nõkitotsipïnan'a ke'tani manïsto'mükopiau mõk'otkuïsästs o'tappiisinna? **34** Ki Jesus anistsiuax, Tsanetso'a ke'tanïsts kitsinan'ouaests? Ki an'iau, Ikït'sikaiiau, ki unna'tosïmi inük'umix. **35** Ki an'istsiuax o'tappiisinna, ksõk'kum mõkittopasax'ax. **36** Ki mat'sïmësts ikït'sikaiësts ke'tanïsts ki mammix', ki a'tsïmoïkau, ki a'mïnotsïmësts, ki ikotsiuax otüsksnïmats'ax, ki üksnïmats'ax ikotsiu'ax o'tappiisinna. **37** Ki ikõnau'yiau, ki ikuyi'au; ki mat'sïmiau pinikësts ïtskim'iauests ikït'sikaii ïksïmmatük'isokaiïsts itui' tsïsts. **38** Anniks'isk au'yixk nïssoyïm'i omük'sikepïppix nïn'ax, ki akex, ki pokai. **39** Ki itsis'tüpskuyiu o'tappiisïn'na, ki itsit'süppopiu akh'iosatsis, ki ito'to Magdala ïtssootsïsts'i.

16 PHARISEES ki Saducees ipok'itotoiau ki as'saksksïnnuyiuaie, ai'puïnümïau mõkanis'tsïnnomoõsax spots'im ïstap'stosïnni. **2** Noküt'anistsiuax, autükkus' si, kitan'ipuan ak'etameksïsts ku; ämawk'ïssoksïstsiukuists. **3** Ki ksïskünna'tünnissï, ak'akapiksïstsiuku annok' ksïstsiuku, amawkïssoksïstsiukuists ki ïkikïn'inatsiu. Kitsiksïst'tapokämotsitappiansuai! Kitokot'ainipuu assoksïstsiukuists ostokso'auësts; ki kimatokot'ainipuu annists'isk ksïstsiuku'ïstsk ïtsap'stosïsts. **4** Otsauum'itsitappiisïn'na ki otau'õkotaitappiisïn'na ap'satsïmiau apsto'sïnni; ki matakokotau'axau apsto'sïnni; prophet Jonas otap'stosïnni akokotauaie'. Ki skïtsiu'ax ki itsis'tapu. **5** Ki otüs'ksnïmatsax otau'pümmsou pakhts'esaiïksnïmiau mõk'atüksau ke'tani. **6** Jesus itüm'anistsiuax Mokõk'ik ki iskskats'ïk Pharisees ki Saducees ïsti'kopütsetatsïsau. **7** Ki ai'sitsïpsattseïau, ki an'iau, nimatotsipïnan'a ke'tani, **8** Jesus otsïnno'õsax, an'istsiuax, Inük'aumaitükki, kumauk'sitsïpsattseïpuaiaïks, kitsauo'tüksuai ke'tani? **9** Kiküt'taisakiaisauokhtsïmipiuaa, kiküttaisauüksnïpiuaa nïsito'müksikepïppix matap'pix ïtsisïttu'ïsts ke'tanïsts, ki tsanetso'ä

kitots'ipuauešts ŷksšimmatūk'isokaišts? 10 Nīstoyīm'i omūk'sikepīppix matap'pix ŷtokītsikaiksts ke'taništs ki tsanetso'ā kitots'ipuauešts ŷksšimmatūk'isokaišts? 11 Kumauk'staiohktsšimpuuauaisk kimat'siŷšpsattoppuau'ats ke'tani, kōkīskskatsissuai Pharisees ki Saducees ŷtsi'koputsketatsīsau? 12 Itūm'ŷksšīnīmīau matsemīu'atsax mōksīskatsīsaie ke'tani istī'koputsketatsīs, ki ai'semiuaaxmōks'ŷskatsīsaie Pharisees ki Saducees ots'ksšīnīmats'tūksuaiax. 13 Jesus otsito'tosi Cesarea Philippi, ai'sūppoōtsesattīsuax otūksšīnīmats'ax, Tsa anīu'axau matap'pi nesto'a nīn'au okku'i nōk'ūmsi? 14 Ki an'iau, stīk'ix John Baptist: stīk'ix, Elias: ki stīk'ix, Jeremias, ki stīk'ā prophet. 15 An'ŷtsīsuax Tsa kitak'anīpuau nōk'ūm-sī? 16 Ki Simon Peter nokūt'anīstīsuaiē ksēsto'ākauk Christ, Ap'istotokīuā ipai'tappīuūk okku'i. 17 Jesus nokūt'anīstīsuaiē kitatsīm'si, Simon Bar Jonas. Ik'sisakuyi ki aa'pūni kimat'ūksšīnīmatsok'astsau: nīn'a spots'im kitusksšīnīmats'ok. 18 Ki kita'atanīsto, ksēsto'ākauk Peter, ki am'om ok'otokūm nitak'ittokhitokoīska church; ki Hades istokh'sepīstanīsts matakatsīu'atsaie. (Hadēs g86) 19 Ki kitai'akokoto spots'im istīn'naiišīnī itotai'kauaipixīxtūkiopi; ksōk'kum kitai'akomianīstomopipi, spots'im ak'itomopipo; ksōk' kum kitai'akomianīstapotsippi spots'im ak'itapotsip. 20 Itūm'anīstīsuax otūksšīnīmats'ax mōkstaīstīnīkōōsax'aie osto'i otūm'si Jesus Christ. 21 Annīk' Jesus itaumūtūp'anīstīsnomoyīuax otūksšīnīmats'ax manīstakittappopi Jerusalem, manīstaks'īpuīnaīstoto'awpīanaie omūx'īmīx ki omūk'atoīapiekuax ki ai'sīnakix, ki manīstaks'enītawpīauaie, manīstaks'īpuauīstotoawpīauaie nioks'kai ksīstīkui. 22 Peter itūmo'toyīuaie, ki aumūtūp'siŷšpsattīsuaiē, ki an'iu, Nīn'a kōkūnīstīp'pīokosi; matakittotstīu'ats ksēsto'a. 23 Ki itapotūkau'aie, ki an'ŷtsīsuaiē Peter apūt'tokokit, Satan; kōk'kītstskīmškūki; kīmatsskūmau'ats Ap'ŷstotokīuā kitskska'tūksīsts annom' ksōkkum. 24 Itūmanīstīsuax otūksšīnīmats'ax Ištstī'ki matap'pi makopokīuo'ōssi nēsto'a, ŷnnīanīst'auūtsīkīmatsīstotos, ki ŷnnīanīstto'tsīs otauai'staksīnī, ki ŷnnīanīstopokīuos nēsto'a. 25 Annōk'aiakītsīkōmotsepīosīuok opai'tappīišīnī, akatstomaie': ki annōk' itai'akatstomōk opai'tappīišīnī, nēstoi umutak'atstomaie, ai'akokonīmaie. 26 Tsanetso'ā matap'pi

ak'okūīstūpasokūīim'ats minan'attūssi kōnūs'ksōkkum, ki atsto'si otsīpai'tappīišīnī? Awx'a otai'akokotawpīaie opai'tappīišīnī? 27 Nīn'au okku'i akototo'yīnaie Un'ni ots'tsapīnasīnī ki oto'tokatatsīx akopokīuo'iax, ki kōnai'tappīx manīstī'pīēsts otap'otūksuauešts ak'ūnīstokotsīuax. 28 Kit au'mūnīstoppuau stīk'ix annom' itai'puyīau, matakattotsīm'axau eīno'sīnī otsauomai'noōsau nīn'au okku'i otsīn'aipuksīpusi mōks'īnīaisi.

17 OTAISUO'ĒSTS nauyi ksīstīkūīsts Jesus mat'toyīuax. Peter, James, ki John oskūn', ki itūnīstūpī'īuax spī'tummo. 2 Ki otsakīainoōsuaie it'oketsīstūmīnīai; ki ostoksīs'i ŷkkūn'natsīuaie manīst'ŷkkūnnasuyīpi nato'si, ki otsīstotos'ists ksīx'īnatsīēsts manīstī'ksīxīnatspī ksīstīkui. 3 Ki sat'sit, itsīna'kuaiēmīau Moses ki Elias, ki ai'siŷšpsattīsuaiē. 4 Peter itūm'anīstīsuaiē Jesus, Nīn'ā, ōkh'sīu annom' nōk'itūtaupīšīnan: ōkh'sitūkkīenīki, nōkapīstutsīšīnan annom' nioks'kai apī' manīsts; tuks'kāi kōksīnan'attosi, ki tūks'kaii Moses mōksīnan'attosi, ki tuks'kaii Elias mōk sinanattosi. 5 Otsakīai'puyīssi, sat'sit ŷkkūn'aisokstīstīkuyī ituyī'kūnakoaiū: ki sat'sit, epō'awsīnī itots'tsīu assokstīs' tsīkui, ki an'iu, Am'o nītūk'omīmokos nītsekōkh'sīmmau; okh'tok. 6 Ki ŷksšīnīmats'ax otokh'tsīsuaiē itopī'iau ostokso'auēsts, ki eks'kaikopumīau. 7 Ki Jesus ito'to, ki i tsīxen'īuax, ki an'iu, Nīpuauk', ki pīnīko'puk. 8 Ki ot'sūpsau matsīnnuyīu'axau matappīx, kaks'īnnuyīu Jesus. 9 Ki nītūin'moyī otsīnīssat'tosau, Jesus itsem'īuax, ki an'iu, Pīnanīs'tok matap'pi kītsīnīp'īuauēsts, Nīn'au okku'i otsauomāt'sīpuausī eīnsīn'ni. 10 Ki otūs'ksīnīmatsax aīsūppoōttsesat tsīuaie, ki an'iau, mauk'auanīksīksīxau ai'sīnakix ak'otomoto Elias? 11 Ki Jesus nokūt'anīstīsuax, E'mūnīu, Elias ak'otomoto, ki akokōnau'kōmototom. 12 Ki kītan'īstoppuau, Elias ŷk'auto, ki matsksīnnuyīu'axauaie ki nītsīs'tutuyīuaie manīstūp'stapiū. Neto'yi akūnīstai'puīnattīsuaiē Nīn'au okku'i. 13 Itūm'ŷksšīnīmīau ŷksšīnīmats'ax umutai'siŷšpī John Baptist. 14 Otsīto'tosau o'tappīišīn'na, nīn'aīi otsīto'taakaie itsīto'topīstūksīsano'pīnaie, ki an'iu, 15 Nīn'a kīm'īs noko'a; au'atusīnau ki eks'īpuīnūm: ai'kapītsīuopīu istīi ki ai'kapītsīuopīu okke'. 16 Ki nītsīstīpsī'īaīuaie kītūksšīnīmats'ax ki matokotokuttotu yīuaxauaie. 17 Jesus itūm'ānīu,

o'sauomaitükkesinna ki otapok'apitappisinna
 Tsanetso'a kitakopokau'pimopa? Tsanetso'a
 kitak'itsitattopu aua? Puksip'potokik. 18
 Ki Jesus seitsip'sattsuaie sauum'itsistaaw;
 ki itsüksiinai; ki annik' pokau' ikut'totoau.
 19 Üksinñats'ax itüm'itotoiauaie Jesus ki
 an'iau, numauk'sauokotsatüppiksistünan?
 20 Ki Jesus an'istsiuax, Kitsauomai'tüksinni:
 kitau'münistopuau, kemük'enükotsissi
 kitaumai'tüksinni, manist'omükopi mustard
 itotai'süpipumauopi kitakokot'anistop am'om
 netum'moyi ök'ümistüpotosi omim', ki ak'itüpitsiu; ki
 matakitsipa kiküt'taakokotsistüspuiai. 21 Am'oi
 ũnanistap'pi matomai'süxiuats saiits'tsisiau
 a'tsimoiikani ki sauau'yisinni. 22 Ki otsa'kiitaußissau
 Galilee, Jesus an'istsiuax, Nin'au okku'i
 ak'okotau matap'piix: 23 Ki aks'inittisiauaie, ki
 nioks'kasi ksistsiku'ists, akütsitsipua'atsau. Ki
 eks'kaikikinetükkiau. 24 Ki otsitto'tosau Capernaum,
 anniks'isk au'tujixk mix'kim, itoto'iau Peter, ki an'iau,
 küttoimisauaiponitau'atskitsin'aim? 25 An'iu, A, ki
 otsipis'si nap'ioyis Jesus i'tomsitsipsattsuaie, ki an'iu
 Tsa kitsta'pa, Simon? Tükka' au'tuyiua mïx'kim
 ksökkum ãtsin'ax? Otauüt'okosix, ki pie'tappix? 26
 Peter an'istsiuai. Pie'tappix. Jesus an'istsiuai,
 o'kosoauax matakotümaiponitau'atsax. 27 Ki,
 nõkstaisau'kosatsösaus ãstüpuuk omük'sikimi, ki
 sua'piksistsis amik'atsis, ki mammi kitotom'omikani
 mattos'; ki pakuiñ'ainiki kitak'okonoau mix'kim:
 annök' mattos', ki ko'tsiau, kitak'siponitanuni.

18 AN NIK' otüksinñimats'ax itoto'iau Jesus
 ki an'iau, Tükka' mïstüpomüksim'a spots' im
 istsin'naiisinni? 2 Ki Jesus itsin'iköttisiaue
 inük'sipoka ki itüt'sikipotoyiua. 3 Ki an'iu,
 kitau'münistopuau saiiisau'aitsoineniki,
 ki saie'tumanistsoineniki inük'sipokax,
 kimataksipi'puaua spots'im ãtsin'naiisinni. 4 Annök'
 aks'inüksipokaistutosiuök manist'inükstsimipi am'o
 pokai'i, itsis'tüpomüksim spots'im ãtsin'naiisinni. 5 Ki
 annök' ak'autuyiuök tuks'kai inük'sipokaistotosiisk,
 nöstoi nitau'tok. 6 Ki annök'istsskim'skükiats'iuök
 tuks'kümi anniks'isk inük'sipokax nitau'maitokixk,
 ökh'siu pikiak'iokotoki kñ'attossaie, ki inets'issi
 omük'sikimi. 7 Istsskim'sküksinni it'okapiu
 ksökkum, Istsskim'sküksists ak'itotoiaui; ki annök'
 nñ'auök paiuk'sipipptomök ãstsskim'sküksinni,

aks'ksinñimaie maka'pi! 8 Ün'nikaie kotsis' ki koköt'si
 ãstsskim'skükiats'otsenikiau, köksinñ'au, ki
 mïs'tüpapiksistaiu: itökh'siu kök'kitsipissi opai'
 tappiisinni köks'istsekaiesi ki kök'opoköksi,
 kökstaitüp'apixikösi küttaiaiapunstsiasuasi ki
 kitai'akokötsists ki kitai'akötsists. (aiönios g166)
 9 Ki koöps'pi ãstsskim'skükiatsotseniki,
 sauau'tos, ki mïs'tüpapiksistis: itökh'siu
 kök'kitsipissi opai'tappiisinni tuks'kümi moöps'pa;
 kökstaitüp'apixikösi küt'taiaiapunstsiasuasi,
 ki kitaiakoöpspix. (Geenna g1067) 10 Mokök'ik
 kök'stauksistotoawsu tuks'kümi am'oksk inüks'tsimix:
 kitan'istopuau spots'im oto'tokatatsuaux
 üsk'skatsimiau Nin'a ostoksis'aie spotsim otsitau'pipi
 11 Nñ'au okkui ito'to mökiksikömotse'piösaie annök'
 at'stauök. 12 Tsa kitüs'tapuau? Nin'an minan'attüssi
 kepip'pi emük'ikñax ki tuks'kümi itünis'tapu,
 küttoimisauüsskitsimiu'axau piksip'pi piksi'koputsi,
 ki küttoimisauaitappo'ats netum'moists, ki
 küttoimisauapsümuiats annök' nittüppu'ök?
 13 Ki iküm'okonoössaie, kitau'münistopuau
 manistse'tametükkipiax piksip'pi piksi'koputsi
 otsaiis'tapusax itsis'tüpskaietametükkiau annök'
 ikon'ymauök. 14 Neto'i omat'sitsitanats Kin'ã
 spots'im tuks'kümi anniks'isk inüx'tsimixk
 mök'saiinakuaißissau. 15 Stsik'i, kumu'papiipi
 sauo'kömotsistototseniki, matan'istsis
 otsauo'kömotsitappiisinni, ksöstoa ki ostoi namis
 tsitappiik; okh'totseniki kitse'motsau kumu'papiipi.
 16 Ki saiiokh'totseniki, tuks'kümi tsöktau na'tokumix
 pokitappomissau, könai'poawsists möks'eikosau,
 otokh'tsiau natsitappix, tsoktau nioks'kaitappix. 17
 Ki sauokli'toußax, anistsis'church: ki sauökhtsissi
 church, ũnnianists'is sai'etükkiau ki publican. 18
 Kitau'münistopuau, kitsit'aiipipi ksök'kümi,
 akitaiipip spots'im: ki kitsitapotsippi ksökkum,
 akütsitapotsip spots'im. 19 Kimat'anistopuau,
 netum'anistsitsitainoiniki kitak'aukömönisuai, Nin'a
 spots'im aks'istutomoyiuaie. 20 Natokümi
 tsoktau nioks'kümi nitsin'ikösim itsitomo'oaupi
 nñ'sitaitütsikiaupi. 21 Peter itümitotoaie, ki
 an'istsuaie, Tsanetso'awtau numu'papiipa
 nõksaumitsistu-tuyissi, ki nõks'ksinnoössi?
 Akokitsikaiasts? 22 Jesus an'istsuaie, Kimatanistopa
 ikit'sikaiests, ikitsikipuiests ikit'sikaiests. 23
 Spots'im ãtsin'naiisinni nitum'anistsiu omüx'ina
 annök' ak'ökökitsimaiauök otsitappim'ix. 24 Ki

otau'mütüpükstükkisi tuks'küm ot'sittotsippotokaie, ke'pi omük'sikepïppoyi mix'kïmix otai'akokotopixaie. 25 Otsai'itstsïssi mökokotösaie'e, Otsïn'aim an'ïnaie mök'apikosaie, ki otokem'an ki o'kosix ki otokönaï'naniïsts, ki mökokotu'yï sax mix'kimix. 26 Otsitappimi itopïstuksï sano'pïnaie ki atsïmmïmmï'ïnaie ki an'ïnaie Nin'a, pinane'tükkit ki kitaksüpanï's'tsokoto. 27 Ki annök' matap'piuök otsïn'aim kaïm'ïuaie ki paio'toyïuaie ki ünnim iks'ksïnnuyïuaie. 28 Ki neto'ök matap'piuök süx'ïu, ki tuksküm'i otopok'apotükkimix ikon'oyïuaie otai'akokok'ïsk kepïp'pii a'pünasainix; ki een'ïuaie, ki pau'ïtsïnaie ki an'ïu, Ponitat' kitai'akokokipix. 29 Ki otopokapotükkim'i itoipïstuksïsanopiïnaie, ki aukö'm'öniïstsïuaie, ki an'ïu, pinane'tükkit ki kitaksüpanï's'tsokoto. 30 Ki matökhsitükkïu'ats; ki itappo' ki itsipsts'tapïksïstsïuaie itai'okiakiopi, otsauomaisüpanï'stïpönitasaie mökstaï'süksaie. 31 Otopok'apotükkimix otsïmï's' sax eks'kaïkikïnëtükkïau, ki ito'toïau, ki otsïn'aimoauai aiïtsïnikuyïauësts. 32 Ki otsïn'aim otsïn'niköttossaie, an'ïstsïuaie, Sauum'ïtapotükkïuä, kitai'akokokipix kitsïn'omokitan'ïkïpi: 33 Kanï's'tsikïmopi kumauk'sauanïstïkïmaïsk kitopokap'otükkïmokä? 34 Ki otsïn'aim ïtse'tükki'ïnai, ki itsitüpumüts'kaïuaie pu'ïnaitappix otsauomai'süppïponitassaie. 35 Neto'i Nin'a spots'im kitak'anïstotokoau saïsin'ïminoainiki ku'sskëtsïpöpuauësts kumut'aukïmaupuai kumu'pappïpïx.

19 KI Jesus annïsts'ïsk epo'awsïsts otaïksïu'attosësts Galilee itsïstüpa'atomaie. Ki Judæa istssoots'ïsts, Jordan mï's'taputsïm, itoto': 2 Ki akai'tappix ipokïuo'ïuaie; ki annim' ikut'totoyïuax. 3 Pharisees itoto'ïuaie, ki as'saksksïnnuyïuaie ki an'ïstsïuaie, ökhïsu'ats nïn'au könaï' nükünïstapïsts mök'anïstüpskoösaie otokem'an? 4 Ki noküt'anïstïuax kikütanïstop'ats sinak'sïn, annök itsitsap'ïstutuyïuökax ap'ïstutuyïuax nïn'au ki ake'u. 5 Ün'nikaie nïn'au itai'akskitsïu ax un'ni ki oksïs'tsi, ki ai'akükomïmmïu otokem'an: ki akïtum'anïstoksisakumïau. 6 Ün'nikaie matsïstoküm'axau, itse'tumanïstoksisakumïau. Ap'ïstotokïua otsïpo'totopïsts, pinïts'tsïs matap'pi mökai'aketotosësts. 7 An'ïstsïuaie, nïauk'anïi Moses ök'okotösi sinak'sïn, ki ök'ünïstüpskoawsi? 8 An'ïstïuax Moses, kumut'sïpotomokoau

kitse'usskëttïspöppïsuai, kökotünïstüp'skoössuui kotokem'anoauax; ki itsitsï'i matütünïstïu'ats. 9 Ki kitanïstopuau annök' akünïstüp'skuyïuök otokem'an, sauau'ökotasaie, ki otai'kaokemaitaiï stsïk'i itau'ökotau: ki annök' ikem'attauök itüp'skoauök, itau'ökotau. 10 Otüs ksïnimatsax anïstsïuaie Ünñianïsts'ïssau nïn'au ki otokem'an, matökhsïu'ats mök'okemsi. 11 Ki an'ïstïuax könaï'tappix matokot'otsïmaxaie annïk' epo'awsïnik, annïks'ïsk iko'taxk nïttsïmïuaie. 12 Ittsï'i iuai'itax itsïpo'kaïïau; ki stsïk'ix matappix iuai'itsïuax, ki stsïk'ix iuai'ïtastotosïu, Spots' im itsïnnaisïnni umut'uaiïtastotospïu. Annök' ikot'totsïmök ünñianïstots'ïsaie. 13 Inük'sïpokax itotsïpotoaiï mökïttokhïtsïkïns'tsaksax, ki mökïtatsïmoïkasi: ki üsksnïmats'ax an'ïstïuax unnai'e. 14 Ki Jesus an'ïu, Pokïtsïm'mokau inük'sïpokax ki pinanï's'tokau nökstai'puksïpaaïssau. Ün'nianïstaps'ïu spots' im itsï'n'naiïssïnni. 15 Ki itokhïtsïkïns'tsakiuax, ki itsïs'tüpaatomaie. 16 Ki, süppït, tuks'kümi itsïtotoiïnaie ki an'ïu, Ökhsïn'ai, tsanïstap'ïua nök'ökhsïstutsïpi, nökkïuanan'sï üsk'sïpaitappïssïnni? (aiönïos g166) 17 Ki an'ïstïuaie, Kumauk'ainïkük'ïks ökh'si? Matütsïtstïpa ökhïsi, nitüks'küm, Ap'ïstotokïuä, itök'h'sïu: makïtsïpim'eniki opai'tappïssïnni, sat'sitësts ökök'itsïmanïsts. 18 An'ïstïuaie Tsïstïmä? Jesus an'ïu, kimataksenik'ïpa, kimatakau'ökotapa, kimataksïkömos'pa, kimatakitüp'saiepïtspa. 19 Ükomïm'mïsau kïn'a ki kïksïs'ta; ki, kitak'anïstükomïmmau kitopokau'pïmau kanïstük'omïmmospi. 20 Man'ïköppi an'ïstïuaie. Nïtokönüs' satsïpïau am'ostsk nïtsök'umapiïsi. Tsanïstap'ïua niküt'tomüssatsïpi? 21 Jesus an'ïstïuaie maksüpanï's'tsïminïki matap'ïköttoat kitsïnan'ïpi ki ko'tsïsau kïm'atapsix, ki kitak'okuïnani treasure spots'im: ki puk'sïput, pokïuot' nësto'a. 22 Ki man'ïköppi otokh'tsïm'sï annïk' epo'awsïnik, itsïkïkïn'ïïstapu: tük'ka ek'akauoi otsïnan'ïsts. 23 Jesus itüm'anïstïuax otüsksnïmats'ax, kitau'münïstopuau, ako'tsapsïuä ak'skotoïtsïpïm spots'im ïstsïn'naiïssïnni. 24 Ki kimat'anïstopuau aks'ïstüpkïstspïpïu'camel mökotsïspöksüx atünau'ksïs ïtakün'ïkai, ki mataksïksïstspïpïu'ats ako'tsapsïuä mök'itsïpïssi spots'im ïstsïn'naiïssïnni. 25 Otüsksnïmatsax otokh'tsïmsax ek'skaïetükkïau, ki an'ïu, Tükka' akokotsïkömotse'pïau? 26 Ki Jesus üs'sümïuax, ki an'ïstïuax

matap'pix matokotsistsims'axau; Ap'istotokiuā ikotokōn'apistsims'ēsts. 27 Peter itūm'anistsiuāie, sat' sit, nitokōnūsskipīnan ki nitopokiuo'pīnan ksēstu'a. Tsa nitakanīstokuinan'ipīnan? 28 Ki Jesus an'istsiuax, kitau'mūnīstopuau, ksēsto'au kitopokiuo'puau nesto'a, Nīn'au okkui otak'ittokhittaupīssi ots'tsapīnaiso'pōtsīs, ksēsto'au kitak'ittokh ittau pipuau na'tsikoputtuyīsts asso'pōtsīsts kōkitokōk'itsīmattosau Israel īstsīstīkoputsix matap'pix. 29 Ki annīks'īsk skīm'īxk oko'auēsts, ki annīks'īsk skīts' īxk umu'pappīpuauax ki ot'akemoauax ki un'ouauax, ki oksīst'ouauax ki otkem'anoauax ki o'kosoauax, kiotsīn'sīmmanoauax, nēsto'i itskīm' iauēsts, kep'p'pi ak'okuyiau, ki akokuinan'attomīau ūsk'sipaitappīisīnni. (aiōnios g166) 30 Ki akai'tappix matom'six ak'sakoīssīau, ki sako'īssix ak'otomsīau.

20 SPOTS' IM īstšn'naiisīnni netoi'nītsiu nīn'au, nap'ioyīs īstšn'aim, annōk kōk'kōnīsxūiōk mōk'anīstosi ap'autūkkīx, mōkapotomoyīsax otsīn'sīmman. 2 Ki ōkh'situkksīxax mōkokuyīsax tuks'kai ksīstīkui tūks'kūmi apūn'asaini itūp'skuyūīax otsīn'sīmmani. 3 Ki nioks'kaii itai'ksīstīkumīopi mat'suxiu, ki stīk'īx nan'nuyūīax nam'ītaipuyīax itau'pumopi, 4 Ki an'īstsiuax nokōt'sitappoak īnsīm'man, ki mokōm'otsīssi kitak'okotopuau, ki itappo'īau, 5 Nau'yi itai'ksīstīkumīopi, ki piksu'yi itai'ksīstīkumīopi, mat'sūxiu, ki netoi' mat'anīstsiu. 6 Ki nītsīko'puttuyi itai'ksīstīkumīopi, itsūx'īu ki ikon'oyūīax stīk'īx nam'ītaipuyīx, ki an'īstsiuax konai'ksīstīkuyi kumaukai'amītaipūīsksnom'? 7 An'īstsiuāie mats'ītsīpīa matap'pī nōk' anīkīnan. An'īstsiuax, Nokōt'sitappoak īnsīm'man; ki mokōm'otsīssi kitak'okuīnanīpuau. 8 Ki autūkkus'si, insīm'man īstšn'aim an'īstsiuāie otap'otomoki, nīnikōt'sīsau ap'autūkkīx, ki ko'tsīsau saīak'īnosattaupīau, matom'okotsīsau sako'īssīx, ki tūm'okotsīsau matom'six. 9 Ki īstoto'sau nītsīko'puttuyi itai'ksīstīkumīopi itaumūtūp'apotūkkīx, kōnai'īnax ikōno'kuyīau apūn'asaini. 10 Ki matom'six īsto'sau, ūs'taiū mōkoku'yīsauāie stīk'ī; ki ikōno'kuyīau apūn'asaini. 11 Ki otoku'yīsauāie, itūpaukape'pawtsīuāie nap'ioyīs īstōkhsīn'ai, 12 Ki an' iau, annīks'īsk sako'īsxk nituk'skau itai'ksīstīkumīopi itapotūkkīau, ki kanīstokotaiū

kanīst'okokīpīnan ki ksīstīkui'īstīksīs'tutsīssīnni nītap'autūkkīpīnan. 13 Ki an'īstsiuāie tuks'kūmi, Napi'a, kimat'omaīkīmātsīstotopa: kīkūt'tomāīōkhsītūkkīpa tuks'kūmi apūn'asaini? 14 Matsī' kitsīnan' ki mīs'taput; nītak'anīstokotau am'o sako'īssīu kanīst'okotopi. 15 Kūttomōkhsīuats nītsīnan' nanīstīstītapī nōk'anīstīstīssī? Kūtaukapīu'ats kōōps'pī, mōk'ōkhsīssī nītsīnan'? 16 Ki sako'īssīx akotom'sīau, ki matom'six ak'sakoīssīau; tūkka akaiēm'īx nī'nikōttaīau, ki un'natosīmīx mat'toaiū. 17 Ki Jesus otsītūpamīssosi Jerusalem, na'tsikoputtsīx otūs'ksīnīmātsax itūnīstūp'īīkax, ki an'īstsiuax, 18 Sat' sit aitūpamīssau'op Jerusalem, ki nīn'au okku'i akītūpomūts'kau omūk'atoīapīekūax ki ai'sīnakīx, ki akūnīstokōkītsīmūt'tsiūāie mōks'eīnsaīe. 19 Ki akūtsītūp'omūtskau Gentiles mōkītapapīstotoōssauāie, ki mōkītsstīpīs'ossauāie, ki mōkauai'stōsuaīe; otsoks'kaīksīstīksīkusi ak'ūtsīpuau. 20 Zebedee oku'īx oksīst'toaiū ipok'ītotomīauax oku'īx, ki atsīmīm'mīauāie, ki au'kōmōnīstsiūāie tuks'kaii. 21 Ki an'īstsiuāie, Tsa kanīstīstītapā? An'īstsiu aīe. Anīt am'ox nītai'akokosīx mōkīttapūīsau kitsīn'naiisīnni, tuks'kūma netots'ī, ki tuks'kūma e'aksīsauotsī. 22 Jesus an'īu, kīmātsksīnīp'uaua kitau'kōmōnīkīpuai, Kīkūtaiakokotsīmīpuau annōk' kos'ōk nīmutai'aksīmīpūk? Kīkūtaiakokotūstapīnūkīpuau ūsta'pīnūksīnni nīmutai'akūstapīnūkīpī? An'īstsiūāie, nītokot'ūnīstspīnan. 23 An'īstsiuax kitak'ūtsīmīpuau no'kosā, ki kitak'ūstapīnūkīpuau ūsta'pīnūksīnni nīmut'akūstapīnūkīpī; ki nīmātsīnanēstsau kōkokotosuāi kōkīttapūīsuāi netots'ī ki e'aksīsauotsī nesto'a, ki annīks'īsk matap'pīx Nīn'a ūk'āisūppūtsīstotomoyūax, otaksīnan'oiāū. 24 Ke' pīx otokh'tsīmsau īstīmmīm'mīauax na'tsitappīx ipapīmmotseīx. 25 Ki Jesus nīnikōt'sīuax, ki an'īstsiuax, kits'ksīnīpuau Gentiles otsīn'aimoauax otain'āīskotokoaiūax ki annīks'īsk omūx'īnax nokōtai'naiīskotokoaiūax. 26 Ki matakētūmanīstsiū'ā ksēsto'au: annōk' ak'omūksīmōk, ūnanīstap'otūksī; 27 Ki annōk' kitaks'īnnauūkōk ūnanīstap'otūksī: 28 Nīn'au okku'i matūtoto'ats mōk'apotomōōsaīe, mōk'apotomōōsī umut'oto, ki mōk'ītatsuaumūtskotosī akaitappīx opai'tappīisīnni. 29 Ki otsīstūpaatosau Jericho, akai'tappīx ipokīu'oiāūāie. 30 Ki satsī, nātsīappīx naps'tsīx pītsīko'-otsīm i tau' pīx otokh'tsīsau Jesus

umutak'itsskosaie awk'umiau, ki an'iau, kīm'okinan, Nin'a David okku'i. **31** Ki o' tappiisīn'na ai'semiauax mōkstaie'puyisax: ki matsistawk'umiau ki an'iau kīm'okinan, Nin'a, David okku'i. **32** Ki Jesus itsipu'yiu, ki nan'nikōttsiuax, ki an'iu, Tsa kōk'anīstutopuau? **33** An'īstsiauaie, Nin'a mōksikaupiisaii noōps'pīnanix. **34** Ki Jesus kaiīm'iuax, ki itsīksen'iuax oōps'puauax, ki oōps'puauax kau'opiau, ki itopokiuo'iauaie.

21 OTSITASTOTOSAU Jerusalem otsitotosau Bethphage, itum'uasuaie Olives an'īstop Jesus itūp'skuyiuax na'tsitappix otūskšīnmats'ax, **2** Ki an'īstsiuax, akap'ioyīs astsi'īm īstsi'p'ik, kikitakstūmkonau ūsk'omūkstokiua aks'īksipīstau, ki o'kosepokai ak'opokitaipuyimiu: apo'tokau ki puk'sipīppotokīkau. **3** Ki sītsīpsatsenoainiki matap'pi, kitak'anīstaiiau Nin'a au'anīstsiuax; ki ak'otūmūtsitūpskuyiuax. **4** I kōnan'īstutsip mōks'enūpanīstosi otan'iipiaie prophet ki an'iu, **5** An'īstok Sion otūn'ni, Sūm'mīs kitsīn'aimau kitsipuksipa'ak, ikīnīs'siu, ki ūskomūk'stoki itokhitopiu, ki o'kosepokai ūskomūk'stoki o'kosaie. **6** Ki ūksšīnmats'ax itappo'iau, ki Jesus itūn'īstutsimīax manistanīstopīax. **7** Ki itsipuksip'p'iauaie ūskomūk'stoki ki okose'pokai, ki itokh'itstomiau otsīstotos'ouaēsts ki itsittokhitstsi'iauaie osto'i, **8** Ki ek'akaitappix saie'kuyiiauaie otsīstotos'suaūēsts moksokui; ki stšik'ix kaiak'īmiau okūn'īksīsts ki moksoku'i itōkh'tūmiauēsts. **9** Ki anniks'isk matap'pixk i'tomaumattoyixk ki itopokiuo'ixk, awk'umiau, ki an'iau, Hosanna ūnnianīstsitūp'itsīs David okkui: Atsīm'siu annōk' aipuksipu'ōk nin'a otsīn'ikōšīm; Hosanna mīs'tūpspiu. **10** Otsitsipīs'si Jerusalem, konai'akapioyīs ap'aitsitaiau, ki an'iau, Tūkka'ats? **11** Ki akai'tappix an'iau annōk'auk Jesus Nazareth itsiprophet, Galilee īstauōšīm'im. **12** Ki Jesus itsipim Ap'īstotokiuā otatoi'apioyīs ki anniks'isk itsipst'anmūtskotūkixk, ki itsipstawk'pumaxk natoi'apioyīs, itsai'tūpīksīstsiuax, ki au'ōtsuautuyixk otsit'aisīnakīpuauēsts ima'pīxīmēsts, ki au'mūtskotūkixk kūkku'ix otsasso'pōtsuaūēsts ima'pīxīmēsts. **13** Ki an'īstsiuax, Sīn'aip, Noko'ai ak'anīstop a'tsīmoikapioyīs, ki ksēsto'au kanīs'tutsipūau kōmos'iepītsix oko'auai. **14** Ki naps'tsīx ki ūs'tsekaiix itsipstotoyiauaie Natoi'apioyīs; ki ikuttotoyiuax. **15** Ki omūk'atoiapiekuax ki aisīnakix, otīnīs'ēsts skai'pīssitapīsts otap'īstutsipīsts,

ki pokax otsitsīpst'awkkumsau natoi'apioyīs, otan'īssau Hosanna ūnnianīstsitūp'itsīs David okku'i, eks'kaaisauōkhsitūkkiau. **16** Ki anīstsiauaie, kikūttaiiaokhsīp'ā otan'iipiau am'oxi? Ki Jesus an'īstsiuax, A; kikūttomisauanīstopa sīnaksīn, pokax ki ūs'tax maau'auēsts kumut'totsūpanīstsiutspīstīsak'sin? **17** Ki itskīt'siuax ki akap'ioyīs ittūp'sūxkītsīmaie Bethany; ki annīm' itsok'au. **18** Ki ksīskūna'tūnni mat'skitapposi akap'ioyīs, itun'otsiu. **19** Ki otsitsīnno'ōsi moksoku'i omūx'iniīstsiī, itoto'aie ki matsitokonīmau'atsaie, nam'itaitsiī suio'pokīsts, ki anīstsiauaie, ūnnianīst'sauūksaiīm as it ksēsto'a. Ki omūx'iniīstsiīs sotūm'ikūnīpīsuīu. (aiōn g165) **20** Ki ūksšīnmatsax otsīnīs'au, skai'etūkkiau, ki an'iau, Mau'maikīpikūnīpīsuīu! **21** Jesus an'īstsiuax, kitau'mūnīsttopūau Aumaitūkkienoainiki, saietūkkienoeniki itsīstuts'ipi omūx'īnīstsiī kimataksīkaksīstutsipa, ki nokūt'anīstomīnoainiki am'o nitum'moi, ūnīstūp'itsit, ki ūnīstūp'apīksīstūkit omūk'sikīmi; ak'ūnīstutsip. **22** Kitak'omianīstau'kōmōnīpuai a'tsīmoikainoeniki aumai'tūkkienoeniki, kitak'okoksui. **23** Ki otsitsipīs'si natoi'apioyīs, omūkatoiapiekuax ki matappix ot'omūxīmoauax otūs'ksīnīmatstūksi ito'toiauaie, ki an'iau, Tsanīstapotūmāpsīn'na kumut'anīstutsipiau am'ostsk? Tūkka' kit'okokaii am'ok otūmāpsīnnik? **24** Ki Jesus an'īstsiuax kitak'oksūppoōtsesattoppūau tuks'kaii anik'ienoainiki kitak'ōtanīsttopūau otūmāp'sīnni numut'auanīstutsipi am'ostsk. **25** John ōtūs'tapīnūksīnni, Tsema itotstsiu'ats? Spots'im, ki matap'pi? Ki ai'sītsīpsattseiaie, ki an'iau, mak'anīnaniki spots' im; nitak'anīkīnan, kumauk'stauaumaitoauaiīksīx? **26** Ki mak'anīnaniki ma tap' pi, nitstūnnaūnāniau matap'pix; tūk'ka ikōn'auaniau John mōkoprophetsi. **27** Ki anīstsiauaie Jesus, ki an'iau, Nimatokot'anīpīnan. Ki an'īstsiuax, kimatokot'anīsttopūau otūmāp'sīnni nimut'auanīstutsipiau am'ostsk. **28** Ki Tsa kit'stapūau? Tuks'kūmi matap'pi, na'tokūm o'kosix; Ki matom'sii itoto'aie, ki an'iu, noko'ā, matap'otūk kit annok' ksīstsi'iku'i nītsīn'sīmman. **29** An'iu Nimat'akittappopa: ki itsako'isauaitsitau ki itsitap'po. **30** Ki matstīk'ī itoto'aie ki mat'anīstsiauaie. Ki an'iu nitak'ittappo, nin'ā; ki matsitappo'atsaie. **31** Tūma' amoxi ūs'satsīma un'ni otsitsi'taniaie? An'īstsiauaie, Matom'siua. Jesus an'īstsiuax, kitau'mūnīsttopūau kitsauomai'pisuai Apīstotokiūa īstsi'n'naiisīnni

publicaniḵ ki mats'akex ai'aksipimiau. **32** Tūk'ka John kitsitota'akuau mokom'otsitappiisinni ištokh'sokui, ki kimataumaitoauau'ats: ki publicaniḵ ki mats'akex au'maituyiauaie: ki ksēsto'au kitsiḥis'uai kimatsakoisauaitsitapuaua kōkaumai'toasuai. **33** Okh'tsīk stsīk'i parable, itstsiu' tuks'kūmi nīn'au, nap'ioyīs ištśn'aim, itsūppipumattomaie iḥsīm'man min'istsix, ki itsīstse'pīskūnattomaie, ki itatun'iakiu itsīn'iokeḥmskaupi, ki spiap'ioyīs itap'īstutsīmaie, ki itōk'kumatokuyiuax ai'īnsīmax ki itsi'pio: **34** Ki otas'tsīssi mīn'īsts otai'akitsetspiēsts itūp'skuyiuax otap'otomokix aiḥnsimax mōk'okuyīssi ištśn'īsts. **35** Ki ai'īnsīmax mat'tuyiuax otap'otomok-ix, ki tuks'kūmi, itauaiak'iauaie, ki stsīk'i initsi'auaie, ki stsīk'i okotokix itau'aiakiauaie. **36** Ki mats'itūpskuyiuax stsīk'ix otapotomokix: ki netoi' an'īstutuyiauaax. **37** Ki sako'okhtsim, itūp'skuyiu okku'i, ki aniu, ak'atsīmimmiau noko'a, **38** Ki ai'īnsīmax otsīnno'ōssau okku'i an'īstseiau Am'o otak'sinan; ki, ōks'enītai, ki nōksinan'atopīnaniau otsinan. **39** Ki een'iauaie, ki itsai'tūpikīsīstsiuaie iḥsīm'man, ki initsi'auaie. **40** Oto'si iḥsīm'man ištśn'aim, Tsa' akanīstutuyia'atsax anniks'īsk ai'īnsīmaxk? **41** Anīstsiuaie, ak'saiḥnaknaiatsīstutuyiuax anniks'īsk sauum'itsitappixk, ki ai'akōkkumatuyiuax otsīn'simman stsīk'ix ai'īnsīmax, anniks'īsk aiakokotsiauaie ištśn'īsts aits'īsau. **42** Jesus an'īstsiuax, kikūttomaisauanistopuaiīksix natoi'sīnaksīsts, Ok'otoki, annōk itsīs'tūpapiksīstauūk aiokotoksapiokoīskaiau, netoi'nitsiu koke'i ištotom'okotok; am'ok Nin'a ot'apīstutūksīnni ki skaie'tsip noōps'pīnanīsts? **43** Ūn'nikaie kumut'anīstopuau Spots'im ištśn'naiisīnni ak'otsip ksēsto'au ki ak'okotau noke'tappix, anniks'īsk aks'inasiīxk. **44** Ki annōk' ai'akittutūtsīnnīssiūūk annōk' ok'otoki, aksi'ksīsiu, ki annōk' matap'iuōk ai'akittutūtsīnnīssiūūk okotoki aksipin'iau. **45** Ki omūk'atoiapiekuax ki Pharisees otokh'tsīmsau parables, iksīnīm'iau osto'auai umutai'puyisaie. **46** Ki otap'sūmmōsax mōk'sixenōsax, ūs'tūnnuyiauaax akai'tappix, tūk'ka ū, 'taiau mōk'siprophetsi.

22 KI Jesus mat'anīstsiuax parables, ki an'iu, **2** Spots'im ištśn'naiisīnni netoi'nitsiu tuks'kūmi omūx'inau, okuyi otokem'si. **3** Ki itūp'skuyiuax otap'otomokix mōksīnikōttosaxax anniks'īsk otūm'axk: ki matūskak'sipuksipuax. **4** Ki

mats'itūpskuyiuax stsīk'ix otap'otomokix, ki an'īstsiuax anīstok'au anniks'īsk ūm'axk, Sat'sik, nikaw'apastutsip nits'o'ōssīn: nitap'otskīnamix ki nitunīstakhtsimix ūkainitaiu ūk'okōnaiksīstsiuax: Puksipa'atok okem'sīnni. **5** Ki ap'etsīmiauaie, ki oksoku'ouaēsts itappoiau, tuks'kūmi otsīn'sīmman, stsīk'i otsit'aumūtskotūkkipi: **6** Ki stsīk'ix mat'tuyiuax otap'otomokix, ki au'ksīstutuyiuax, ki initsiu'ax. **7** Ki omūx'ina otokh'tsīmsi, itsīs'tsetūkkii: ki itūp'skuyiuax otseēn'akemix, ki itsaiḥnakuaiīstutuyiuax anniks'īsk inīk'ixk, ki itsīn'sīmaie otakap'ioyimoauaie. **8** Itūm'anīstsiuax otap'otomokix, ūk'aiksīstsiu mak'okemsīnni, ki anniks'īsk ūm'axk matsipumapsiu'ax, **9** Itap'poak moksoku'īsts ki kīt'okōnaukonoax ūm'mokau mak'okemsīnni. **10** Ki anniks'īsk apotūkkixk itsitap'poiau moksoku'īsts, ki ikōnau'moipiauaax ot'okōnokonoauax makap'six ki ōkh'six: ki itsūpanīs'tsīmiau ūm'max. **11** Ki omūx'ina otsipīs'si mōks'īnnoōssax ūmmax, nan'nuyiauaie nīn'aii ikem'sīnni ištśiso'kōsīmi, mat'sūpskōsattomaie; **12** Ki an'īstsiuaie, Napi'a, Tsa kanīs'tsipipa kitsauomai'sūpskōsattosi ikem'sīnni ištśiso'kōsīmi? Ki matsepuyu'ats. **13** Omūx'ina itūm'anīstsiuax otap'otomokix i'skspīstok otsīsts' ki kōt'ōsīsts, ki i's'tūppīppis, ki satūp'īksīstīs ski'natsi; ak'itstsiu asain'sīnni, ki papūx'ekīnikani. **14** Akai'tappix nanikōttaiau: un'natosīmīx mat'toaiu. **15** Itūmīs'tapuiu Pharisees, ki itauūt'ūnīstsiu mōk'ītokonīmōsuaie ote'poawsītsaie. **16** Ki ipokitūp'skuyiauaax otūksīnīmatsauaiax ki Herodians, ki an'īstsiuaie, Nin'a, nīts'ksīnipīnan kitau'mūni ki kitau'mūnīksīnīmatstūkki Ap'īstotokuā oksoku'i, ki kimatsūmman'ax matap'pix: tūk'ka, kimatsatsipats manistūp'apitappīpiau. **17** Anik'īnan, Tsa kit'stapa? Ōkh'siuaits mōk'otsiponitasi Cæsar, tsōktau mat'ōksiuats? **18** Ki Jesus nan'īmaie otsau'okōmotsitappīsuai, ki an'iu kumauk'saksīsnokīpuauaiīsts kitsīksīs'tapokōmotsitappīansuai? **19** Ūnīs'tsīnūmmokīk mīxkīm, kumut'siponitapi. Ki ito'tsīpotuyiauaie nitai'pūnasaiiini. **20** Ki an'īstsiuax, tūkka' am'o ostoksīs'ā, ki tūkka' ośnaksīn'ats? **21** An'īstsiuaie, Cæsar otsinan'. Itūm'anīstsiuax kotok' Csesar otsinan'īsts, ki Ap'īstotokuā kotok' otsinan'īsts. **22** Otokh'tsīmsau annīsts'īsk epo'awsīstsk

itskai'etükkiau, ki itskīt'siauaie, ki oksoku'auai itappo'iau. 23 Neto'ik ksīstsiku'ik, Saducees, anniks'isk an'iisk matsitsstipats matsipuu'osīnni itoto'iauaie, ki ai'süppoötsesattsiauaie, 24 Ki an'iau, Nin'a, Moses itūni'u enīs'si nīn'au, ki saīststīssi pokax, oskūn' akokem'attsi'īnaini otokem'an, ki ak'ksīstauūttomuyuaie us'i pōkax'. 25 Annok' ikit'sikūmiau umu'pappiipix; ki matom'si otokem'attosi, its en'iu, ki otsai'itststīssi o'kosix itskīt'siauaie otokem'an oskūn' mōk'okemattosaie: 26 Neto'initsiu oskūni enīs'aie, ki omat'oskūni ki ikīt'sikūmiau ikōnen'iau. 27 Ki itsako'ieniu ake'u. 28 Matsipuu'osīnni tūkka' otakokeman'atsaie, ikīt'sikūmīx? Tūk'ka ikōnau'tuyiauaie. 29 Jesus an'īstsiuax. Kitai'patsīststipuu kimatsksīnipuuēsts natoī'sīnaksīsts ki ototūmap'sīnni Apīstotokuia. 30 Matsipuu'sax matokemiu'axau matapikau'axau. Netoī'nitsiau Ap'īstotokuia otatsīm'otokatatsix Spots'im. 31 Annik' matsipuu'awsīnnik kikūttomisauanīstop'ats annik' kitan'iipik Ap'īstotokuia. 32 Nēsto'akauk Abraham otsinan Ap'īstotokuia ki Isaac otsinan' Ap'īstotokuia, ki Jacob otsinan' Ap'īstotokuia Ap'īstotokuia enix' matsinan'ouaats, sa'kaiatappiix otsinan'ouaax Ap'īstotokuia. 33 Ki akai'tappiix otokh'tsīmsau skai'etsīmiau otūsksīnimats'tūsīnni. 34 Ki Pharisees otokh'tsīmsau ot'omaupūtsōssax Saducees, itauūtmoī'piotseiau. 35 Ki tuks'kūmi, lawyer, ai'süppoötsesattsiauaie, ki as'akksīmnuyuaie, ki an'iu, 36 Nia'a, tse'a omūk'o okōk'itsimani ītse'poawsīsts? 37 Jesus an'īstsiuaie, Kitak'ūkomīmmau, Nin'a Ap'īstotokuia kitokōnai'uskēttsipōppi, kitokōnai'staaw, ki kitokōnai'tsitani. 38 Am'oi matom'iu ki omūk'o epo'awsīnni. 39 Ki pok'iotomi netoī'nitsiu, Kitak'ūnīsttūkomīmmau kītopokau'pimok kanīsttūk'omīmmospi. 40 Annists'isk na'tokaīstsk epo'awsīsts, ikōnaukōkitsimaniīsts ki prophetix otan'ipīsts ikōn'itaitsiēsts. 41 Otsakiaumoī'piotseisau Pharisees, Jesus süppo'ötsesattsiauaie, 42 Ki an'iu, Tsa kitstatau'ats Christ? Tūkka' oko'atsaie? An'īstsiuaie David okoai'e. 43 An'īstsiuax, David umut'ainīstainikōttaupiaie Nin'ā, otanipi, 44 Ap'īstotokuia an'īstsiuaie nīn'a, netots'i tūpo'piit, nōk'ūnīsttotoōsau kikatūm'ix kitsitauttsekau'pipi? 45 David ninikōt'tüssi Nīn'a, Tsa otak'anīstoko'atsaie? 46 Ki matap'pi matsitsstīspa mōk'okotsīstīpsāttsi

tuks'kai epo'awsīnni, ki annik' ksīstsiku'ik matap'pi matokot'sakosūppoötsesattau.

23 JESUS itūm'sītsīpsiuax akai'tappix ki otūsksīnimats'ax, 2 Ki an'iu, Ai'sīnakix ki Pharisees, Moses otsiso'pōtsīsaie itau'piau: 3 Ūnnikaie kitomian'īstaniipuai sat'sīk ki nīstutsīk'. Ki manīststīststīpsiau, pinan īstutsīk: tūk'ka itan'iau, ki matsīsttūtūkkū'axau. 4 Issokstīststīst itau'monīmiauēsts soku'ēsts mōkopa'tosau ki matap'pix otsīstsoauēsts itotom'iauēsts; ki osto'auai matakotsīsttūpakīotsīm'axauēsts tuks'kūmi okīt'suauax. 5 Otokōnap'otūksuauēsts itsīststīstīmiauēsts mōksīnnu'yīsau matap'pix: itopūx'īststīmiauēsts phylacteries, ki itomūx'īststīsmēsts otsaieno'tūksuauēsts, 6 Ki ūkome'tsīmiauēsts oye'tanīsts īstotom'iapioyīsts, ki natoī'apioyīsts īstotom'isopōtsīsts. 7 Ki otsitau'pīsau itau'pumaupi aiksemattstīni'otseisīnni, ki mōks'īnikōttosau, Rabbi, Rabbi. 8 Pīnīs'tsīnikūkīk Rabbi: tuks'kūmā kitsīn'aimoauā, Christ: ki ksēsto'au kītōkōnaix'okoauax. 9 Ki Pīni'nīkōttok matap'pi, annom' ksōk'kum, kīn'a; tuks'kūmā kīn'oua annōk' spots'im itau'piuōk. 10 Ki pīnīstīn'īkūkīk Nin'ax: tuks'kūma kitsīn'aimoaua, Christ. 11 Annōk' omūx'īmōk ksēsto'au, kitak'apotomokoau. 12 Annōk' ak'omuxīstutosiuōk, aks'inūxīstutoau; ki annōk' aksīnūx'īstutosiuōk, ak'omūxīstutoau. 13 Kītak'sksīnipuu maka'pi ksēsto'au ai'sīnakix ki Pharisees, kitsīksīs'tapokōmotsitappiansuai! Kītsītaīok'iauaiau matap'pix Spots'im īststīn'īnāisīnni: ksēsto'au kīmatsītaīpīpū'ats, ki aiaksīpīmīx kīmats'epokkīstetomauaxau mōk'itsīpīsau. 14 Kītak'sksīnipuu maka'pi ksēsto'au ai'sīnakix ki Pharisees, kitsīksīs'tapokōmotsitappiansuai! Nam'akex oko'auēsts kitau'attopuaiau, ki kītaisūmīksīstapatsīmoīkapūau: mīs'tūpkapīi kitakoku'yīsuai. 15 Kītak'sksīnipuu maka'pi ksēsto'au ai'sīnakix ki Pharisees, kitsīksīs'tapokōmotsitappiansuai kitotka'atau ksōk'kum ki omūk'sīkīmī kōk'itokonoōsi tuks'kūmā matap'iuā mōk'ītanīs'tsīstītsī kanīststīstī'tawpī kītaumaitu'yīssi, kanīsttūm'īpūai ksēsto'au Hell oku'yix kitak'anīststīstokīāīstutoauau. (Geenna g1067) 16 Kītak'sksīnipuu maka'pi ksēsto'au kitsaps'tsīotūpīnūkipūau, kītan'īpūau annōk' akītip'ūtāuūniūōk omūk'atoīapioyīs matsīkiu'ats, ki

annök' akitüp'ütäuñiuök omük'atoiapioyis
 isto'tokuiixkim, aks'istutsimaie! 17 Kitüt'tsapspuau,
 kitsaps'tsiipuu: Tsima' omük'o. Otoku'iixkim,
 ki omük'atoiapioyis annik' itatsim'mimmiik
 otoku'iixkim. 18 Ki annök' akitüp'ütäuñiuök altar,
 matsikiu'ats; ki annök' akitüp'ütäuñiuök
 kotük'sinni altar itokhīts'tsipi, ai'aksistutsimaie. 19
 Kitüt'tsapspuau, kitsaps'tsipuu Tsima' omük'o,
 kotük'sinni, ki altar annök' itatsim'etsimök
 kotük'sinni? 20 Annök' aiakitüp'ütäuñiuök altar,
 itup'ütäuñiu altar ki mian'isttokhītsii. 21 Ki
 annök' aiakitüp'ütäuñiuök omük'atoiapioyis,
 itüp'ütäuñiu omük'atoiapioyis ki annök'
 iko'attomök. 22 Ki annök' aiakitüp'ütäuñiuök spots'
 im, itüp'ütäuñiu Ap'istotokuia otpiso'pötsis ki
 annök' itokhittaupiuök. 23 Kitaks'ksinipuu
 makapi ksęsto'au ai'sinakix ki Pharisees,
 kitsiks's'tapokömotsitappiansuai! Kitai'ponitasuai
 mint ki anise ki cummin, ki issoku'ists
 kimatsatsipuuęstsau, okök'itsimanists, kım'apiisinni
 ki aumai'tüksinni: am'osts ökh'si kök'satsösuaiu;
 ki mat'ökhsuats kök staištutsissuai stšik'ists. 24 Kits'
 apstsiotüp'ınikipuu, kitai'soautsauu inüx'soiksissı,
 ki kitait'ssttimauu camel: 25 Kitaks'ksinipuu
 maka'pi ksęsto'au ai'sinakix ki Pharisees,
 kitsiks's'tapokömotsitappiansuai! Köš'ä ki saięto'kosi
 sauauts'i kitüs'siipuaiu, ki pštots'im itui'tsiau
 minik'otüksinni ki auüt'tseisinni. 26 Kitsaps'tsi
 Pharisee, matom'siitau pštots'im kos'ä ki saięto'kosa
 mök'ütsitsiksıxıssı sauauts'i, 27 Kitsaks'ksinipuu
 maka'pi ksęsto'au ai'sinakix ki Pharisee
 kitsiks's'tapokömotsitappiansuai! Ksıkoken'imanists
 kine'tümanistspuu ai'ökhsinipiau sauauts'istsi, ki
 pštots' im itui'tsiau enix' okin'ouęsts ki makap'ysts.
 28 Netoi'nitsııı ksęsto'au kito'kömotsitappiinipuu
 matap'pi, ki pštots'im kitotuitskitsipuai
 ksıs'tapokömotsitappiisinni ki sauum'itsitappiisinni.
 29 Kitaks'ksinipuu maka'pi ksęsto'au ai'sinakix ki
 Pharisees, kitsiks's'tapokömotsitappiansuai!
 Kitap'istutsipuaiu prophetix otoken'imanoauęsts,
 ki kita'nütsistutsipuaiu mököm'otsitappix
 otoken'imanoauęsts, 30 Ki kitanipuu
 nitsa'kaiatpapiınanopi nın'anix otsa'kaiatpapiisau
 nıs'tasauopoksistokemaumünanopiau prophetix
 otsa'apünoauęsts. 31 Ün'nikaie kit'auñtanipuu,
 ksęsto'auükauk anniks'isk matap'pixk initsixk'
 prophetsix o'kosoauax. 32 Tu'itok kın'ouax

otsaum'itsitappiisauęsts. 33 Pitseksınax,
 opıx'exınasınna, Tsa'a kitakanıstupıs'tapıxsattopats
 Hell İstokök'itsimani? (Geenna g1067) 34 Ün'nikaie,
 sat'sik kitakittüp'skoaiu ksęsto'au prophetix,
 ki mökök'ietappix ki ai'sınakix: ki stšik'ıx
 kitax'enitauaiu ki kitiikau'aistauaiu; ki stšik'ıx
 kitakitsipstüstspıs'auaiu kitatoi'apioyimoauęsts, ki
 kıtak'auksistutuauaiu amian'ıstakap'ioyısts
 otai'akitsipısau: 35 Mökıttokh'ittaitssıı ksęsto'au
 könu'kömotsitappiapüni kök'kum itsai'kımksaii.
 Abel mököm'otsitappiua otsa'apün itüpots'tsiuiae
 Zacharias, Barachias okku'i otsa'apünıiae annök',
 kitsitsenitauauök itüt'sikatsi omük'atoiapioyis
 ki altar. 36 Kitau'münistopuu könai'sıstskä
 aunok' o'tappiisınna akıtotu'ięsts. 37 Jerusalem,
 Jerusalem ksęsto'auä kitai'nitauaie prophetix, ki
 anniks'isk itüp'skuaxk ksęsto'auä ok'otokıx
 kumutauuaiak'iauaiu, nökstaniıstikapumoi'piaupı
 ko'kosoauax nipuu'ä manıstau'moıpiopi o'kosıx ki
 kimat'ökhsitsipuu'ats! 38 Sat'sik, Koko'auai
 nam'itaitsiu kıt'skitomoko. 39 Kitan'ıstopuu, ıssoots'i
 kimatakainokıpuua sauanenoainiki Atsim'siu annök'
 paiuksıpu'ök Ap'istotokuia otsın'iköšim.

24 KI Jesus itsüx'iu ki itsıs'tüpaatomaie
 omük'atoiapioyis ki otüksınımatsax itoto'iauae
 mökanıs'tsinnomoödsauaie omük'atoiapioyis
 İstap'İstutüksinni. 2 Ki Jesus an'İstsiuax
 kiküttaisauainipuuauęstsau könai'İstsk?
 Kitau'münistopuu, matakskıt'aupa okotoki
 mökstäina'pıksıstosi. 3 Otsıt'tokhıtaupıssı
 nitum'moyi Olives, üksınımats'ax ısımitoto'iauae,
 ki an'iau, Anik'ınan Tsanıstıs' akanıstsiu'astsau?
 Ki tsa akanıstsiu'a kitsıpuksıpusınni, ki
 punksök'kuasıı? (aiön g165) 4 Ki Jesus an'İstsiuax
 İskskats'ık kökstaıpıstıksıstutu'yısuai. 5 Akai'tappix
 ak'ütsıtotoıau nıtsın'ıkösım ki ak'aniau Christ
 nęsto'akauk; ki ak'sıpıstıksıstutuyıauax akai'tappix.
 6 Ki kitakokhtsmattopuıı auakaw'tseıstısts ki
 mak'auakawtseıstısts: Sats'sik kökstaı'apıtsıtasuai;
 konai'İstsk ak'İtstısu; ki umut'aketsınıkwpi
 matomoto'ats. 7 Aiok'auua aksıpu'a'tseıau aiokauai'i
 ki nin'naiıssınni aksıpu'a'tomiau nın'naiıssınni; ki
 ak'unnatosıu aau'össınni, ki ak'İtstısu okh'tokosıstısts,
 ki kök'kumä otaks'ıkauıpsıstısts, ki akökönu'toitstıııau.
 8 Am'osts İstokönu'mütüpıpuınawkuııı' sısts. 9
 Kitakaumüts'kakıpuu kökıtapauksıstutoksi,
 ki kıtaks'enıkoaiu: ki könai'okauua

kumutaks'tsimmimmokoau nits'in'ikös'im. **10** Ki akai'tappix akistskimsüküiau ki akaumüts'katseiau, ki akau'kimotseiau. **11** Ki akaiëm'ix ksís'tapsix prophetix aksipuauiu ki aksipšksis'tutuyiuax. **12** Ki sauo'kómotsitappiisinni otakau'osi, akai'tappix otükome'tüksuiai akstuyiuai. **13** Ki annök'eikak'ymauök umuk'itsipi aksikömotse'piau. **14** Ki am'ok n'n'naiisinni istökh'sitsiniksinni ak'anistöp könüs'ksökkum, kónai'okoaua möks'ksniisauaie; ki umuk'itsipi ak'otümitoto. **15** Ninim'innoainiki üs'tsimetsipi Daniel otan'istöpi ats'im'apii istai'puyissi (annök' an'istomök ünñists'ksinissi:) **16** Anniks'isk Judæa itau'pixk ünñianistitüpoks'kasau nitum'moists: **17** Annok' itokh'itaupiuök oko'ai pinünists'inñssaatos mök'sauautsissi itsipsts'tsii oko'ai: **18** Annök'inšimman itau'piuök pinüt'ünistsskos mök'otsissi otsistotos'ists. **19** Anniks'isk ipitap'piixk ki üs'takataxk aksksinimiau makapi annists'ists ksistsiku'ists! **20** Atsimoiikak kök'stautsimutasuai stuyissi, ki issik'opiiksistsikui. **21** Annik' omüx'ipuñnasinni ak'itstsiu, istitsis'si kök'küm, ki annok' manists'ipuñnapsi, aks's'tüpünistsipuñnapsiu, ki is'sotsk matakotümanistsipuñnapsiu'ats. **22** Ki annists'ists ksistsiku'ists saun'natsistutsisëssts mat'akitstsiapa matap'pi itsikömotse'piaiau; aumai'tükkixk, osto'auai itunnats'istutsimësts annists'ists ksistsiku'ists. **23** Kümits'tsiki matap'pi kitai'akaniki Süm'mis, am'auk Christ, ki om'auk; pinau'maitos. **24** Ksís'tapsix Christix akitsipuauiu ki ksís'tapsix prophetix, ki akanis'tsinniküiau omük'apstosists ki pisats'kasists; ki iküm'itstsiki aks'ipistsiksistutuyiuax aumai'tükkixk. **25** Sat'sik, kikai'anistöpuau. **26** Küm'anistsenikiau sat'sit ksís'tapsksökkuyi ün'amauk; pini'tappoat; Sa'sit, simiap'ioyists ün'amauk; pinaumai'tükkik. **27** Ksistsikum' manisttotsipuksipupi umut'autstsiapi apinök'kuyi, ki manistsitüpikünatspi ame'totsi; netoi' ak'üniststsiu n'n'au okku'i otos'aie. **28** Míksinii otsits'tsipi, ün'nim pi'tax akomoo'iau. **29** Annists'ists ksistsiku'istsk istsi'puaui'inasists otaiksiuos'au, nato'si akski'ñüm, ki kokum'ikesüm matakana'kimauats, ki kök'atosix akotots'inñsiaiu, ki spots'im otsis'köpsinni akauit'apixip: **30** Ki Nin'auä okku'i otap'stosinni akitsinakoai spots'im; ki kök'küm istokónai'tappix ak'otümauyesiau, ki aks'innoyiau N'n'au okku'i spots'im istisšsoks's'tsiku'ists itsipsts'otosi, otümap'sinni ki omüx'ik'künnasinni akopoto. **31** Ki

ak'itüpskuyiuax otatsim'otokatatsix ak'soksikkiax, ki aumai'tükkixk akitotomoi'piiauaux, nñsoo'ists sopu'ists ki spots'im umuk'itsipi: **32** Annok', isksinik parable omüx'inñistsis; okün'iksi otsa'kiükkñisissi, ki otsuio'pokassi, kitsksinipuaui nepu'yi itasts'tsiu; **33** Neto'i maks'inñimenoainiki annists'isk, isksinik, mökaststsissi, ito'to okh'sepistanists. **34** Kitau'münistöpuau am'oi o'tappiisinaii matakstapu'ats otsauomaisüpanis'tsiosau annists'isk. **35** Spots'im ki kök'küm ak'eitsinikau, ki nitse'poawsists mataketsinikau'ëstsau. **36** Annik' ksistsiku'ik ki annik' itai'ksistsikumioipik matsksinim'ats matap'pi, Spots'im istso'tokatatsix matsksinim'axauaie, Nin'a nits'ksinimaie. **37** Noe otsiks's'tsikumiists manists'piësts, netoi' ak'anisttsiiësts N'n'au okku'i oto'saie **38** Otsauomo'kónaiokkeuasi kökkum manistau'yipiau ki manistai'simipiau, manistok'kemipiau manista'piköttükkipiau, itüp'itsiu annik' ksistsikuik, Noe otsit'süppopiissi akh'iosatsis. **39** Ki matsksinim'axau otsauomo'kónaiokkeuasi ki itsau'inakuaiistutuaiau; netoi' ak'anistsiu N'n'au okku'i oto'saie. **40** Natsitappiix akotümitau'piaiu insim'man: nituks'kümi ak'otoau, ki stsik'ak'skitau. **41** Natsitappiix akex' ak'itap'ik'iakiau; nituks'kümi ak'otoau, ki stsik'ak'skitau. **42** Ün'nikaie mokökik: kimats'ksinipuaui annik' itai'ksistsikumioipik kitsin'aimoau otai'akitotopik. **43** Am'okä isksinik', Napioyis istökh'sin'auä otsksinim'opi annik' itai'ksistsikumioipik otai'akitotosi kömos'iepit'siuä is'taiüskskümüiopi, istai'saiepu'k'itsetsimopi oko'ai istokitsim'i mökopokse'isaie. **44** Ün'nikaie ük'aisüppuap'istosisik; kitsit'sisauaitsitatopuai, N'n'au okku'i ak'itoto. **45** Tükka' aumai'tükki ap'otükküü, ki mokök'i apotükküü annök' otsin'aim otinaiäts'okök oko'ai istsitappim'ix, mök'okömotokotösax otso'öšinoauësts? **46** Atsim'siu annök ap'otükküü, otsin'aim oto'saie otak'okonokaie netoi' it'ünistsistutsimaie. **47** Kitau'münistöpuau, akokönitainaiäts'iaie otokónai'manists. **48** Ki annök sauum'itapotükküü, makotots'anissi u'skëttsipoppi ai'sümsiu nitsin'aim; **49** Ki makaumütüpauaiak'iüssi ot'opokapotükkimax, ki makopoks'oyimüssi ki mak'opoks'imimüssi ai'simix; **50** Annök' ap'otükküü otsin'aim ak'oto annik' kustsiku'ik otsauomüsk'skümosaie, ki annik' itai'ksistsikumioipik otsauomüs'ksinñissi, **51** Ki

akaiaketsin'uaie, ki aiakokotsiuaie mök'itaupissaie
otsitau'pipiax ksistapoködmotsitäppiansix: annim'
ak'itstsiu asain'sinni ki satse'kinani.

25 SPOTS' IM İstsın'naiisinni aketum'anİstsiu
ke'pix ake'kuax, anniks'isk mat'tuyixk
ot'anakimatsuauęsts, ki itsux'iau mökota'tsemösau
annök' ai'akokemiüök. **2** Ki nİs'İtsix mökök'iau,
ki nİs'İtsix mat'tsapsiau. **3** Anniks'isk
mat'tsapsixk nito'tsımiau ot'anakimatsuauęsts,
ki, mattotükkiu'axau okke'anakİmatsİs: **4** Ki
mökök'ixk İpok'İotscmiau otanakimatsuauęsts
okke'anakİmatsİs, kos'İx İtsüp'pitükkiu. **5** Annök'
ai'akokemiüök otai'sümsi, ikönai'okano'piiau ki
ikönai'okax. **6** Ki İtüt'sikiikokoi ikum'İüststİp, sat'sik,
ak'okemiüa ai'puksipu; Süksİk' kökotatsemössuai. **7**
İtümökönai puau'iau am'ox ake'kuax, ki
ikön'İtaisüppasuyİnükiau otanakimatsuauęsts. **8** Ki
mat'tsapsix an'İstsiuax mökök'ix, kok'İnan
kitök'keanakİmatsui; tük'ka, nitan'akimatsİnanęsts
ük'aiİtsİnikaiau. **9** Ki mökök'ix an'İstsiuax, Sa;
matakakau'ats ksęstün'un: Is'tapuk aumİts'kotükki
kök'opumattosuai. **10** Ki otsakiaitapposau
mök'opumattosau, aiakokemi İto'to; ki anniks'isk
sopuiap'İstotosİxk İpok'sipimiauie okkem'sİnni: ki
ai'okip. **11** Sako'okhtsi mat'tsapsix noküt'otoiau ki
an'iau, Nin'a, nin'a, kauai'pİxİkinan. **12** Ki an'İstsiuax,
kitau'münİstopuau kimats'ksİnopuauats. **13** Ün'nikaie
mökök'İk', tük'ka, kimats' ksİnipuauats annik'
ksİstsiku'İk ki annik' İtai'ksİstsikumİopik Nin'au
okku'i otai'akİtotopik. **14** Spots'im İstsın'naiisinni
netum'anİstsiu nİn'au annök' pİuo'ök, ki
niniköt'tsiuax otap'otomokix, ki ikotsiu'ax
otsinan'İsts. **15** Ki tuks'kai ikotsiu'aie nİsİtsi'i
İtawk'pumaupix ki stİk'i na'tokai, ki stİk'i
nituks'kai; ki könai'tappix İtanİstokotsiu'ax
manİst'okotsİstutsİpiu; ki İtau'matto. **16** Annök'
İkuyiu'ok nİsİtsi'i İtawk'pumaupix İtsİs'tapu, ki
İtau'mİtskotükkiu, ki İkuyiu' stİk'ix nİsİtsix
İtawk'pumaupix. **17** Ki netoi annök' İkuyiu'ök
na'tokümi, İkuyiu' stİk'ix na'tokümİx. **18** Ki
annök' İkuyiu'ök nituks'kümi İtsİs'tapu, ki
İtatün'akiu ksök'kum, ki ai'ksasattomaie otsİn'aim
otsİxkimim'İaie. **19** Otai'sümmsi, am'ox ap'otükki
otsİn'aimoauai İtoto'yİnai, ki İpokoks'tükimiuax. **20**
Ki annök İkuyiu'ök nİsİtsi'i İtawk'pumaupix İto'to ki
İto'tsİpatopiau stİk'ix nİsİtsix İtawk'pumaupix, ki

an'iu, Nin'a, kit'okök nİsİtsi'i İtawk'pumaupix:
Sat'sİt nitokuinan' matsİs'İtsix. **21** Otsİn'aim
an'İstsiuaie, kitökhs'İstututükki, ökhs'apotükkiuä
ki emün'apotükkiuä: kitse'münüssatsİpiu
un'natosęsts, kitakİnai'atso akauo'İęsts: Kitsİn'aim
otse'tametüksİnni İtsİpi'İt. **22** Annök' İku'yiuök
natoküm İtawk'pumaupix İto'to ki an'iu, Nin'a,
kit'okok natokümi İtawk'pumaupix: Sat'sİt,
nimat'okuinani mats'İstokai İtawk'pumaupix.
23 Otsİn'aim an'İstsiuaie, kitökhs'İstutükki,
okhs'apotükkiuä ki emün'apotükkiuä;
kitse'münüssatsİpiu un'natosęsts, kitakİnai'atso
akauo'İęsts: Kitsİn'aim otse'tametüksİnni İtsİpi'İt. **24**
Annök' İkuyiu'ök tuks'kümi İtawk'pumaupİ İto'to
ki an'iu, Nin'a kits'ksİno ksęsto'a kitse'İnai,
kiküt'tomaisüppİpumattopi kitai'pokiaki, ki
kiküttomauanit'apixipi kitomoi'pitükki; **25** Ki
nİtsiko'pum, ki nİtsİt'tappo ki nitai'ksasattop
ksök'kum kitsİnanä İtawk'pumaupİ: Sat'sİt, kitsİnan.
26 Otsİn'aim an'İstsiuaie, kitsauum'apotükkiuä ki
kitsİstap'apotükkiuä, kitsksİnoki nitai'pokiaki
niküttomai'süppİpumattopi, ki nitomoi'pitükki, ni
küttomauanit'apİxipi: **27** Kumaukstauekötaiİksİxau
au'awtsoomİtskotükki İtsİx'kİmİmİx, ki nİtsİtotopi
nök'staİtokuyİtopi nİtsİnan'ix ki umut'okuyesix. **28**
Mattomok'aie İtawk'pumaupİ, ki kotok' annök
İku'yiuök ke'pix İtawk'pumaupix. **29** Anniks'isk
İku'yixk ak'okotaiau, ki otaksİnanaoiau akauo'i: ki
annök' İtsau'okuyiuök ak'otomoau annik' ooko'ösinik.
30 Ki İstüp'satüpiksİstsİs ap'otükkiuä İtsau'okuyiuä
ski'natsii: ak'İtstsiu asain'sinni ki satse'kinani. **31**
Otak'İtotosi Nin'au okku'i otstsa'pİnasİnni
İpokom'össau otokönatsİm'otokatatsİx,
ak'otümotokhitapuİ otsİstsapİsso'pötsİs: **32** Ki
akokönİpotamoi'piaiau ikönai'okauaua: ki
aiakanİstaiaketaİpİksİstaiu emük'ikİnaikuün
manİstai'aketaİpİksİstapiax emük'ikİnax ki
apomük'ikİnax: **33** Ki akotüpiİuax emük'ikİnax
onet'otsİs ki ap'omükikİnax otse'aksİssauotsİs. **34**
Omüx'İna akotüm'anİstsiuax anniks'isk onetotsİs
İtau'pixk, Puk'sİpuk, Nin'a otatsİms'İmİx, ki
nİn'naiisİnni matsİk' annik' kitapİstutomokiİk,
otsauomap'astutoössi ksök'kum. **35** Nİtse'nots,
ki kit'okokİpuau auo'ösin; nitse'naki, ki
kitsİt'tutokokİpuau: nİtsi'piİtappi, ki kİto'tokİpuau: **36**
Nİmatsİstotospa, ki kitsİs'totosatskokİpuau;
nitokh'tokos, ki kitsİpİs'kotokİpuau; İtai'okiakiopi

nitsitau'pi, ki kitsittotaakipuu. 37 Mokõm'otsitappix akotũm'anĩstsiuaie, Nin'a, tsanĩstsi'i kit sits' In o pin an kitau'nots, ki kits is' so pi Q an? Ki kitse'naki, ki kitiitakopinan. 38 Tsanĩstsi'i kitsĩts'ĩnopĩnan, kitsi'piitappiisi ki kito'tosĩnĩn? Ki kimatsĩstotospa, ki kitsĩstotos'atskopĩnan? 39 Tsanĩstsi'i kitsĩts'ĩnopĩnan kitai'okhtokos, ki kitsitau'pĩssi itai'okiakiopi ki kĩtsito'taatosĩnan? 40 Ki omũx'ina ak'anĩstsiuax, kitau'mũnĩstopuu kanistitũpĩstutsipuai tuks'kũma inũx'tsĩma am'ox nĩx'okoax, kitanĩsts'ĩstutomokipuu. 41 Akotũm'anĩstsiuax anniks'isk ote'aksĩsautsĩs itau'pixk, ĩs'tapuk emũtskax mĩkseĩnsau, ũskustsinasii ĩs'tapuk, ek'aisepũstĩstotomoiuau au'tutsokiuã ki oto'tokatatsix: (aiõnios g166) 42 Tũk'ka, nitau'nots, ki kimatsĩssok'ĩpuua: nitse'naki, ki kimat'tutukkkipuu: 43 Nitsi'pitappi, ki kimat'otokipuu: nimats'ĩstotospa, ki kimatsĩstotosats'kokipuu: nitokh'tokos, ki nitsitau'pi itai'okiakiopi, ki kimat'sipĩskotokipuu. 44 Osto'auai ak'otũmanĩstsiuaie, Nin'a Tsanĩstsi'i kitsĩts'ĩnopĩnan kitau'nots, ki kitse'naksi, ki kit'sipitappisi, ki kitokh'tokosi, ki kitsitau'pĩssi itai'okiakiopi kĩkstaikawk'anĩstotõsĩnan? 45 Ai'akotũmanĩstsiuax, kitau'mũnĩstopu au kanĩst'saiitũpĩstutsipuai tuks'kũmã inũxtsĩma amox, kimat'anĩstĩstutomokipuu. 46 Ki am'oxi aksĩstũpitappo'iau ũsk'sĩtauksĩstototspi: ki mokõm'otsitappix akittappoiau ũsk'sipaitappiisĩni. (aiõnios g166)

26 KI itũnĩtsiu, Jesus otaiksĩste'poattosẽsts am'õsts epo'awsĩsts, itũn'ĩstsiuax otũksĩnĩmatsax, 2 Kĩtskĩnipuu aisto'kũssi ksĩstsiku'ĩsts ak'itstsiu passover, ki Nĩn'au okka'i itaumũts'kau mĩk'ĩtskĩstoxõsi. 3 Omũk'atoiapiekuax, ki aisĩnakix, ki matap'pix otsĩn'aimoauax itũmitũpaumooiau sp'a'toiapiekuũn Caiaphas oko'aai. 4 Ki ai'sĩtsĩpsattseiau mĩk'anistokotsĩsĩmiotõdsauaie Jesus, ki mĩk'ĩtsenitõsuaie. 5 Ki an'iau, pinĩts'tsĩs oye'tani ĩstsiksĩs'tsikui õskakũmĩstsikĩniau matap'pix. 6 Jesus otsitau'pĩssi Bethany, Simon leper oko'ai otsĩspsts'taupĩssi, 7 Ake'ua itoto'aie, ipa'tũkũiu alabaster atũxak'sin puye' itsũp'patomaie, akai'ĩnxkĩmasiuaie, ki otau'yisaie itsita'suyĩnĩmaie otokõn'iaie. 8 Ki otũksĩnĩmats'ax otsĩnĩs'saxaie, ĩtse'tũkkiax, ki an'iau mauk'etsĩnikatopi? 9 Am'ok

ipum'atotopi ĩs'taiekekaĩxkĩmasiuopi, ki kĩm'atapsix ĩs'tauokotauopiauaie. 10 Jesus otokh'tsĩmsi, an'ĩstsiuax, kumauk'sauaiksĩxinoauaiisksĩx ake'ua õkh'siu nitapĩstutu'yipi. 11 Ksẽsto'au, kĩmatapsix kitũsk'sauopoksemokoaiau; ki nẽsto'a kimat'ũksauopoksemokipuu. 12 Am'ok puye' nostũm'i otsĩta'suyĩnĩssi ĩtsĩstuts'imaie mĩk'ĩtsopuiapĩstutuyĩssi nĩkitak'ĩtsasi. 13 Kitau'mũnĩstopuu am'oi õkhs'ĩtsĩniksĩni amianĩstan'ĩstopi kõnũs'ksõkkumã, am'ok, am'o ake'ua otap'ĩstutsipi ak'ũtanĩstomaie, mĩk'ĩtũksĩnoõsi. 14 Na'tsikoputsix, tuks'kũmã, anĩstau Judas Iscariot, itappo omũk'atoiapiekuax, 15 Ki an'iu, tsanĩstap'pi kitak'okokipuaii, ki nitakitũp'omutskau ksẽsto'au? Ki nitsi'tuyiauaie niĩp'pii ksĩxĩx'kĩmĩx. 16 Ki annik' itot'apsatsim mĩk'ĩtamũtskõsaie. 17 Ke'tani kũt'taikopũtstsi, ĩstotom'ĩksĩs'tsikui, ũksĩnĩmats'ax itoto'iau Jesus, ki an'ĩstsiuaie, Tse'a kit'stapa kõk'sopuiapĩstutosĩnan kõk'kitsoyĩsi passover? 18 Ki an'iu ĩs'tapuk akap'ioyĩs, ki om'ũmã nĩn'auũmã anĩstok', Nin'a, an'iu, nitsiksĩstikum'i aststsi'u: koko'ai nitũs'ksĩnĩmatsax nitak'opoksoyimaiau passover. 19 Ki ũksĩnĩmats'ax manĩstan'ĩstopiax itan'ĩsttũsĩmiax; ki itso'põũstĩstũsĩmiau passover. 20 Ki otau'tũkũsi, ipokitau'pimiuax na'tsikoputsix. 21 Ki otau'yĩsau, an'iu, kitau'mũnĩstopuu tuks'kũmã ksẽsto'au kĩtakaumũts'kauki. 22 Ki eks'kaĩkikĩn'etũkkiaiu, ki ikõnau'mũtũpanĩstsiuaie, Nin'a nẽsto'akats? 23 Ki an'iu, annõk okĩt'sĩs nitopoksĩstapĩmakemauok kos'i nitakaumũts'kauk. 24 Nin'au okku'i itanĩsts'itappo nitsĩn'awpi: ak'itũpokapiu annõk' nĩn'auõk imũts'kauõk Nĩn'au okku'! Kũt'taipokaiiuopi annõk' nĩn'auõk, ĩs'taõkhsiuopi. 25 Judas anni'ĩsk itse'mũtskaukisk, itũm'anĩstsiuaie, Nin'a nẽsto'akats? An'ĩstsiuaie, kitan'i. 26 Ki otau'yĩsau Jesus ito'tsĩmaie ke'tani ki itatsĩm'ĩstutsĩmaie, ki itaumin'ĩmaie, kĩ ikotsiu'ax ũksĩnĩmats'ax, ki an'iu, Matsĩk', oyik'; am'oiuauk nostũm'i. 27 Ki mat'tuyiaie kos'i ki thanks ikotũk'kiu, ki ikotsiu'ax, ki an'iu kõnai'sĩmattok; 28 Am'okauk nitsa'apũn, mananĩsts'etoksĩni itũp'ĩtsiu itsai'kĩmskau akai'tappix otsaum'itsitappiisuuõsts mĩk'sinĩsẽsts. 29 Ki kitan'ĩstopuu nimatakũtsĩmattopa am'ok mĩniokke sauomo'pokĩspstsĩmattomĩnaniki manĩs'si nin'a ots'ĩnnaĩsĩni. 30 Ki otinik'sau natoĩ'ĩniksĩni itũp'sũxiau nitum'moyi

Olives. 31 Jesus itüm'anistsiuax, nēsto'a kitak'okōnūsskīmskūkipuau annok'ā koko'ikā: tük'ka, sīn'aip, nitak'auaiakiau annōk'ūskskūmiuōk emūk'ikīnax, ki ot'omūkikīnauāsīnna īsto'mūkikīnax akūneto'iau. 32 Aiksistatsipuu'eniki kitakitūpotoma'topuu Galilee. 33 Peter an'istsiuai, ikūm'okōnūstsskīmskūkīssau ksēsto'a, nimat'akīstsskīmskūkipa. 34 Jesus an'istsiuai, kitau'mūnīsto, Annok' koko'ik otsauomit'awkkumsi nīpuau'ā nioks' kai kitakani kimatsksīnok'īpa. 35 Peter an'istsiuaiē ōkskakūmopoks'enīop, nimat'akanīpa kimatsksīnopa; neto'i ikōnau'anīiāx ūsksnīmats'ax. 36 Jesus itūmitūpōpokomīuax Gethsemane an'īstop, ki an'istsiuax otūsksnīmatsax, annom' stau'pik, nitakittappo omim' nōkītūt'tsīmōiikasi. 37 Ki mat'tuyīuax Peter, ki Zebedee otsīstok'īokuyix, ki itaumūtūpīkīkīn'etukki ki itau'mūtūpeikapītsītau. 38 Itūm'anīstsiuax nītsītūpīkīkīnētukki e'īnsīnni: annom' stau'pik, ki ōk'itūskskātūkkiop. 39 Ki pa'tsīstūpaatsīuax, ki īsstokopi'u ostoksis', ki itūt'tsīmōiikau ki an'iu, Nīn'a, ikūm'okotsītstēssi am'oi kos'a ūnnīanīstīs'tūpipotomōkōeni, nīmatakītsītan'ats, ksēsto'a kitak'ītsītan. 40 Ki matskitoto'ax otūsksnīmats'ax, ki ikon'oyīuax oto'kaniāx, ki an'istsiuaiē Peter, Awx'ats? Kikūttaukotūskskūmmokīpa tuks'kai itai'ksīstīkumīopi? 41 Mokōk'etsīk ki a'tsīmōiikak, kōkstaitīpīssuāi īssaks'ksīnūksīnni; sta'aw itsītsī'tatomaīe ki īx'īsakuyī matsī'uat. 42 Ki mats'īstapu ki itūt'tsīmōiikau, ki an'iu, Nīn'a, am'oi kos'a sauomot'aisīmmīenīki sauomīs'tūpipotomōkōeni, kitak'ītsītan. 43 Ki mat'oto ki mat'okonoyīuax otsok'asax: tük'ka īssoksim'au oōps'puauax. 44 Ki itskītsīuax, ki mats'īstapu, ki nioks'kai itūt'tsīmōiikau, ki netoi' au'aniu. 45 Itūm'ītotoīax otūsksnīmats'ax ki an'istsīuax okak' annok, ki issīk'īsīstīkok: sat'sīk asttsīu' itai'ksīstīkumīopīx, ki Nīn'au okku'i itūp'aumūtskau sauum'ītsītappīx otsu'auēsts. 46 Nīpuak', ōkītāppau'op: annōk' nītakaumūts'kaukōk asttsīu'. 47 Ki otsa'kīai epuyīssi, Sat'sīk, Judas, na'tsīkoputsīx tuks'kūmā ito'to ki akai'tappīx ipokom'īauaiē inus'stoanīx ki sōksīs'tsīsts ipa'tūkkīx, itototoīau omūk'atoīapiekuax ki matap'pīx otsīn'aīmoauax. 48 Ki annōk' imūts'kaūōkaīe ikotsīu'ax apsto'sīnni, ki an'iu, annōk' nitak'sīnnauskīppauōk, an'nōkkauk: mī'eenok. 49

Ki ikōm'ītoto Jesus, ki anīu, Hail, Nīn'a; ki itsīn'nauskīppīuaīe. 50 Ki Jesus an'īstsiuaīe, Napi'ā, kumauk'sīpuksīpuksīks? Itūmitoto'īauaiē ki een'īauaiē Jesus, ki mat'tuyīauaiē. 51 Ki sat' sit, annīks'īsk ipokom'īskaīe Jesus, tuks'kūma itsītūpīkīns'tsākīuaīe otsīn'usstoan ītsau'tuyīuaīe, ki sp'a'toīapiekuūn tuks'kūmī ota'p'automok ot'auaiakīoakīe, ki kōk'sīnīmaīe okhtok'īsaīe. 52 Jesus itūm'anīstsiuaīe, kītsīn'usstoanā otsīts'tsīpī īststī'īs; annīks'īsk matap'pīx mat'tuyīx inus'stoan, inus'stoan itax'enīttaīu. 53 Kīt'stapa nōkūtto'kotsītūp'atsīmōiikani nīn'ā, ki annok' nōk'okuyīssi otsīstksīstīkoputsīx legionīx otatsīm'otokatatsīx? 54 Tsa akokototūmunīstīstītsīpa natoī'sīnaksīsts, mōk'itūnīstīssī? 55 Neto'ik itai'ksīstīkumīopīk Jesus an'īstsiuax akai'tappīx, kīkūt'anīstīpuksīpa'akīpuaua kanīst'sītappopuu kōmos'īepītsī annōk' pa'tūkkīuōk inus'stoax ki sōksīs'tsīsts, kōk'otoksuāi? Anīs'tsīksīstīkuīsts kītopokau'pīmopuu omūk'atoīapīoyīs kōkūsksnīmats'opuu ki kīmatseen'okīpuauā. 56 Ki am'ostsk ikōnāīsttsīpī mōks'enūpanīstosau prophetīx osīnak'suauēsts. Ikōnūsksnīmatsax itūm'skīttsīu ki ai'tsīmmutaīau. 57 Ki annīks'īsk een'īxkaīe Jesus itūpīpīuaīe Caiaphas, sp'atoīapiekuūn, itomoi'pīawpīau ai'sīnakīx ki omūks'īmīx nīn'ax. 58 Ki Peter pīaapūtsītūpa'tseuaīe sp'atoīapiekuūn oko'ai, kītsīpīm' ki ipokau'pīmīuax ap'otūkkīx mōkītokōnai'nīsi. 59 Annok', omūk'atoīapiekuax ki omūks'īmīx nīn'ax ki ikōnau'kōkītsīmax, īstūp'īksīstapenūpanīssīnni ap'satsīmīau mōks'enītōsuaīe Jesus; 60 Ki matokonīm'axau; otsīto'tosax akai'tappīx aīksīstapenūpanīx, matokonīm'axau. Sako'okhtsim ito'toīau na'tsītappīx ai'tapksīsenūpanīx, 61 Ki an'īau, am'o nīn'au an'īu nītokot'opūksīnīp Ap'īstotokīuā otatoī'apīoyīs ki nītokot'sokapīsttsīp nioks'kai ksīstīku'ī. 62 Ki Sp'atoī'apiekuūn itsīpuau', ki an'īstsiuaīe, kītakstaīe'puyīpa? Tsa nīstapīu'a am'ox kītse'nūpanīpīau? 63 Ki Jesus matsepuyīu'ats. Ki Sp'atoī'apiekuūn mat'anīstsiuaīe, kīta'tauūnīsto Āp'īstotokīua ipai'tappīuā, kōk'anīksīnan ikūm'ūmenīki Christ, Ap'īstotokīuā okku'ī. 64 Jesus an'īstsiuaīe, kīsemūnīani; ki kītan'īsto sako'okhtsim kītak'sīnoauai'īnī Nīn'au okku'ī, otsītau'pīssi otūmap'sīnni ītset'otsīsi ki umutsīpuk'sīpūsī Spots'im īstīsoksīs'tsīkuīsts. 65 Sp'atoī'apiekuūn

itūmai'pinotsīmēsts otsīstotos'ists ki an'iu, itūpepo'atomaie Ap'īstotokiuā; nitak'otsikīpīnana stsik'ix e'ēnūpanix? Sat'sik, kikai'okhtoauau oksīs'tapinikōttsimani. 66 Tsa kit'stapuauā? An'iau, mōks'eīnsi. 67 Itūm'itaisokuttūttsiauaie ostoksīs'aie, ki oto'auēsts itsītauaiak'iauaie: ki stsik'ix omi'tsīxikīnstspuauēsts itsītauaiak'iauaie. 68 Ki an'iau, ksēsto'a Christ e'ēnūpanikīnan, Tūkka' kītauaiak'ioka? 69 Annok' Peter sauauts'im itau'piu, īstokītsīm'i pīstots'im: ki ake'kuūn itoto'aie, ki an'iu, ksēsto'a kitopokom'au Jesus Galilee īststappim'i. 70 Ki paiot'anīstsiuax matap'pix nimatsksīnoau'ats nimatsksīnīpa kitan'ipi 71 Ki otsitūp'sūxsi kītsīm'iapioyīs, stsīk'i ake'kuūn nan'nuyenaie ki an'īstsiuax anniks'isk matap'pixk itau'pixk, ani'o nin'au nokūt'opoksimuaie Jesus, Nazareth īststappim'i. 72 Ki mata'toūniu, ki an'iu, nimatsksīn oau'ats nīn'au. 73 Ki otai'pīstīksīsūmmosi anniks'isk itai'puyīxk itoto'iauaie, ki an'īstsiuaie Peter, E'mūniu, ksēsto'akauk tuks'kūmā: kitse'poawsīsts kitse'ēnūpaniki. 74 Itūmaumūtūpīpako'sīnepuyiu, ki itaumūtūpītau'ūniu, nimats'ksīnoau'ats nīn'au. Ki nīpuau'ā sokī'tokumiu. 75 Ki Peter īsksnīm'aie Jesus ote'poawsinnīaie, annik' itanīs'tsiuaie, otsauomokh'kumsi nīpuau'a nioks'kai kitak'ani kimatsksīnokīpats. Ki itsūx'iu, ki itsok'auasainiu.

27 OTAP'INŌKKUSI, kōnau'mūkatoiapiekuax ki matap'pix otsīn'aimoauax itūp'okōkītsīmaiau Jesus mōks'enitōsuaie; 2 Ki otai'īsksipīstōssuaie, itūnīstūppī'iauaie, ki itūp'aumūtskaiauaie Pontius Pilate, anni'isk nīnai'isk. 3 Judas, anni'isk otse'mūtskaukīsk, otsīnno'ōsaie, otanīs'sax mōks'eīnsi, itsisauai'tsītau, ki mat'skittotsīpotuyiuax omūk'atoiapiekuax ki omūks'imix nīn'ax nīp'pix ksīxīx'kīmīx, 4 Ki an'iu, nikai'sauumitsappi nitse'mūtskatop mokōm'otsaapūnni. Ki an'iau, Tsaīstappi nitokanīstappikīpīnan'a? Ksēsto'a kitak'satsip. 5 Ki itsīpsts'īstūpapīksīstsiuax ksīxīx'kīmīx omūk'atoiapioyīs, ki itsīs'tapu, ki itsīko'kōpsiu. 6 Ki omūk'atoiapiekuax mat'tuyiauax ksīxīx'kīmīx, ki an'iau, matōkhsīu'ats ōk'itsūppīstōsau atsīm'isokaiīs, tūk'ka aa'pūnni ipum'attomiau. 7 Ki itau'kōkotomotseiau ki itopum'attomiau potter otsīn'sīmman, pie'tappix mok'itstōsau. 8 Ūn'nikaie itūsks'unnīstainikōttop a'apūnni īstsn'sīmman. 9 Itūmeēnūpanīstomaie annik' otan'ipīkaie

Jeremy prophet, ki an'iu, Ki mat'tuyiauax nīp'pix ksīxīx'kīmīx, umutopum'attopiaie annōk' Israel itūniau ūnni mōkanīstīxkīmīasi; 10 Ki itopum'attomiauaie potter otsīn'sīmman, nanīstūn'ik Ap'īstotokiuā. 11 Ki Jesus paio'tsipuyimīuaie, nīn'aii; ki nīn'auā ai'sūppoōttsesattsuaie, ki an'iu kikūtam'ipa Jews otsīn'aimoauai? Ki Jesus an'īstsiuaie, kitan'i. 12 Ki Omūk'atoiapiekuax ki omux'īnax ote'ēnūpanīstōsuaie, matsepuyiu'ats. 13 Pilate itūm'anīstsiuaie, kikūttsaisauokhtoau'axau akauo'yi kītse'nūpanikoīsts? 14 Ki tuks'kai epo'awsīn matanīstsiu'atsaie; ki Nīn'auā eik'skaietūkkuu. 15 Annok' oye'tani nīn'aua itūsksaipotoyīuaie tukskūm'i eēn'naii ot'statauaie matap'pix. 16 Annik', nannan'attīau tuks'kūmi eēn'naii, Barabbas an'īstau. 17 Ūn'nikaie otokōnau'moōsax, Pilate itūnīs'tsiuax, Tūkka' kīt'statauā kōks'ipotomosuai? Tsōktau Barabbas, tsōktau Jesus, annōk' anīstauōk Christ? 18 Tūk'ka īsksnīm'aie umutsīksīssat'siuōsau, itaumūts'kau. 19 Otsītau'pīssi okōk'itsimani īstsiso'pōtsīs, otokem'an itūpūt'okōttsuaie ki an'īstsiuaie, pinotokan'īstappikit om'ā mokōm'otsitappīuā: tūk'ka akauo'iešts nit'okuyīpīsts pu'īnasīsts nī'papaukanīsts annok' ksīstīku'ik, osto'i itots'tsīēsts. 20 Ki omūk'atoiapiekuax ki omūx'īnax eīkakīmattīauax matap'pix mōk'aukōmōnīstōsuaie Barabbas, ki Jesus mōks'eīnsaie. 21 Nin'auā an'īstsiuax, Tūkka' na'tokūmīx kitstatauau'a kōks'ipotomoōssuai? An'iau Barabbas. 22 Pilate an'īstsiuax Tsa nitakūnnīstutoau'ats Jesus, anīstauōk Christ. Ikōn'auanīstsiuaie, ūnnianīstauai'īstais. 23 Ki nīn'auā an'iu, kumauk'anīstauaīskīks? Tsaīstapiu'āts otsauum'itsīstutūksīnni? Ki akauo'yi itsokse'puyiau ūnnianīstauai'īstais. 24 Otsīnīs'si, otsau'otokanīstappīkīssāie, ki otai'akitstīsīsi āsīnata'pīi ito'tūkkuu okke', ki itūs'tsīmīu otsīpot'āipuyīmōsax matap'pix, ki itūniu', nīmat'ototoīmoko'ā am'o mokōm'otsitappīā otsa'apūnni: ksēsto'auā sat'sīk. 25 Itūmokōnai'puyiau matap'pix, otsa'apūnni ūnnianīsttots'tsīsaie nēstūn'an ki no'kosīnanīx. 26 Itūmīpo'tomoyīuax Barabbas: ki otai'ksīstīstīpīstōsaie Jesus, emūts'kaīuaie ōksīksīs'toxōsaie. 27 Ninauā otseēnnakem'ix itūpīp'iauaie Jesus itokōno'paupi, ki itokōnaumoi'pīiau eēn'nakex. 28 Ki itsau'tomoyīuaie otsīstotos'īstsaie, ki mawks'isokōsīmi itsūps'kaīuaie. 29 Otai'amīstīnīssau ksīssīstīstūmmokōni,

itsīs'tšūmmokiauaie ki apai'i itstom'iauaie onet'otsīsaie: ki auanaukopīstuksīs'akōttīsaiaie, ki ai'ksīstapanīstīsaiaie, ki an'iau, Hail, Jews otsīn'aimoauai. 30 Ki ai'sokotuttīsaiaie, ki matsīmiau apai'i ki otokōn'iaie itsitau'aiak iauaie. 31 Otai'ksīstīksīstapanīstīsaiaie, asso'kōšmi itsauts'imiauaie, ki otau'ūtīsokōšīmaie itsūps'kaiauaie, ki itsīstapīp'iauaie mōk'auaiistasauaie. 32 Ki otsūks'au, ikonoyiauaie nīn'aii Cyrene itsitappim'i, otsīnikōsim Simon: īsskuopa'atsiauaie otawai'staksīn, 33 Ki otsito'tosau Golgotha an'īstōp, itokīsasīk, mūksikīnūkotokōnik, 34 Ikotsi'auaie mōksīmatossaiiai' ītsīpoku'yi ki gall ipa'sokasyūnīmīaiaie: ki otūt'totsīsaie, mat'skaksīmattom'atsaie. 35 Ki itau'aiistaiiauaie, ki otsīstotos'īsts, ki aiaketotsīpiests, itsi'kōtsotsīēsts: mōks'eēnūpanīstosi annik' otan'īpik prophet, itai'aketotsīpiēsts nītsīstotos'īsts ki itsi'kōtsopnaaiua. 36 Ki ito'pīiaū ki ūs'sūmmīiauaie annim'; 37 Ki itstom'iauaie otokōn'i spots'i ksīs'tapanīssīnīnī sinaip', Am'ok Jesus, Jews otsīn'aimoauai. 38 Na'tsitappix kōmos'īepītsix ipauai'īstauax tukskūm'i onet'otsīsi ki stīk'i otse'aksīssautsīs. 39 Ki annīks'īsk itsīts'skuīx au'kapsītsīpsattīsaiaie, ki auauūkia'pīxiaū, 40 Ki an'iau ksēsto'a annōk' ipūxīn'īmōk omūkatoī'apīoyīs, ki nioks'kai ksīstsīkuīsts itsīksīst'apīstutsīmōk, kōmotse'pīosīt. Ikūm'ūmenīki Ap'īstotokīuā okku'i īnīsa'atoat auai'staksīn. 41 Neto'i omūk'atoīapīekūax netoī'nītaīksīstapanīstīsaiaie, kīai'sīnakīx ki omūx'īmīx ipokaniaū, 42 Kōmotse'pīuax stīk'īx ki matokotsīkōmotsepiosīu'ats. Ikūmūm'īssi Israel otsīn'aim, ūnanīstsīnīnīsa'atos auai'staksīn, ki nītakauamai'tauūnan. 43 Au'maituyīaie Apīstotokī'i: annok' ūnnīanīstīkōmotse'pīōsaie, maksīnan'attūsaie: tūk'ka iūniū', nēsto'akauk Ap'īstotokīuā okku'i. 44 Kōmos'īepītsix ipok'auaīstapīxk neto'yīstsk nokūtsītūp'apīximīauēsts okhpe'kīsts. 45 Nau'yi itai'ksīstīkūmīopi konūs'ksōkkumā itūp'skīnatsīu pīksu'yi itaīksīstīkūmīopi. 46 Ki otsīpīk'susi itai'ksīstīkūmīopi, Jesus aīokse'puyīu. Ki itūnī'u, Eli, Eli, lama sabachthani? Annīk' ito'kīsasīk, Nītap'īstotokīm, Nītap'īstotokīm, kumauk'skīkīks? 47 Stīk'īx itai'puyīxk, otokh'tsīmsau', an'iau, Am'o nīnau nan'nikōttīsaiaie Elias. 48 Ki tuks'kūmā itauks'kasiū ito'tukkiū ai'ksīppuyīnīp, ki ito'kīmīaie ītsīpoku'yi, ki itstom'aie apai'i, ki ikotsīu'aie

mōksīmattossaiiai'. 49 Stīk'īx an'iau, ki'ka, ōk'satsīp maks'īkūmīpūksīpūsi mōksīkōmotse'pīīsaie. 50 Jesus ota'atsoksepuīyīsi, itaumūts'kaiauaie Sta'aw. 51 Ki Sat'sit, omūk'atoīapīoyīs itsi'kōksok'īakīopi ai'aketsīnikau, spots'im itots'īpīnikau; ki ksōk'kumā itsi'papuyīu, ki ok'otokskūsts ai'aketopīiaū; 52 Ki a ken 'i man īsts kau'opīiaū; ki atsīm'six annīks'īsk ai'okaxk akaiēm ostūm'ouaēsts itsīpuau'ax, 53 Ki ota'atsīpuawsī Jesus, itsux'iau aken'īmanīsts, ki itūp'īpīmīaū atsīmākap'īoyīsī, ki otsīnok'oaīaū akai'tappīx. 54 Annok' eēnakin'au'ā, ki otopokom'īxx, otopokūs'satūkkīmāxk Jesus, otsīnno'ōsau ksōk'kūmī otsi'papuyīsi, ki otsīnīs'sau annīsts'īsk īstutsīp'īstsk, eks'kaīkopūmīaū, ki an'iau am'o emūn'īūmīu Ap'īstotokīuā okku'i. 55 Ki akai'tappīx akex' pie'tsi itūs'sūmmīaūaie, annīks'īsk itotopokīuō'īxx Jesus Galīlee, ki apotomoyīxkaie: 56 Ki ipokom'īauax Mary Magdalene, ki Mary, James ki Joses oksīs'toauaii, ki Zebedee okku'īx oksīs'toauai. 57 Otai'tūkkūssi, akotsīn'auā Arīmathēa ītsīstappīm'i anīstau Joseph, ito'to, tuks'kūma Jesus otūsksīnīmats'aie: 58 Itappo' Pilate, ki ikōm'ōnīstomaie Jesus stūm' i aie. Pilate itūmūn'īu mōkaumūtskatosāie mostūm'i. 59 Ki Joseph otots'īssi mostūm'i, itsīssō'monīmaie ksīxīstokh'aīpīstīsi, 60 Ki itsīpstotomaie otaiūt'sīnīnī aken'īman, manīu'aie, annīk' itatūn'īpīk ok'otokskūi: ki omūk'okotokī itūp'auapīmīaūaie aken'īmani īstokītsīm'i, ki itsīstapu. 61 Ki Mary Magdalene, ki stīk'ī Mary, itotai'pīaūaie aken'īmani. 62 Ki annīk' ksīstsīku'īk otōkhs'apīstutosau, mat'apīnōkkūsi, omūk'atoīapīekūax ki Pharīsees ikōnītoto'iauaie Pilate, 63 Ki an'iau, Nīn'a, nītūsksksnīpīnan om'ā ai'pīstīksīstutūkkīuā otan'īpi, otsakīaitap'pīisi, nioks'kai ksīstsīku'i nītak'aatsīpuau. 64 Anīt' ōkhs'īstutsīssī aken'īmani nioks'kai ksīstsīku'īsts, otūs'ksīnīmatsax mōkstai'sepīotosax, mōkstai'kōmosai'īsax, mōkstai'anīstosauax matap'pīx, ūk'aīpuau: ki sako'īpatsīstutūksīnīnī aks'īstūpskīts top matom'īpatsīstutūksīnīnī. 65 Pilate an'īstīsuax mattok'au eēn'akex; īs'tapuk, mī'īstutsīk. 66 Ki itappo' iau, ki mī'īstutsīmīaū ake'nīman, īskskūm'īaūaie ok'otokskōkh'sepīstan, ki ītsī'īaūaie eēn'akex.

28 ISSĪK'SĪSTĪKUYĪI ksīstsīku'i otai'ksīuosaie, otaumūtūpapīnōk'kusaie īssīk'atoīksīstsīkuī, Mary Magdalene ki stīk'ī Mary itoto'iau mōks'īnīnsau

ake'nimani. **2** Ki, sat'sit, ksök'kumä ai'papuyiu: tük'ka Ap'istotokiua oto'tokatatsis spots' im itsinnisso'iinai, ki ito'to ki matskoap'imiuaie ok'otoksokh'sepistan ki itop'aiuaie. **3** Ostoksis'si netoinitai'natsiuaie popos'ists, ki kaa'ksistotosiu neto'i kon'skui: **4** Ki üsks'katükkix stun'noyiauaie, ki ai'papuyeian netoi'nitsiiau enix'. **5** Ki oto'tokatatsis an'istsiuax a kex', piniko'puk; nits'ksinip kitap'üssümmauau Jesus annök' kaiis'toksauök. **6** Matsinakuaiëm'ats: tük'ka, ük'aipuu otan'ipi. Puk'sipuk, sat'sik otsit'sipi Nïn'ä. **7** Ki kïpi'tappoak, ki anïstok'ax otüs'ksinïmatsax otse'ïnsïnni ükaipua'atomaie; ki, sat'sit, kitse'tomomattaak Galilee; omim' kitak'itsinnoauau: sat'sik, kikau'anïstopuu. **8** Ki itsikïp'ïstupaatomiauaie ake'niman ai'kopumau, ki eks'kaetametükkiau; ki auks'kasiau mokitots'ipotosauaie otüs'ksinïmatsaxaie otse'poawsïniaie. **9** Ki otsitappo'sauax mökïtsinïnikoösaauax otüs'ksinïmatsaxaie, süm'mïs, Jesus ito'tatsemiax ki an'istsiuax All hail! Ki ito'toiauaie ki eïn'ïmiauaie oköt'sïstsaie, ki ita'tsimmïmmiauaie. **10** Jesus itüm'itünïstsiuax, Pinikopuk; mïs'tapuk, anïstok'au nïx'okoax mök'ittapposau Galilee, ki omim' nitak'itsinokiau. **11** Annok' otsa'kiaitapposau, süm'mïs, stsïk'ix üsks'katükii itoto'iau akap'ioyïs, ki aitsïn'nikoyiauaux omük'atoiapiekuax nitap'ii. **12** Kiotokönu'moösaui ki omüx'ïnax otokönaipuyïsau, ikotsi'auax eën'akex akaiëm'i itawk'pumaupix, **13** Ki an'istsiauaux, ünnik' otüs'ksinïmatsax nitsa'kiaiakasïnan, sepioto'iax ki itsikömos'attsiauaie. **14** Ki nïn'a okhtsïs'saie, nitaksemünan ki kitakitsikömotse'piopïnan. **15** Mat'toyiauaux itawk'pumaupix, ki otksinïmatseipuauiax iia'tutsïmiau ki annik'anïssïn'nik Jews sa'kiauanïstomiax. **16** Nitsi'koputsiax otüs'ksinïmatsax itappo'iax Galilee nitum'mo, Jesus otan'ïstopi. **17** Ki otsinno'ösaui itatsim'mïmmiauaie: ki stsïk'ix sai'etükkiax. **18** Ki Jesus ito'toax ki ai'sitsipsattsiauaux, ki an'istsiauaux, könu'tümapsinni spots'im ki ksök'kum nit'okoko. **19** Ün'nikaie, is'tapuk, ïksinïmats'okau könu'mianïstsitappii, üs'tapïnokau niniköt'tokësts otsïn'ikösimësts kïn'un, ki okku'i, ki atsïm'istaaw: **20** Isksinïmats'okau mök'satsïsauësts kïtan'ïstopuauests; ki sat'sit, kitüsks'opoksemopuu anïstiksïs'tsikuïsts aiksïuo'si ksök'kum. (aiön g165)

The New Jerusalem

"I saw the holy city, New Jerusalem, coming down out of heaven from God, prepared like a bride adorned for her husband. I heard a loud voice out of heaven saying, 'Behold, God's dwelling is with people, and he will dwell with them, and they will be his people, and God himself will be with them as their God.'"

Revelation 21:2-3

Reader's Guide

Siksiká at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, *"As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him."* Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, *"And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned."* So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, *"Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth."* 2 Timothy 2:15. *"God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,"* 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Siksiká at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place

Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses

Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

ai̅dios g126

Greek: adjective

Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6

Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

ai̅ōn g165

Greek: noun

Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses

Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the ai̅ōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

ai̅ōnios g166

Greek: adjective

Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses

Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleē̅sē g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular

Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32

Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possibility, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067

Greek: proper noun, place

Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses

Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs g86

Greek: proper noun, place

Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses

Meaning:

Synonymous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442

Greek: proper noun, place

Usage: Phrase 5 times in the New Testament

Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585

Hebrew: proper noun, place

Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses

Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020

Greek: proper noun, place

Usage: 1 time in 2 Peter 2:4

Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Blackfoot---Matthew/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luke 8:31
Romans 10:7
Revelation 9:1
Revelation 9:2
Revelation 9:11
Revelation 11:7
Revelation 17:8
Revelation 20:1
Revelation 20:3

aidios

Romans 1:20
Jude 1:6

aiōn

Matthew 12:32
Matthew 13:22
Matthew 13:39
Matthew 13:40
Matthew 13:49
Matthew 21:19
Matthew 24:3
Matthew 28:20
Mark 3:29
Mark 4:19
Mark 10:30
Mark 11:14
Luke 1:33
Luke 1:55
Luke 1:70
Luke 16:8
Luke 18:30
Luke 20:34
Luke 20:35
John 4:14
John 6:51
John 6:58
John 8:35
John 8:51
John 8:52
John 9:32
John 10:28
John 11:26
John 12:34
John 13:8
John 14:16

Acts 3:21
Acts 15:18
Romans 1:25
Romans 9:5
Romans 11:36
Romans 12:2
Romans 16:27
1 Corinthians 1:20
1 Corinthians 2:6
1 Corinthians 2:7
1 Corinthians 2:8
1 Corinthians 3:18
1 Corinthians 8:13
1 Corinthians 10:11
2 Corinthians 4:4
2 Corinthians 9:9
2 Corinthians 11:31
Galatians 1:4
Galatians 1:5
Ephesians 1:21
Ephesians 2:2
Ephesians 2:7
Ephesians 3:9
Ephesians 3:11
Ephesians 3:21
Ephesians 6:12
Philippians 4:20
Colossians 1:26
1 Timothy 1:17
1 Timothy 6:17
2 Timothy 4:10
2 Timothy 4:18
Titus 2:12
Hebrews 1:2
Hebrews 1:8
Hebrews 5:6
Hebrews 6:5
Hebrews 6:20
Hebrews 7:17
Hebrews 7:21
Hebrews 7:24
Hebrews 7:28
Hebrews 9:26
Hebrews 11:3
Hebrews 13:8
Hebrews 13:21
1 Peter 1:23

1 Peter 1:25
1 Peter 4:11
1 Peter 5:11
2 Peter 3:18
1 John 2:17
2 John 1:2
Jude 1:13
Jude 1:25
Revelation 1:6
Revelation 1:18
Revelation 4:9
Revelation 4:10
Revelation 5:13
Revelation 7:12
Revelation 10:6
Revelation 11:15
Revelation 14:11
Revelation 15:7
Revelation 19:3
Revelation 20:10
Revelation 22:5

aiōnios

Matthew 18:8
Matthew 19:16
Matthew 19:29
Matthew 25:41
Matthew 25:46
Mark 3:29
Mark 10:17
Mark 10:30
Luke 10:25
Luke 16:9
Luke 18:18
Luke 18:30
John 3:15
John 3:16
John 3:36
John 4:14
John 4:36
John 5:24
John 5:39
John 6:27
John 6:40
John 6:47
John 6:54
John 6:68

John 10:28
John 12:25
John 12:50
John 17:2
John 17:3
Acts 13:46
Acts 13:48
Romans 2:7
Romans 5:21
Romans 6:22
Romans 6:23
Romans 16:25
Romans 16:26
2 Corinthians 4:17
2 Corinthians 4:18
2 Corinthians 5:1
Galatians 6:8
2 Thessalonians 1:9
2 Thessalonians 2:16
1 Timothy 1:16
1 Timothy 6:12
1 Timothy 6:16
2 Timothy 1:9
2 Timothy 2:10
Titus 1:2
Titus 3:7
Philemon 1:15
Hebrews 5:9
Hebrews 6:2
Hebrews 9:12
Hebrews 9:14
Hebrews 9:15
Hebrews 13:20
1 Peter 5:10
2 Peter 1:11
1 John 1:2
1 John 2:25
1 John 3:15
1 John 5:11
1 John 5:13
1 John 5:20
Jude 1:7
Jude 1:21
Revelation 14:6

eleēsē

Romans 11:32

Geenna

Matthew 5:22
Matthew 5:29
Matthew 5:30
Matthew 10:28
Matthew 18:9
Matthew 23:15
Matthew 23:33
Mark 9:43

Mark 9:45
Mark 9:47
Luke 12:5
James 3:6

Hadēs

Matthew 11:23
Matthew 16:18
Luke 10:15
Luke 16:23
Acts 2:27
Acts 2:31
1 Corinthians 15:55
Revelation 1:18
Revelation 6:8
Revelation 20:13
Revelation 20:14

Limnē Pyr

Revelation 19:20
Revelation 20:10
Revelation 20:14
Revelation 20:15
Revelation 21:8

Sheol

Genesis 37:35
Genesis 42:38
Genesis 44:29
Genesis 44:31
Numbers 16:30
Numbers 16:33
Deuteronomy 32:22
1 Samuel 2:6
2 Samuel 22:6
1 Kings 2:6
1 Kings 2:9
Job 7:9
Job 11:8
Job 14:13
Job 17:13
Job 17:16
Job 21:13
Job 24:19
Job 26:6
Psalms 6:5
Psalms 9:17
Psalms 16:10
Psalms 18:5
Psalms 30:3
Psalms 31:17
Psalms 49:14
Psalms 49:15
Psalms 55:15
Psalms 86:13
Psalms 88:3
Psalms 89:48

Psalms 116:3
Psalms 139:8
Psalms 141:7
Proverbs 1:12
Proverbs 5:5
Proverbs 7:27
Proverbs 9:18
Proverbs 15:11
Proverbs 15:24
Proverbs 23:14
Proverbs 27:20
Proverbs 30:16
Ecclesiastes 9:10
Song of Solomon 8:6
Isaiah 5:14
Isaiah 7:11
Isaiah 14:9
Isaiah 14:11
Isaiah 14:15
Isaiah 28:15
Isaiah 28:18
Isaiah 38:10
Isaiah 38:18
Isaiah 57:9
Ezekiel 31:15
Ezekiel 31:16
Ezekiel 31:17
Ezekiel 32:21
Ezekiel 32:27
Hosea 13:14
Amos 9:2
Jonah 2:2
Habakkuk 2:5

Tartaroō

2 Peter 2:4

Questioned

None yet noted

"By faith, Abraham, when he was called, obeyed to go out to the place which he was to receive for an inheritance. He went out, not knowing where he went"

Hebrews 11:8

Israel's Exodus

"When Pharaoh had let the people go, God didn't lead them by the way of the land of the Philistines, although that was near; for God said, 'Lest perhaps the people change their minds when they see war, and they return to Egypt!'" Exodus 13:17

Jesus' Journeys

"For the Son of Man also came not to be served, but to serve, and to give his life as a ransom for many"
Mark 10:45

"Paul, a servant of Jesus Christ, called to be an apostle, set apart for the Good News of God"

Romans 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophecies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Uusher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

1956	Christ returns for his people
1830	Jim Elliot martyrd in Ecuador
1731	John Williams reaches Polynesia
1614	Zinzendorf leads Moravian mission
1572	Japanese kill 40,000 Christians
1517	Jesuits reach Mexico
1455	Martin Luther leads Reformation
1323	Gutenberg prints first Bible
1276	Franciscans reach Sumatra
1100	Ramon Llull trains missionaries
1054	Crusades tarnish the church
997	The Great Schism
864	Adalbert martyrd in Prussia
716	Bulgarian Prince Boris converts
635	Boniface reaches Germany
569	Alopen reaches China
432	Longinus reaches Alodia / Sudan
397	Saint Patrick reaches Ireland
341	Carthage ratifies Bible Canon
325	Ulfilas reaches Goth / Romania
250	Niceae proclaims God is Trinity
197	Denis reaches Paris, France
70	Tertullian writes Christian literature
61	Titus destroys the Jewish Temple
52	Paul imprisoned in Rome, Italy
39	Thomas reaches Malabar, India
33	Peter reaches Gentile Cornelius
	Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

What are we? ▶			Genesis 1:26 - 2:3		Mankind is created in God's image, male and female He created us				
How are we sinful? ▶			Romans 5:12-19		Sin entered the world through Adam and then death through sin				
Where are we? ▶			When are we? ▼						
			Innocence		Fallen			Glory	
			Eternity Past	Creation 4004 B.C.	Fall to sin No Law	Moses' Law 1500 B.C.	Christ 33 A.D.	Church Age Kingdom Age	New Heavens and Earth
Who are we? ▶	God	Father	John 10:30	Genesis 1:31 God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden	1 Timothy 6:16 Living in unapproachable light			Acts 3:21 Philippians 2:11 Revelation 20:3 God's perfectly restored fellowship with all Mankind praising Christ as Lord in the Holy City	
		Son	God's perfect fellowship		John 8:58 Pre-incarnate		John 1:14 Incarnate		Luke 23:43 Paradise
		Holy Spirit			Psalm 139:7 Everywhere		John 14:17 Living in believers		
	Mankind	Living	Genesis 1:1 No Creation No people		Ephesians 2:1-5 Serving the Savior or Satan on Earth				
		Deceased believing			Luke 16:22 Blessed in Paradise				
		Deceased unbelieving			Luke 16:23, Revelation 20:5,13 Punished in Hades until the final judgment				
	Angels	Holy		Hebrews 1:14 Serving mankind at God's command					
		Imprisoned		2 Peter 2:4, Jude 6 Imprisoned in Tartarus					
		Fugitive		Genesis 1:31 No Fall No unholy Angels	1 Peter 5:8, Revelation 12:10		Revelation 20:13 Thalaasa		
		First Beast	Rebelling against Christ Accusing mankind		Revelation 19:20 Lake of Fire				
	False Prophet				Revelation 20:2 Abys				
		Satan							
Why are we? ▶			Romans 11:25-36, Ephesian 2:7		For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all				

Destiny

Siksiká at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, *"the gates of Hades will not prevail,"* Matthew 16:18. Paul asks, *"Hades where is your victory?"* 1 Corinthians 15:55. John wrote, *"Hades gives up,"* Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, *"Do not be afraid,"* because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our *Good News* sounds like a warning to *"be afraid"* because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, *"out of the frying pan, into the fire?"* Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, *"Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'"* Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. Jesus said, *"You did not choose me, but I chose you,"* John 15:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philipians 2:9-11.

Ūn'nikaie, is'tapuk, iksšnīmats'okau kōnau'mianīstsitappii, ūs'tapīnokau ninikōt'tokēsts otsin'ikōšmēsts kīn'un, ki okku'i, ki atsīm'istaaw: - Matthew 28:19